155. Keskiviikkona 27 päivänä marraskuuta 1996

kello 17.20

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

1) Hallituksen esitys luonnonsuojelulainsäädännön uudistamiseksi 4874

Hallituksen esitys 79/1996 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 8/1996 vp
Lakialoite 2/1995 vp, 29/1996 vp

2) Hallituksen esitys metsälaiksi sekä laeiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta ja rikoslain 48 luvun 1 §:n 3 momentin muuttamisesta 4907

Hallituksen esitys 63/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 18/1996 vp

3) Hallituksen esitys Autorekisterikeskuksen muuttamisesta osakeyhtiöksi ja yhtiön eräistä tehtävistä annetun lain 6 §:n 1 momentin muuttamisesta 4908

Hallituksen esitys 207/1996 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 9/1996 vp

Toinen käsittely

4) Hallituksen esitys laiksi yhdyskuntapalvelusta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 4911

Hallituksen esitys 144/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 15/1996 vp

5) Hallituksen esitys laiksi nuorisorangaistuksen kokeilemisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 4912

Hallituksen esitys 109/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 16/1996 vp

Lähetekeskustelu

6) Lakialoite laeiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 6 §:n ja tuloverolain 70 §:n muuttamisesta ..... ,,

Lakialoite 72/1996 vp (Virpa Puisto /sd ym.)

Mietintöjen pöydällepano

7) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvalain 25 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta ja työttömyysturvalain 22 ja 24 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 88/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 32/1996 vp

8) Hallituksen esitys laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta, kuntoutusrahalain 31 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta ja työntekijäin työeläkemaksun ja työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa ..... ,,

Hallituksen esitys 172/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 33/1996 vp
Lakialoite 33/1996 vp

9) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 5 ja 5 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta 4913

Hallituksen esitys 173/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 34/1996 vp
Toivomusaloite 167/1996 vp

10) Hallituksen esitys laiksi yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 120/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 17/1996 vp

11) Hallituksen esitys laiksi maakaaren voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 214/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 18/1996 vp

12) Hallituksen esitys laiksi eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta ..... „

Hallituksen esitys 206/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 19/1996 vp

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törnqvist.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuu ed. Olin.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys luonnonsuojelulainsäädännön uudistamiseksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 79/1996 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 8/1996 vp
Lakialoite 2/1995 vp, 29/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 8.

Samanaikaisesti sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 2) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Tiusanen: Rouva puhemies! Esitys luonnonsuojelulainsäädännön uudistamiseksi on eduskunnan käsittelyssä — vihdoinkin, näin voidaan aiheellisesti todeta. Taustalla on lukuisia neuvotteluja, työryhmätyötä, kompromisseja, kädenvääntöä. Kuitenkin läpikäyneenä kaiken tämän nyt käsittelyssä oleva luonnonsuojelulakiesitys on kuitenkin sellainen kompromissi, jota voi hyvällä omallatunnolla puolustaa myös ympäristön ja kestävän kehityksen näkökulmasta.

Suomesta on puuttunut nykyaikainen luonnon biodiversiteetin eli monimuotoisuuden huomioon ottava ympäristölainsäädäntö. Tästä Suomelle on huomautettu myös Euroopan unionin suunnasta. Samalla Suomessa on vähitellen ja mielestäni jo hyvin yleisesti myös metsäteollisuudessa oivallettu kestävän ympäristönsuojelun merkitys myös viennin edistämisen näkökulmasta. Luonnonsuojelulakien yhteyteen onkin liitetty metsälait, joiden valmistelu ja käsittely ovat kulkeneet käsi kädessä luonnonsuojelulain kanssa. Metsien monimuotoisuuden oivaltava ja metsien kestävään käsittelyyn pyrkivä metsälainsäädäntö on Suomen kansallisen edun kannalta ensiarvoista.

Luonnonsuojelulainsäädännön uudistamisen kanssa paneudutaan rakennuslakiin, maa-aineslakiin, yleisistä teistä annettuun lakiin, lakiin kiinteästä omaisuudesta ja erityisten oikeuksien lunastamisesta, kaivoslakiin, erämaalakiin, vesilakiin, kiinteistöjen muodostamislakiin, valaiden suojeluun, rikoslakiin, rakennuslakiin, ympäristölupamenettelylakiinkin. Kysymyksessä on siis varsinainen lakipaketti, johon ympäristövaliokunta on paneutunut toukokuusta 96 lähtien.

Erityisesti rakennuslain muutos ja sittemmin myös kaivoslaki ovat olleet keskustelussa. Rakennuslain osalta voidaan todeta rantojen suojelun edenneen, joskin ympäristönäkökulmasta vaatimattomalla ja mahdollisesti myös haavoittuvalla tavalla. Kuitenkin, arvoisa puhemies, on syytä painottaa, että kysymyksessä on edistysaskel tältäkin osin.

Kaivoslain osalta pääsemme siitä, ettei kaivoslakia sovellettaessa tarvitsisi aidolla tavalla

huomioida ympäristöä. Muuten, kuten myös valiokunnan mietinnössä todetaan, kaivostoiminnan edellytyksenä oleva tutkimus ja malminetsintä eivät kuitenkaan vaarannu.

Suomalainen luonto on haavoittuvainen. Se vaatii säilyäkseen kriteerit, jotka ylittävät Euroopan unionin keskimääräiset vaatimukset. Suomella on erityinen vastuu ja rooli suurpetojen kantojen säilymisen turvaamisessa. Saimaan norpan säilyminen lajina tällä pallolla on kiinni vain meistä suomalaisista.

Kansalaisliikkeiden roolia on aina ajoittain varsin voimakkaasti vieroksuttu, erityisesti sellaisia kansalaisliikkeitä, jotka pitkäjänteisesti ja riippumattomina ympäristön ja luonnon arvot ensisijaisiksi kohottaen ovat olleet suojelemassa niin rakennettua kuin luonnon ympäristöäkin. Nyt nämä kansalaisjärjestöt ja niiden merkitys tunnustetaan laissa. Tämä on sinänsä jo arvokas ja huomion arvoinen tosiasia. Muutoksenhakuun on oikeus myös sellaisella paikallisella tai alueellisella yhdistyksellä, jonka tarkoituksena on luonnon tai ympäristönsuojelun edistäminen. Näin toteaa lakiesitys. Valitusoikeus on siis painokkaasti kytketty alueelliseen toimintaan, jolla siis on myös omat perustelunsa.

Lakiesityksessä oli uutena käsitteenä luonnonsäätiö. Valiokunta halusi kuitenkin säilyttää luonnonpuistokäsitteen. Uusia käsitteitä jäi kylliksi. Mainittakoon vaikka ainoastaan flada ja kluuvijärvi.

Tärkeänä osa-alueena hallituksen esityksessä on luontotyyppien suojelu. Laki toteaa, että yhdeksään eri luontotyyppiin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuisi. Tästä myös käytiin pitkälti keskustelua, miten tämän kohdan suhde voimassa oleviin kaavoihin toteutuisi. Kuten valiokunnan mietinnöstä on luettavissa, se suhde on mielestäni ympäristöllisesti kestävällä tavalla otettu huomioon.

Arvoisa puhemies! Edessä on mahdollisuus keskusteluun tietysti tämän ja myöhempienkin käsittelyjen yhteydessä koko eduskunnalla. Henkilökohtaisesti, ja uskon, että valiokunnan enemmistö on myös samaa mieltä, on ilo esitellä ja tukea hallituksen esitystä nimenomaan itse sen substanssin vuoksi. Suomi etenee hyväksyessään tämän luonnonsuojelulakiesityksen varsin kestävällä ympäristö- ja luontopolulla.

Ed. K a l l i : Arvoisa rouva puhemies! Lakiesitys metsälaista ja kestävän metsätalouden rahoituslaista pitää sisällään monimuotoisuuden ja metsätalouden kestävän käytön periaatteet. Ehdotuksessa esitetään säädettäväksi metsälaki ja laki kestävän metsätalouden rahoituksesta. Samalla nyt voimassa olevat yksityismetsälaki, suojametsistä annettu laki ja metsänparannuslaki ehdotetaan kumottaviksi. Lisäksi rikoslakiin ehdotetaan tehtäväksi suojametsistä annetun lain kumoamisesta johtuva muutos.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on mietinnössään todennut, että metsäpolitiikan painopiste on viimeisten kolmen vuosikymmenen aikana siirtynyt puuntuotannollisista tavoitteista metsien kokonaisvaltaiseen hoitamiseen ja käyttämiseen kestävän kehityksen periaatteen mukaisesti.

Metsäpolitiikan tavoitteena oli 1970-luvun alkuun saakka metsävarojen kasvattaminen teollisuuden raaka-ainevarojen turvaamiseksi metsänparannustoimin ja viljelymetsätalouden keinoin. Siirryttäessä 1980-luvulle metsäpolitiikan painopiste suuntautui puun tuotannon lisäämisestä metsävarojen käytön lisäämiseen, jolloin tavoitteeksi tulivat myös metsien monikäyttötarpeiden ja ympäristönäkökohtien huomioon ottaminen ja myös metsien terveydentilasta huolehtiminen.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että EU:lla ei ole yhteistä metsäpolitiikkaa, joten Suomi voi päättää maassamme harjoitettavan metsäpolitiikan linjauksista kansallisten etujemme mukaisesti. Suomen liittyminen Euroopan unioniin yhdessä Ruotsin ja Itävallan kanssa on kuitenkin lisännyt metsätalouden merkitystä EU:ssa. Valiokunta on katsonut, että metsäpolitiikassa tulee säilyttää vahva kansallinen määräysvalta.

Valiokunnan käsityksen mukaan esitys vastaa varsin hyvin sille asetettuja tavoitteita ja sen taustalla olevia kehittämistarpeita. Esitykseen sisältyvillä lakiehdotuksilla luodaan lainsäädännöllinen perusta Suomessa jo käytännössä omaksutulle kestävän metsätalouden toimintalinjalle. Sillä tarkoitetaan metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään.

Käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen keskeisiä tavoitteita ovat puun tuotannon kestävyyden turvaaminen ja metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitäminen. Näistä tavoitteista vallitsee valiokunnan käsityksen mukaan laaja yhteiskunnallinen yksimielisyys. Valiokunta korostaa kuitenkin, että asetettuja tavoitteita toteutettaes-

sa erityistä huomiota tulee kiinnittää niiden yhteensovittamiseen käytännön metsätaloudessa niin, että taloudellisesti kannattavan metsätalouden harjoittamisen edellytykset kaikissa tilanteissa voidaan turvata. Siksi valiokunta pitää asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ehdotettuja keinoja, jotka perustuvat yksityiskohtaisen sääntelyn sijasta mahdollisimman pitkälle metsänomistajien vapaaehtoiseen toimintaan ja erilaisiin kannustimiin, keskeisiltä osin tarkoituksenmukaisina. Kannustepohjainen taloudellinen ohjaus ja neuvonta ovat todennäköisesti metsätalouden edistämisen kannalta tehokkaampia keinoja kuin tiukka normiohjaus ja lupamenettely.

Käsiteltävänä oleva metsälainsäädäntö ehdotetaan uudistettavaksi samanaikaisesti luonnonsuojelulainsäädännön kanssa. Valiokunta pitää kokonaisuuden kannalta tärkeänä, että metsälainsäädännön ja luonnonsuojelulainsäädännön soveltamisalat on tarkoituksenmukaisella tavalla sovitettu keskenään. Talousmetsän hoidon ja luonnonsuojelun välisten ristiriitojen estämiseksi ja ratkaisemiseksi on ensiarvoisen tärkeää, että metsälain ja luonnonsuojelulain suhde on selkeä ja selvä.

Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa mietinnössään, että ehdotetun metsälain metsän hakkuuta ja uudistamista koskevat säännösehdotukset eivät merkitse huomattavaa muutosta voimassa oleviin puun tuotantoa koskeviin säännöksiin. Valiokunta pitää säännöksiä tarkoituksenmukaisina ja katsoo, että erityisesti uudistamisvelvoitteiden täsmentäminen, uudistamiselle asetettaviksi ehdotetut määräajat sekä ilmoitusvelvollisuuden säätäminen uudistustöiden loppuun saattamisesta edistävät uudistamisvelvoitteiden toteuttamista.

Metsän uudistamiseen liittyen valiokunnalle esitetyissä asiantuntijalausunnoissa on varsin yleisesti kiinnitetty huomiota uudistamistöiden turvaamiseen esimerkiksi lakiin sisällytettävän vakuusjärjestelmän avulla. Valiokunta onkin pitänyt tarpeellisena, että vakuusjärjestelmä otetaan joiltakin osin käyttöön, vaikkakin suppeampana kuin yksityismetsälain mukaisen vakuuden käyttöala aikoinaan oli.

Valiokunta on pitänyt ehdotettuja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamista koskevia säännöksiä tärkeinä sekä metsien kestävän hoidon ja käytön että luonnonsuojelun näkökulmasta. Valiokunta katsoo kuitenkin, että säännöksiä sovellettaessa tulee erityistä huomiota kiinnittää siihen, ettei metsien hoitoa ja käyttöä tarpeettomasti rajoiteta silloin, kun metsätaloudellisista toimenpiteistä ei ole vaaraa metsien biologiselle monimuotoisuudelle ominaisten elinympäristöjen, etenkään erityisen tärkeiksi määriteltyjen elinympäristöjen säilyttämiselle.

Ehdotetun metsälain elinympäristöä koskevaa säännöstä vastaava suojeluun velvoittava säännös sisältyy luonnonsuojelulakiehdotuksen 29 §:ään, jossa ehdotetaan säädettäväksi luonnonsuojelulain nojalla suojeltavista luontotyypeistä. Säännösten yhteensovittamiseen on kiinnitetty huomiota useissa valiokunnassa esitetyissä asiantuntijalausunnoissa ja katsottu, että luontaisesti syntyneet jalopuumetsiköt, pähkinäpensaslehdot ja tervaleppäkorvet tulisi selvästi metsäympäristössä esiintyvinä luontotyyppeinä siirtää luonnonsuojelulaista metsälakiin.

Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että suotuisissa oloissa Etelä-Suomessa jalojen lehtipuiden kasvattaminen erityistarpeisiin on korkeista kustannuksista huolimatta myös taloudellisesti mielekästä. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että suunnitelmallisesti talousmetsinä hoidettujen jalopuumetsien hoito ja kestävä käyttö voisi jatkua. Siksi tässä tarkoituksessa valiokunta toteaa, että luonnonsuojelulain 29 §:n 1 momentin 1) kohdan säännöstä ei tule soveltaa sellaisiin metsiköihin, joita on hoidettu suunnitelmallisesti talousmetsinä jalojen lehtipuiden säilyttämistä ja kehitystä edistävin hoitotoimenpitein.

Puun tuotannon jatkuvuuden ja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi esitys sisältää ehdotuksen metsätalouden alueellisten tavoiteohjelmien laatimisesta. Valiokunnan käsityksen mukaan tavoiteohjelmien laatiminen edistää erityisesti metsäpoliittisten ja ympäristöpoliittisten tavoitteiden toteutumista. Näiden ohjelmien avulla on mahdollista edistää metsätalouden ja siihen liittyvän ympäristönsuojelun suunnitelmallisuutta ja metsien pitkäjänteistä hoitoa ja käyttöä.

Esityksessä ehdotetaan metsälainsäädännön rikkomisen seurausjärjestelmää muutettavaksi. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesta, pääosin rauhoitukseen perustuvasta järjestelmästä ehdotetaan siirryttäväksi yleisiin rikosoikeudellisiin seuraamuksiin, yleensä sakkorangaistuksiin ja menettämisseurauksiin.

Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että seuraamusjärjestelmää koskevilla muutosehdotuksilla on suuri periaatteellinen merkitys. Valiokunnan käsityksen mukaan ehdotettu metsälain seuraamusjärjestelmä on johdonmukainen ja pe-

rusteltu ottaen huomioon pyrkimyksen metsä- ja luonnonsuojelulainsäädännön yhteensovittamiseen.

Esityksessä on ehdotettu säädettäväksi laki kestävän metsätalouden rahoituksesta. Lain rahoituksen piiriin kuuluisivat puun tuotannon kestävyyden osalta metsän uudistaminen, kulotus, nuoren metsän hoito, energiapuun korjuu, metsän terveyslannoitus, kunnostusojitus ja metsätien tekeminen.

Biologisen monimuotoisuuden osalta valtion tuen käyttöä ehdotetaan laajennettavaksi toimenpiteisiin, joilla huolehditaan metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitämisestä ja ehkäistään puun tuotannon kestävyyttä turvaavista toimenpiteistä aiheutuvia ympäristöhaittoja.

Uutta nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna on myös erillisten metsänhoitohankkeiden tukeminen. Maa- ja metsätalousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan lakiehdotuksen tarkoituksena on töiden rahoittamisen osalta korostaa maanomistajan valinnan mahdollisuutta ja päätösvaltaa töiden suunnittelun ja toteuttamisen suhteen. Lisäksi tarkoituksena on kannustaa maanomistajaa tilansa kehittämiseen ja ohjata supistuvia määrärahoja sellaisille maanomistajille, jotka aktiivisesti hoitavat ja käyttävät tilaansa ja metsäänsä.

Lakiehdotuksessa on pyritty ottamaan huomioon kilpailunäkökohtien yleinen korostuminen yhteiskunnallisen toiminnan kaikilla eri aloilla. Esitetyn selvityksen perusteella valiokunta pitää ehdotettuja säännöksiä ja periaatteita oikean suuntaisina ja katsoo, että annetuissa lausunnoissa pelättyjen epäkohtien syntymiseen on mahdollista vaikuttaa muun muassa alemman asteisten säännösten ja määräysten avulla. Valiokunta on edellyttänyt, että säännösten toimivuutta seurataan ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin.

Valiokunta on todennut mietinnössään, että metsälainsäädännön tavoitteiden toteutuminen ja toiminnan tuloksellisuus riippuvat pitkälti toiminnan rahoitukseen käytettävissä olevista määrärahoista. Erityisesti metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitämistä ja metsäluonnon hoitoa koskevien toimenpiteiden lisääntymisen tulisi näkyä rahoituksen lisääntymisenä. Samalla valiokunta on painottanut yhteiskunnan vastuuta puun tuotannossa. Tähän liittyen valiokunta on edellyttänyt, että valtion talousarvion laatimisen yhteydessä jatkossakin huolehditaan riittävien määrärahojen osoittamisesta metsälainsäädännön mukaisiin tarkoituksiin ja tehtäviin.

Valiokunta on myös edellyttänyt, että metsäkeskusten metsälainsäädännön uudistamisen johdosta lisääntyvät ja muuttuvat tehtävät otetaan kaiken kaikkiaan huomioon niiden henkilövoimavaroihin vaikuttavia päätöksiä tehtäessä. Lisäksi valiokunnan mietinnössä on edellytetty, että metsä-, ympäristö- ja työvoimaviranomaisten väliseen yhteistyöhön kiinnitetään erityistä huomiota metsälainsäädännön täytäntöönpanoa ohjattaessa ja lainsäädäntöä täytäntöön pantaessa.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintöön sisältyy vastalause, joka koskee metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden elinympäristöjen määrittelyä ja mietinnössä ehdotettua uuden puuston aikaansaamisen vakuutta. Kaiken kaikkiaan uskon, että tällä hallituksen esityksellä ja valiokunnan mietintöluonnoksella tulee olemaan hyvin keskeinen merkitys koko Suomen metsätalouden, metsänhoidon, metsäteollisuuden ja koko kansantalouden kannalta. Tällä tulemme saamaan sekä käyttöoikeuden että samalla mahdollisuuden käyttää Suomen metsiä nyt ja tulevaisuudessa entistä täysimääräisemmin.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Ilahduttavaa, että pystyitte järjestämään pikaisesta aikataulusta huolimatta tulonne tänne seuraamaan asian käsittelyä.

Ympäristövaliokunta on saanut aikaan luonnonsuojelulain uudistamista koskevan mietinnön, joka ei ole täysin yksimielinen ja joka on noin kuusi kuukautta myöhässä siitä aikataulusta, mitä meiltä alun perin vaadittiin. Käytetty lisäaika on ollut kuitenkin ehdottoman tarpeellinen. Valiokunta on voinut perehtyä esitykseen laajalti ja esiin on tullut monia sellaisia näkökohtia lain sisällöstä, jotka eivät olisi avautuneet ilman lisäaikaa. Se on myös edesauttanut sitä, että yhteisymmärrystäkin on voitu saavuttaa laajemmin kuin ensialkuun näytti.

Yleisarvosanaksi antaisin lakiesitykselle hyvä-sanan. Mielestäni se heijastaa sangen hyvin niitä uusia arvo- ja arvostuspainotuksia, joita kansalaisilla on suhtautumisessaan luontoon ja ympäristöön. Lailla nostetaan myös nämä kysymykset osaksi muuta arvomaailmaamme päättäessämme ympäristöömme ja luontoon liittyvistä kysymyksistä. On selvää, että painotuserojakin on. Ne tulivat esille asiantuntijoiden kuulemisessa ja opposition vastalauseissa.

Ensimmäinen ristiriitainen näkemysero on siitä, miten laissa tulisi määritellä ns. suotuisa suo-

jelutaso. Siihen kiinnitettiin huomiota myös perustuslakivaliokunnan lausunnossa, jossa todetaan se, että määritelmä poikkeaa luonnonsuojelulailla täytäntöönpantavasta luontodirektiivistä. Direktiivissähän ei viitata yksittäisiin esiintymispaikkoihin, vaan yleisemmin lajien suotuisan suojelutason säilymiseen elinvoimaisena levinnäisyysalueellaan.

Mielestäni on kuitenkin tarpeellista, että määritelmä jätettiin väljäksi. Perustelen tätä sillä, että pidän tärkeänä mahdollisuutta määritellä omia kansallisia tavoitteitamme. Näen asian myös siten, että lakiin sisältyvillä poikkeussäännöksillä suojeltujen luontotyyppien ja erityisesti suojeltavien lajien osalta päästään perustuslakivaliokunnan tavoittelemaan määrittelyyn. Kyseisten kohtien osalta haluan kuitenkin korostaa valiokunnan mietinnössä esille ottamia, yksimielisesti hyväksyttyjä kannanottoja, jotka mielestäni selkeyttävät myös keskustan vastalauseessa esille nostamia lakimuutosesityksiä.

Suotuisaa suojelutasoahan joudutaan määrittelemään nimenomaan niissä tilanteissa, kun direktiivien, suojeltavien luontotyyppien tai erityisesti suojeltavien lajien arvioidaan olevan ristiriidassa vahvistettujen tai vahvistettavien asema- tai rakennuskaavaan liittyvien tavoitteiden kanssa. Näissä tilanteissa on syytä selvittää, onko kaavaa muuttamalla mahdollisuus välttää ristiriitoja. Mutta aina ei voi toki lähteä siitä, että suojeluasia olisi ylikäypä kaikille muille kaavaan liittyville tavoitteille. Perustelen tätä myös sillä, että vahvistetut kaavat muodostavat yleensä niin vähäisen osan suojeltavien luontotyyppien tai lajien levinnäisyysalueista, että ne eivät yksin ratkaise asiaa. Lisäksi uusien kaavojen osalta kyseisen ongelman esilletuloa vähentävät jo voimassa oleva ympäristövaikutusten arviointivelvoite ja nyt voimaan saatava laki.

Myös maa- ja metsätalousvaliokunta on esittänyt huolensa siitä, että eri puolilla maata voitaisiin soveltaa lakia eri tavoin. Mielestäni ympäristöministeriön tuleekin ottaa vakavasti huomioon myös mietinnössä korostettu valiokunnan yksimielinen kannanotto siitä, että ympäristökeskusten tulee noudattaa yhtenäistä tulkintalinjaa sekä luontotyyppien että rauhoitettavien lajien osalta tehtävissä päätöksissä. Ministeriön on järjestettävä asiasta riittävästi koulutusta, tiedotusta ja seurantaa. Jos poikkeavia tulkintoja esiintyy, niihin on myös puututtava.

Henkilökohtaisesti olisin ollut valmis rajaamaan vahvistetut asema- ja rakennuskaavat pois laista Kuntaliiton ja valmistelun pohjana olleen mietinnön esittämällä tavalla, mutta siihen ei löytynyt hallituspuolueiden kesken yhteisymmärrystä sen paremmin kuin asian korostamiseen ponsien avulla.

Ympäristökeskusten toimintaan ja valitusoikeuksiin liittyvät myös maa- ja metsätalousvaliokunnan kannanotot ja keskustan muutosesitys. Mielestäni kuitenkin ne muutokset, jotka valiokunta teki lakivaliokunnan esitysten mukaisesti valitusoikeuksien käyttämisestä 61 ja 62 §:iin, ottavat paljolti huomioon esitetyt painotukset.

Toinen lain määrittelyyn liittyvä näkemysero koskee maisemansuojelua. Valiokunta onkin muuttanut määritelmää perustuslakivaliokunnan esittämällä tavalla ja ottanut myös maanomistajien intressejä huomioon määrittelemällä sovellutuksen siten, etteivät määräykset saa aiheuttaa merkityksellistä haittaa ja toteamalla mietinnössä, että määräykset on tarkoitettu kielloiksi tai rajoituksiksi, mutta eivät toimintavelvoitteiksi. Selvää on, että jos sinänsä tämän tyyppisten maisema-arvojen merkitys halutaan riitauttaa, niin tilaisuuksia löytyy. Uskon kuitenkin, että myös maanomistajilla on sinänsä omalta osaltaankin halua ja tahtoa vaalia myös maan arvoa nostavia maisemia. Eräin paikoin maatamme on jopa kylätoimikuntien toimesta lähdetty jo toteuttamaan kyseistä toimintaa ja uskoisin, että siihen löytyy myös kuntien toimesta mielenkiintoa.

Kolmas määrittelyyn liittyvä ongelma oli lakiesityksen Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoa koskevat erityissäännökset, joiden osalta valiokunta totesi, että säännökset olivat eräiltä osin kirjoitettu tiukemmin kuin luontodirektiivi edellytti. Mielestäni valiokunnan kannanotto siitä, ettei ole syytä laatia kansallisesti tiukempia sääntelyjä, oli oikea. Tätä tukee myös se, että ko. alueisiin on tarkoitus ehdottaa myös sellaisia alueita, joilla taloudellinen toiminta, ennen kaikkea maa- ja metsätalous, voi jatkua. Sinänsä täytyy hieman ihmetellä lakiesitykseen padottua intoa olla paavillisempi kuin paavi itse, sillä mielestäni luonnonsuojelukysymykset ovat paljolti asennekysymyksiä, eikä niitä muuteta ainakaan positiivisempaan suuntaan turhilla kärjistämisillä tai ristiriitojen synnyttämisillä.

Oman pohdintansa aiheeksi osoittautuivat myös lakiehdotuksen määritelmät kaivostoiminnan osalta, jossa itse lakiesitys on lähes täysin ristiriidassa hallituksen perustelujen kanssa. Koin, että kyseinen ristiriita oli myös ympäristösekä kauppa- ja teollisuusministeriön välinen kiista. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden

mukaan lakiesitys ei kuitenkaan muuta nykyistä tilannetta, jolloin malminetsintä ja kaivostoiminnan aloittaminen ovat aina luvanvaraista toimintaa. Niinpä ei voi kuin ihmetellä, mikä tarkoitus sinänsä oli perusteluilla aiheuttaa turhaa kiistaa asian tiimoilta. Vastaavanlaista pelkoa on turhaan lietsottu ns. jokamiehenoikeuksien ja metsästysmahdollisuuksien osalta. Toivon, että näiltäkin osin turhat pelottelut jäisivät omaan arvoonsa ja todettaisiin, ettei näiden kansalaisten rakkaana pitämien harrastusten osalta tapahdu huolestuttavaa muutosta, sillä nykykäytäntö jatkuu.

Lain osalta tiedettiin jo etukäteen syntyvän ristiriitaa maanomistajille tulevien korvausten osalta. On selvää, että jokainen haluaa luonnollisesti mitata omaisuutensa mahdollisimman korkeaan hintaan. Uskon, että näihin löytyy kuitenkin asialliset ratkaisuperusteet myös sen suhteen, miten nopeasti korvauksia suoritetaan.

Pidän sinänsä tärkeänä, että pyritään maanomistajien kannalta mahdollisimman nopeisiin ja oikeudenmukaisiin ratkaisuihin, koska sillä on merkitystä myös siltä osin, kuinka yleensä luonnonsuojeluun tullaan suhtautumaan. Useat asiantuntijat kuitenkin totesivat, että esimerkiksi neljän vuoden aikamäärittely on tarpeen jo yksin siitä syystä, että prosessit kestävät usein ristiriitojen sovittelun takia jopa kauemmin. Mielestäni laki ei estäkään sitä, että tapaukset voidaan käsitellä myös nopeammin, jos se tapauskohtaisesti on mahdollista.

Näen myös hallituksen taholta hyväksi sen, että muun muassa ensi vuoden budjettia käsitellessään valiokunta totesi, että alueiden lunastuksiin ja korvauksiin oli tehty ensi vuodelle riittävät varaukset. Myös suunnitelmat seuraaville vuosille tyydyttivät valiokuntaa.

Luonnonsuojelulain liitännäisenä on myös esitys rakennuslain muuttamisesta ja sitä kautta rakkaista rannoistamme. Tältäkin osin valiokunta joutui tekemään tiettyjä täsmennyksiä. Pidän kuitenkin hyvänä, että tämä herkästi tunteita nostattava asia tapahtui valiokunnan käsittelyssä rauhallisissa merkeissä. Koin, että meillä oli sangen yhteinen näkemys siitä, että rantojen käyttö on niin perisuomalaista, ettei sitä muuksi muuteta. Uskon kuitenkin, että hulluimmat toteutusvuodet ovat tässäkin asiassa ohi, ja myös luontoon liittyvät kysymykset korostuvat rakennuksia ja suunnitelmia tehtäessä. Niiden toteuttamista on kuitenkin syytä valvoa ja seurata.

Tämä on mielestäni myös maanomistajien keskinäiseen yhdenvertaisuuteen liittyvä asia, sillä on valitettavia esimerkkejä siitä, että jotkut maanomistajat ovat lyöneet rantansa rahoiksi naapureiden kustannuksella, jotka ovat joutuneet sitten nuolemaan näppejään toisen käytettyä kaiken rakennusoikeuden. Keskustan näkemys siitä, että asia tulisi käsitellä vasta annettaessa uutta rakennuslakia, jota parhaillaan valmistellaan, olisi mielestäni turhaa vitkuttelua. Jos sinänsä osoittautuu, että laki ei toimi, niin mielestäni silloin uudessa rakennuslain kokonaisuudistuksessa voidaan myös tähän asiaan palata.

Arvoisa puhemies! Valiokunta teki työnsä mielestäni hyvässä hengessä. Toivon, että sen käsitteleminen myös tässä salissa tapahtuu samassa ilmapiirissä.

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kautto mielestäni järkevällä tavalla kritisoi tätä suotuisan suojelutason kysymystä. Hän olisi itse ollut ilmeisesti halukas henkilökohtaisesti menemään lievempään suuntaan, samanlaiseen suuntaan, mitä keskusta vastalauseessaan esittää. Sen sijaan että tiukkaa pykälää olisi korjattu, valiokunnan enemmistö tyytyi valiokunnan mietinnön perusteluissa ohjaamaan tämän pykälän, lain tulkintaa siten, että asema- ja rakennuskaava-alueella lievemmin suhtauduttaisiin suojeltavien lajien suojeluun. Kuitenkin järkevää ja perusteltua rakentamista on myös kaava-alueiden ulkopuolella. Pelkään, että nyt tästä hallituksen esittämästä pykälästä käytännössä tulee muodostumaan sellainen kiusantekopykälä, jossa sinällään järkeviä rakennushankkeita tullaan viivyttämään ja lykkäämään valittamalla yksittäisten löydettyjen lajien perusteella tähän pykälään viitaten.

Myös lakiesityksestä valiokunnan mietinnön lukien havaitsee, että valiokunta on aika monen muunkin pykälän kohdalla todennut, että itse asiassa pykälä olisi pitänyt kirjoittaa toisin. Valiokunta sitten perusteluillaan pyrkii ohjaamaan tulkintaa järkevämpään suuntaan. Olisin kyllä kannattanut, että valiokunta olisi rohkeammin tehnyt ilmeisesti sen mukaan, mikä siellä valiokunnassa ehkä enemmistöllä silti oli mielihalu, mutta hallituksen sisäinen kuri on ohjannut siihen, että pykälät on jätetty useilta kohdilta koskematta.

Erityisen mielenkiintoinen on muutoksenhakumahdollisuus, jossa eri yhdistyksille annetaan muutoksenhakuoikeus, mutta se rajataan vain tietyn tyyppisiin yhdistyksiin, joilla ikään kuin mielipide on ympäristönsuojelulle myönteinen.

Sinällään se voi olla hyväksyttävää, mutta jos muuallakin yhteiskunnassa mentäisiin samaan suuntaan, että muutoksenhakuoikeus olisi vain yhdistyksen mielipiteen perusteella, se olisi kummallista ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kauton sinänsä tarkkaan ja tyhjentävään puheenvuoroon haluaisin niiltä osin puuttua, mikä koski kaivostoiminnan ja luonnonsuojelulain keskinäistä ristiriitaa.

On totta, että ne asiantuntijat, jotka ovat olleet lakia kirjoittamassa, tulkitsivat tätä hallituksen esityksen perustelutekstiä, joka kuuluu näin: "Kaivostoiminta ja luonnonsuojelu ovat lähes aina toisensa poissulkevia maankäyttömuotoja eikä kaivostoiminta luonnonsuojelualueilla siten ole mahdollista." He tulkitsivat tätä sillä tavalla, että se on nykyisen lain mukainen tilanne eikä muuta mitään. Sen sijaan ne asiantuntijat, jotka edustivat kaivannaisteollisuutta, malminetsijöitä ja -tutkijoita, pelkäsivät sitä, että tällä tekstillä estetään tutkimustoiminnan käynnistyminen näillä alueilla, koska tämän lain tällainen tulkinta tarkoittaa sitä, että sinne ei kaivostoiminnalla ole mitään asiaa. Miksi siis turhaan tutkia?

Tässä mielessä valiokunta yritti perusteluosaan saada sellaista tekstiä, joka ei estäisi malminetsintää luonnonsuojelualueilla, mutta en ole aivan varma siitä, riittääkö tämä teksti kannustamaan malminetsijöitä menemään sinne, koska kuitenkin yleinen merkitys ajaa ohi luonnonsuojelun silloin, jos on todella merkittävästä malmiosta kyse. Sen käyttöönottoa ei saisi luonnonsuojelulailla estää.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myönnän, että lakiin vielä jää todella näitä kiusantekomahdollisuuksia. Itse olin huolissani siitä tosiaan, että tavallaan tällä lailla annettaisiin selvät työkalut tämän tyyppiseen toimintaan. Uskon kuitenkin, että ympäristökeskuksissa osataan lukea mietintöä ja nähdään, että myös muita arvoja valiokunta halusi tässä yhteydessä painottaa.

Siinä, miksi en sitten tiukemmin lähtenyt ristiriidoittamaan sitä tilannetta, miten suojelutaso määritellään ja direktiivien osuutta siinä, osatekijänä olivat ne lausunnot, joissa eräät asiantuntijat halusivat painottaa, että ei haluta vaarantaa yleensä koko tämän lain voimaansaattamista ja siten niiden velvoitteiden täyttämistä, jotka meille EU:n puitteissa on asetettu.

Ed. Hellberg: Arvoisa puhemies! Voimassa oleva luonnonsuojelulaki on peräisin vuodelta 1923. Se ei enää vastaa alkuunkaan tämän päivän vaatimuksia. Siksi voidaan todella tyydytyksellä todeta, että vihdoinkin eduskunnalla on käsiteltävänään uudistettu luonnonsuojelulaki ja samanaikaisesti, aivan oikein, käsitellään myös metsälain uudistus. Näitä täydentävät vielä erilaiset oheislait. Nämä kaikki laithan kietoutuvat aivan oleellisesti toisiinsa.

Se, mitä meillä nyt on esillä näiden lakiesitysten osalta, turvaa minusta aivan tyydyttävästi kestävän kehityksen. On tietysti muutama asia, joka herättää keskustelua.

Yksi on kaivostoimintaan liittyvä laki. Toivon, että nämä mietinnössä esitetyt näkökannat johtavat siihen, että kaivostoiminta voidaan vielä sallia jollain tavalla, sekä malminetsintä että mahdollinen toiminta, sellaisella alueella, missä se on jotenkin myös luonnonsuojelijoiden suvaittavissa.

Suotuisa suojelutaso on tietysti myöskin keskustelua herättävä aihe, mutta uskon, että tämäkin näillä mietinnössä esitetyillä näkemyksillä tulee jatkossa kohtuullisesti hoidettua.

Myös ympäristökeskuksen valitusoikeudesta on esitetty kritiikkiä, mutta minä katson, että ympäristökeskus kuitenkin sekä tiedoltaan että taidoltaan on sellainen taho, jolle valitusoikeus voidaan suoda. Uskon, että ne nimenomaan tämän lain puitteissa pyrkivät oikeudenmukaisiin ja kestävän kehityksen mukaisiin ratkaisuihin eivätkä kiusantekoon.

Ed. Smeds: Arvoisa puhemies! On varsin myönteinen asia, että vuosia useamman eduskunnan aikana tekeillä ollut luonnonsuojelulainsäädäntö on nyt valmistumassa. On kuitenkin kai ilmeisen selvää, että näin suurta lakiremonttia ei voida tehdä ilman, että ympäristöarvojen ja omistamisen oikeuden välille on syntynyt jännitteitä ja epäluuloja. Rohkenen kuitenkin väittää, että monien kompromissien jälkeen esitys on hioutunut kohtuullisen hyväksi. Tosin varsinainen testi lakiesityksillä on vasta edessäpäin, kun

niiden on kohdattava käytännön elämän todellisuus.

Eduskuntaan tullessaan lakiesitykset olivat jo monen poliittisen lukituksen sinetöimiä, eikä valiokuntatyöskentelyssä siten ollut juuri mahdollisuuksia puuttua havaittuihin epäkohtiin, joita kokonaisuus toki sisältää. Valiokunnalla oli kyllä sinänsä hyvin aikaa loppujen lopuksi perehtyä esitykseen ja käsityksensä muodostamiseen, minkä voi hyvillä mielin todeta.

Kristillisen liiton kansanedustajat ovat joutuneet jättämään eriäviä mielipiteitä ja vastalauseita niin maa- ja metsätalousvaliokunnassa, lakivaliokunnassa kuin ympäristövaliokunnassakin. Käyn lyhyesti muutosesityksemme läpi.

Lakiesityksen 5 §:ssä asetetaan tavoitteet maamme luonnonsuojelun tasolle. Pykälää on kuvailtu luonteeltaan tavoitepykäläksi, jolla mahdollisesti ei olisi suoraa sovellettavuutta yksittäistapauksissa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisen yhteydessä muun muassa TT, Lapin liitto ja MTK pitivät pykälämuotoilua ongelmallisena ja "suotuisan suojelutason" käsitettä liian epämääräisenä. Perustuslakivaliokunta kiinnitti osaltaan huomiota siihen, että pykälän määrittelemä eliölajien suojelutaso menee samalla pidemmälle kuin luontodirektiivi edellyttäisi. 5 §:n lavea tekstimuotoilu antaa siten lähes rajoittamattomasti liikkumatilaa käytännössä noudatettavalle suojelutasolle. Käsittääkseni on hyvin selvää, että epävarmuus pykälän soveltamisalasta on jo sinänsä aiheuttamassa epäluuloja lakiesityksen suhteen.

Olenkin esittänyt ympäristövaliokunnassa pykälän täsmentämistä siten, että luonnonsuojelutoimenpiteillä tähdättäisiin "suojelutarpeessa olevien" luontotyyppien ja eliölajien säilyttämiseen. Tätä valiokunnan enemmistö ei hyväksynyt. Lisäksi esitin valiokunnan mietintöön lausumaa siitä, että 5 §:llä ei ole tarkoitus vaikeuttaa maa- ja metsätalouden normaalia harjoittamista tai maanomistajien asemaa tavalla, joka ei ole luontodirektiivin tarkoituksen mukainen. Äänin 9—8 valiokunta päätyi hylkäämään tämänkin täsmennyksen. Hallituspuolueista kokoomus tuki esittämääni esitystä, mutta esimerkiksi RKP ei katsonut voivansa tukea maa- ja metsätaloudenharjoittajien ja maanomistajien aseman selkeyttämistä edes mietinnön tekstimuotoilussa.

Toinen pykäläkohtainen muutosesitykseni kohdistui omistajan oikeuteen vaatia luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvien alueiden lunastusta. Hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että maanomistajalla olisi oikeus vaatia lunastusta vasta neljän vuoden päästä luonnonsuojeluohjelman hyväksymisestä. Oma esitykseni oli kaksi vuotta, jota esitettiin jo lakiesityksen valmisteluvaiheessakin. Koska vanhojen suojelualueiden osalta korvauksia on jouduttu odottamaan vuositolkulla, olisi mielestäni ollut hyvää harkintaa lähteä uudessa lainsäädännössä selkeästi nopeammalle tielle. Tämä pieni muutos loisi maanomistajien keskuudessa varmasti uutta myötätuntoa luonnonsuojelulakeja kohtaan.

Arvoisa puhemies! Tulen lain toisessa käsittelyssä todennäköisimmin tekemään ympäristövaliokunnan mietinnön II vastalauseen mukaiset muutosesitykset.

Ympäristövaliokunnan ratkaisevissa kokouksissa tehtiin etenkin opposition taholta runsaasti myös muita muutosesityksiä, joihin pääosaan kristillisen liiton ryhmä voi hyvin yhtyä, mutta näkemyserojakin on.

Keskustan taholta esitettiin, että metsästäminen tulisi sallia kansallispuistoissa ja muilla luonnonsuojelualueilla sikäli, kuin kyseisten alueiden suojelutarkoitus ei sitä kiellä. Lakiesityksessä lähdetään siitä, että metsästys olisi mahdollista vasta aluekohtaisen erillisen päätöksen mukaisesti. Tässä hallituksen esitys on mielestäni perustellumpi, sillä esimerkiksi kansallispuistot ovat keskenään hyvin erilaisia ja aluekohtainen harkinta on siten paikallaan. Monet kansallispuistoistahan palvelevat kansalaisia jo sinällään rauhallisina virkistäytymisen paikkoina.

Valiokunnassa myös esitettiin alueellisten ympäristökeskusten valitusoikeuden poistamista muun lain nojalla tehdyistä päätöksistä. Toteutuessaan tämä olisi huono päätös. Luonnonsuojelun toteutumisen kokonaisseuranta ja valvonta kuuluvat hyvin ympäristökeskuksen toimenkuvaan. Yksittäisissä tapauksissa valitukset myös ratkaistaisiin oikeudellisin perustein, eikä ympäristökeskuksen valitusoikeus siten rajaa muiden viranomaisten toimivaltaa, elleivät tehdyt päätökset ole luonnonsuojelulain vastaisia.

Arvoisa puhemies! Luonnonsuojelulain hyväksymisen yhteydessä käsittelyssä ovat myös rakennuslain rantarakentamista koskevat osat. Lakien kytkeminen toisiinsa on ymmärrettävissä, mutta toki rantarakentamisen pelisäännöt olisi voinut käsitellä myös rakennuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Koska rantarakentamista koskevat lakiesitykset ovat kuitenkin käsillä jo nyt, on niihin luotava myös linjaa.

Omasta mielestäni nyt esillä oleva esitys on hyväksyttävissä. Rantarakentaminen vaatisi

pääsääntöisesti asianmukaista kaavoittamista, mutta kunta voi ympäristökeskusta kuultuaan osoittaa rakennusjärjestyksessään alueet, jotka eivät sisällä kaavoittamista edellyttäviä ympäristöarvoja. Lakiesitys ei myöskään pidä sisällään kankeaa, tiettyyn metrirajaan sidottua rantarakentamisen kieltoa, joka mielestäni hyvin heikosti soveltuisi maamme olosuhteisiin.

Arvoisa puhemies! Yleiskuva esityksestä uudeksi luonnonsuojelulainsäädännöksi jää myönteiseksi. Jo valmisteluvaiheessa tehdyt poliittiset lukitukset ovat kylläkin estäneet monien perusteltujenkin muutosten tekemisen eduskuntakäsittelyn yhteydessä. Tätä en tulkitse hallituksen vahvuudeksi, vaan sen heikkoudeksi.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vielä puuttua hieman ed. Smedsin esittämään rantarakentamiskysymykseen ja siihen, olisiko sen oikea paikka ollut kuitenkin uuden rakennuslain yhteydessä. Minusta sinänsä tämä asia soveltuu hyvin ratkaistavaksi tässä yhteydessä, koska rantarakentamiseen liittyvät hyvin kiinteästi nimenomaan luontoon ja ympäristöön liittyvät käsitykset.

Minusta on hyvä sinänsä, että nyt uutta rakennuslakia pohtiva toimikunta, jossa olen itse mukana, voi aika pitkälti paneutua siihen, mitä ongelmia meillä on tällä hetkellä rakennuslain puitteissa taajama- ja kaupunkirakenteen suhteen, kuten siinä asiassa, miten voidaan esimerkiksi täydennysrakentamista suorittaa, miten voidaan uudistaa kaavoja ynnä muuta. Siksi katson tosiaan, että luonnonsuojelulaki oli nyt oikea paikka käsitellä rantarakentaminen. Mielestäni on hyvä, että laki ehtii vuoden verran olla voimassa, jolloin varmasti tulevat jo ensimmäiset viestit, jos tässä on jotain pahasti pielessä, ja ehditään vielä muuttaa uudessa rakennuslaissa kyseistä kohtaa.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edellisen puhujan puheenvuoroon vastaan metsästysoikeuden sallimisesta luonnonpuistossa. Olen pohtinut sitä, millä tavalla otetaan huomioon semmoiset eläimet, jotka eivät kuulu Suomen luontoon, esimerkiksi supikoirat, jotka aiheuttavat kuitenkin luonnossa suurta tuhoa syömällä linnunpoikasia, tuhoamalla pesiä ja hävittämällä kaikkia pieneläimiä. Jossakin tilanteessa tuntuisi kohtuulliselta, että loukuilla voisi luonnonpuistoissa rajoitetussa mittakaavassa myös näitä Suomeen luontoon kuulumattomia eläimiä metsästää. En pitäisi ainakaan kovin pahana asiana, vaikka sellainen sallittaisiinkin.

Ed. M. K o s k i : Arvoisa puhemies! Asioissa on aina myönteisiä ja kielteisiä piirteitä, ja minä lähden liikkeelle myönteisistä piirteistä eli haluan kyllä siitä nostaa hattua, että tämän lain käsittelylle tuli aikaa. Kun laki tuli ympäristövaliokuntaan keväällä, meillä oli saatteena aika tiukka aikataulupyrkimys, josta onneksi luovuttiin ja annettiin kunnolla aikaa tämän asian käsittelylle. Tämä oli todella arvokasta ja siitä kiitokset kyllä.

Myös lain käsittelystä täytyy todeta, että valiokunnassa yhteistyö toimi ihan kohtuullisen hyvin, ja kun ajatellaan tämän lain laajuutta, suuruutta ja merkityksellisyyttä, täytyy sanoa kyllä, että valiokunta toimi tämän lain osalta ihan kohtuullisen hyvin.

Siitä huolimatta että käsittelyn aikana mietinnön kautta valiokunta otti huomioon ja sanoi ulos monta sellaista asiaa, jotka meidän keskustalaisten mielestä olivat tarpeellisia muuttaa tai joihin on syytä vaikuttaa, on meidän näkökulmastamme kuitenkin jäänyt määrättyjä kysymyksiä, joissa emme voi lakiesitykseen yhtyä. Olemmekin laatineet vastalauseen, jossa näitä epäkohtia tuomme esille, ja sitten myös toisen käsittelyn yhteydessä näiden osalta teemme muutosesityksiä.

Yleisesti voisi todeta, että lain muutokselle on luonnonsuojelulain osalta tarvetta eli vanha vuodelta 1923 oleva laki on kyllä tarpeessa muuttaa. Sitä emme kiistä. Mutta kuitenkin tämän muutoksen osalta todella on hyvin vakavasti tutkittava, millä tavalla nämä muutokset toimivat tulevaisuudessa. On myös osattava katsoa hyvin pitkälle tulevaisuuteen, siihen, mikä on tämän lain toimivuus.

Aika keskeinen kysymys, johon keskusta yritti muutosta, on lain 5 §, johon myös ed. Kauton kautta tuli esitys muutosten osalta ja joka nyt mietinnössä kyllä rakennuskaava-alueiden osalta mainitaan. Tämä suotuisan suojelutason määritelmä on liian tiukka. Se on tiukempi kuin Euroopan unionin luontodirektiivissä. Tämän 5 §:n tiukkuutta perusteltiin joltakin taholta sillä, että kun me olemme pohjoisessa maassa, jossa on karut pohjoiset olosuhteet, niin myös suotuisan suojelutason määritelmän täytyy olla tiukempi kuin unionissa. Minä en kyllä tätä perustelua hyväksy enkä ymmärrä. Meidän mielestämme suotuisan suojelutason osalta on lähdettävä siitä, että meidän karut olosuhteemme eivät monessa-

kaan tapauksessa pidä sellaisia eliölajeja hengissä, jotka joissakin edullisemmissa olosuhteissa voivat pysyä hengissä tai olla ja kehittyä.

Suotuisan suojelutason määritelmä on mielestämme yliöpykälä, joka antaa todella mahdollisuudet aika monella keinolla rajoittaa toimintaa, mitä yhteiskunnassamme tapahtuu. Se antaa aika tavalla aseita vaikeuttaa toimintoja maa- ja metsätaloudessa, miksei myös yritystoiminnassa, kaikessa toiminnassa, joka luonnossa tapahtuu. Meidän pykälämuotoiluesityksemme on lievennys tähän hallituksen esitykseen ja sen tulemme tuomaan toisessa käsittelyssä esille.

Metsästysoikeudesta luonnonsuojelualueiden osalta todetaan, että paikallisilla ihmisillä pääsääntöisesti metsästysoikeus on mahdollista säilyttää. Tämän metsästysoikeuskysymyksen osalta haluaisimme tätä oikeutta laajentaa sen vuoksi, että Suomessa on aika paljon maattomia metsästäjiä, joilla ei omia metsästysmaita ole. Myös pitäisi mahdollistaa näiden ihmisten metsästäminen näillä suojelualueilla. Tämä voi olla myös määrätynlainen mahdollisuuden menetys esimerkiksi Lapille, jossa laajoja suojelualueita on ja jossa voisi olla metsästysmatkailua, joka saattaisi siellä uutta elinkeinoa tuoda, uutta särvintä myös antaa sen alueen ihmisille.

Maisemansuojelun osalta maisemansuojelumääräysten korvauksettomuus myös meitä hiukan epäilyttää. Valtion korvausvelvollisuus on ulotettava myös maisemansuojeluun. Korvauksettomuus johtaisi siihen, että maanomistaja joutuisi vaatimaan oikeudessa maisemansuojelumääräysten muuttamista omalla kustannuksellaan. Tämä aiheuttaisi lukuisia kalliita oikeusprosesseja, jotka voitaisiin välttää sillä, että myös maisemansuojelussa merkityksellistä suuremmat haitat voitaisiin korvata.

Maisemansuojelun osalta maanomistajien kuuleminen on myös ongelma. Tähän ei liity säännöstä maanomistajien kuulemisesta. Hallintomenettelylaki ei turvaa kuulemista, koska se ei aseta viranomaiselle ehdotonta kuulemisvelvollisuutta.

Maisema- ja kieltotaulujen osalta olemme sitä mieltä, että edelleen pitäisi olla maanomistajalla oikeus rajoittaa esimerkiksi kulkemista määrätyillä kielto- tai ohjetauluilla. Monesti on kysymys siitä, että ei sillä kieltotaululla haluta välttämättä kieltää, mutta halutaan ohjata maastossa kulkemista. Ohjaaminen lähtee lähinnä siitä, että sillä halutaan estää maanomistajalle tulevia mahdollisia vahinkoja.

Omalta osaltani voin todeta, että kun olen marjanviljelijä ja minulla on hyvin paljon marjapensaita, mielelläni ohjaan liikenteen, mitä maastossa tapahtuu, sillä tavalla, että ei mennä pensaitten yli, koska se aiheuttaa pensaiden routimisen ja sitä kautta tulevaisuudessa sadon menetyksiä. Mielestäni tällaisten ohjaavien taulujen olon maastossa pitäisi olla mahdollista, jotta voitaisiin liikkumista ei välttämättä rajoittaa, mutta joissakin tapauksissa ohjata.

Erityisesti suojeltavien lajien suojeluohjelmia ja suojelualueita suunniteltaessa ja toteutettaessa on noudatettava, mitä luonnonsuojeluohjelmista 2, 3 ja 7 luvussa on säädetty. Suojelutoimenpiteiden osalta on tähdättävä niiden suotuisan suojelutason saavuttamiseen ja säilyttämiseen Suomessa niiden luontainen levinneisyysalue huomioon ottaen. Tämä tarkoittaa sitä, että pitäisi lähteä siitä, että on kysymys luontaisesta alueesta Suomen olosuhteet huomioiden. Me emme voi lähteä siitä, että suojeltavat lajit olisivat täällä suojeltuja, vaikka ne eivät voisi Suomessa menestyä.

Luonnonsuojeluohjelmia toteutettaessa tulee ottaa suojelutaso ja erityisesti taloudelliset resurssit huomioon. Useimmiten pelkkä käyttöoikeuden rajoitus on riittävä ja valtiolle halvin ratkaisu. Suojelu on pyrittävä toteuttamaan ensisijaisesti vapaaehtoisin keinoin kuten kaupalla, maanvaihdolla tai muulla sopimuksella tai lunastamalla käyttöoikeus kiinteään omaisuuteen taikka siten, että lunastamalla rajoitetaan omistajan oikeutta käyttää kiinteää omaisuutta. Nämä haluamme lausua sen vuoksi, että vaikka vapaaehtoinen sopiminen on mahdollista, näiden esille tuominen korostaa sitä, että vapaaehtoisuuden kautta voitaisiin aina saada parempia ja halvempia ratkaisuja aikaan.

Omistajan oikeudesta vaatia lunastusta meillä on kristillisten kanssa ihan samanlainen näkemys. Sen osalta toivottavasti löydämme myös yhteisen muotoilun asialle. Täällä on esillä myös muutoksenhakusäännökset ynnä muut, jotka näkyvät kirjallisesta esityksestämme.

Rakennuslain osalta olemme sitä mieltä, että se tulisi käsitellä rakennuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Se kuuluu sinne. Emme hyväksy sitä, että se on tässä lainsäädännössä mukana.

Vesilain osalta haluan todeta, että pienten uomien muuttamisen sääntely- ja lupajärjestelmässä tulee jatkossakin soveltaa vesilain omaa intressivertailua. Voimaantulosäännöksen osalta olemme sitä mieltä, että tämän lain säännöksiä sovelletaan niissä hakemusasioissa, jotka tulevat

vireille tämän lain tultua voimaan. Nämä asiat tuomme esille toisen käsittelyn yhteydessä.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minusta ed. M. Kosken näkemys ja huoli maattomien oikeuksista on ihan hyvä. On mukava, kun tässä vaiheessa maattomien oikeudesta kannetaan huolta. Me viehekorttiasiassa, silloin oli vesialueista kysymys, emme niin paljon huolta kantaneet sillä puolella maattomien oikeuksista. Tämä oli aika jännä näkökulma sinällään, jos maattomat laitettaisiin metsästämään luonnonsuojelualueille. Enimmäkseen metsästystä on Pohjois- ja Itä-Suomessa, vähemmän Etelä-Suomessa. Silloin helsinkiläiset joutuisivat matkaamaan Lapin luonnonsuojelualueille metsästämään.

Minusta ongelma on kuitenkin siinä, että kun yleensä maattomien oikeuksista puhutaan ja verrataan tällaiseen asiaan, niin meidän pitäisi saada aikaan sellainen lainsäädäntö ja tahtotila koko valtakunnassa, että metsästysseurat ottaisivat jäsenikseen maattomia, jotka asuvat jollakin paikkakunnalla, seuroihinsa mukaan eivätkä laittaisi niin isoja kynnysmaksuja. Yleensä liittyminen seuraan maksaa jo monta tuhatta markkaa, jos pääseekään. Siinä mielessä lakia pitäisi purkaa siltä puolelta, että metsästysoikeus saataisiin sinne, missä asutaan, ja helpottaa sitä lainsäädäntöä, mikä metsästysseuroja ohjaa.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Kosken puheenvuorossa myönteisesti kuului käsitys, että asia on hänen mielestään hyvällä tavalla käsitelty valiokunnassa ja myös lisäaika on ollut tarpeen. Näin nimenomaan on ollut. Se on ollut iso ja monipuolinen asia.

Vielä lajien suojeluun haluan todeta, että on kuitenkin sen tyyppisiä yksittäistapauksia, jolloin uhanalainen laji esiintyy todella ainoastaan pistemäisesti, jolloin jos esiintymisalue olisi jo kaavoitettu, niin silloin, jos muutoin meneteltäisiin kuin laissa ja mietinnössä on pääpiirteissään haluttu sanoa ja kirjoitettu, lajin säilyminen olisi vaakalaudalla ja siihen ei pysyttäisi niin hyvin tarttumaan. Tässä mielessä on kyllä katsottu tuota hyvin vakavasti.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteen asiaan puutun ed. M. Kosken puheenvuorossa, maisemansuojeluun ja sen korvaamattomuuteen. Mielestäni se tuli kuitenkin nyt hyvin määriteltyä laissa. Jos ajatellaan, että maisemansuojelu pitäisi aina korvata, niin siitähän vasta villi länsi syntyisi, koska uskon, että sitten lähdettäisiin aina kokeilemaan, olisiko tämä maisema nyt sen arvoista, että se suojellaan. Olisi erittäin vaikea vetää linjoja, jos siinä olisi nimenomaan se täky, että nyt siitä saa markkoja taskuun. Sen takia määrite ja velvoite olisi ollut erittäin kummallinen.

Mitä tulee maanomistajien kuulemiseen, niin uskon, että sitä tullaan käyttämään ja aina se, että ei kuulla, on varmin tapa yleensä aiheuttaa hankaluuksia.

Haluan vielä sitä painottaa, että valiokuntahan otti mietinnössä kantaa myös siihen, että ympäristöministeriön tulee huolehtia siitä, että ympäristökeskukset tiedottavat yleensä näihin kysymyksiin liittyvistä asioista tarpeeksi ajoissa ja ottavat yhteyttä maanomistajiin, ettei tule tilannetta, että ympäristöministeriö tiedottaa yhtä ja mahdollisesti ympäristökeskus toista ja siten aiheutetaan vain lisää ongelmia.

Ed. M. K o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maattomien metsästäjien asemaan haluan todeta sen, että Suomessa on noin 50 000 maatonta metsästäjää, jotka lähinnä ovat Etelä-Suomesta ja jotka ovat perinteisesti kulkeneet aika paljon Lapissa metsällä, ja näitten oikeutta haluaisin puolustaa sen vuoksi, että on vaikeaa pakottaa heille metsästysoikeutta mistään seurasta. Hiukan huolettaa myös, onko eräkerhon mahdollista mennä Lappiin jollekin suojelualueelle metsälle, eli siinä mielessä on vähän omakin vene tässä mukana.

Maisemansuojelun osalta olen sitä mieltä, että siinä on todella, jos siellä merkityksellistä haittaa tulee, oltava mahdollisuus sille, että se korvataan. Jos kerran suojeltava maisema on niin arvokas, että halutaan rajoittaa jotain toimintaa, niin kyllä silloin on kohtuullista, jos siitä tulee merkityksellistä suurempi haitta, myös se korvata.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Äsken käydystä keskustelusta luulen, että kun ed. M. Koski aamulla herää, hän tulee siihen katsantoon, että ehkä ei ollut niin kovin uskottavaa tämä maattomien erämiesten puolustusoperaatio eduskunnassa ottaen huomioon viime viikkojen historian. Mutta, arvoisa puhemies, en mene tähän asiaan sen syvällisemmin, se on loppuun käsitelty. (Ed. Kautto: Ed. M. Koski on viisastunut viime aikoina!) — Niin, arvoisa ed. Kautto, todellakin anteeksi tyhmyyteni, jätin tämän erit-

täin arvokkaan mahdollisuuden kokonaan ajatteluni ulkopuolelle, tietysti ed. M. Kosken kohdalla on täysin mahdollista, että hän on astunut reippaan askelen tässä suhteessa eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Tässä asiassa on kysymys nimenomaan biologisen monimuotoisuuden säilyttämisestä. Tämä koskee asiaa sekä luonnonsuojelulain että metsätalouden kannalta. Se suuri ansio, mikä Lipposen hallitukselle näissä asioissa koituu ja arvoisalle ympäristöministerille, joka asioita on vaalinut, on se, että nämä kaksi merkittävää lakia saatiin keskeisellä sidonnaisuudella eduskunnan käsittelyyn ja että ne saatiin myös valtioneuvostosta yksimielisinä tänne, mikä antoi sen nimenomaisen mahdollisuuden, että sidonnaisuus on voitu säilyttää läpi eduskunnan käsittelyn tähän hetkeen saakka.

Eduskunnalle, sen valiokunnille, tulee suuri ansio siitä, että kuitenkin tästä huolimatta on pystytty eräitä tarpeen sanelemia muutoksia, sanotaanko hienosäätöä, toteuttamaan. Se koskee sekä luonnonsuojelulakia että myös metsäpuolen lakia. Näin se kokonaisuus, joka nyt on eduskunnan käsittelyssä, on erittäin arvokas.

Tänä aikana, kun eduskunta on näitä hallituksen esityksiä käsitellyt, on tapahtunut muutakin, joka ei voi jäädä keskustelun ulkopuolelle. Äskettäin oli Fao:n kongressi Italiassa ja siellä erityinen huoli kohdistui siihen, että viljelykasvien perinnöllinen monimuotoisuus on kaventunut. Jos nyt jonkin, niin tämän huolen huomioon ottaminen kaikessa mahdollisessa ihmisen toimeliaisuudessa ja lainsäädännössä pitäisi olla tärkeysluokassa asia numero 1. Tässä suhteessa, kun täällä kannetaan huolta suotuisan suojelutason ns. tiukkuudesta, niin ehkä sen arvottamisessa näillä näkökohdilla on aivan erityinen merkitys. Jujuhan piilee siinä, että me emme tänä päivänä tiedä kaikkea, mikä huomispäivänä voi olla äärimmäisen arvokasta näissä asioissa. Kun elämme niinkin vauraassa yhteiskunnassa, missä elämme tällä hetkellä, niin silloin tällä tavalla sijoittaminen tulevaisuuteen on hyvin perusteltua, ja tämä sijoittaminen tulevaisuuteen on otettu sekä luonnonsuojelu- että metsälaissa huomioon.

Taustalla on myös yksi hyvin merkittävä näkökohta, jota on ilmeisesti aika vaikea tiedostaa, jos ei ole sellainen henkilö, joka on ammatikseen pyöriskellyt näitten hommien kanssa kymmeniä vuosia. Se on se, että luontomme on mosaiikki, sen perusluonne on mosaiikki. Niissä mosaiikkiruuduissa se biologinen, geneettinen monimuotoisuus piilee. Vanha luonnonjärjestelmä omalla sukkessiokehityksellään eräällä tavalla piti tästä huolen. Nyt ihminen on vaikuttamassa Suomessakin lähes jokaikiseen pisteeseen, jokaiseen mosaiikkiruutuun, ja sillä tavalla joudutaan aktiivisin toimenpitein pitämään huolta siitä, että mosaiikkiruutujen sisältö säilyy kohtuullisessa määrässä tulevaisuuteen. Tämä on se perimmäinen kysymys, josta äsken käytettiin vastauspuheenvuoro, joka liittyi hyvin pienialaisiin esiintymiin, joissa populaatiot ovat jopa kymmenien yksilöiden tasolla. Sama liittyy myös asemakaava-alueisiin jnp, koska eihän tämän laatuisiin asioihin ole perinteisesti kiinnitetty huomiota meikäläisessä yhteiskunnassa.

Vielä totean sen, että Suomen elinkeinoelämä tarvitsee tätä lainsäädäntöä, sekä luonnonsuojelu- että metsälakia. Se taho, joka on ollut kaikkein eniten huolissaan siitä, että tässä on jonkin kuukauden viive tullut mietintöjen valmistelussa, on metsäteollisuus, jonka taholta on tuotu selvästi esille, että hoitakaa nyt ihmeellä tämä asia kuntoon niin, että lait voidaan vahvistaa ja saattaa voimaan ensi vuoden alusta lukien. Tämä tavoite on nyt ymmärtääkseni toteutumassa, ja se on meidän kaikkien etu. Se on tietysti meille vihreille hyvin tärkeä asia, mutta minä uskon, että esimerkiksi metsäteollisuudelle vähintäänkin yhtä tärkeä asia.

Arvoisa puhemies! Muutama yksityiskohtiin liittyvä näkökohta ja havainto. Ensinnäkin kaivostoiminnasta, kun puhutaan siitä, tehdäänkö kaivosprospektausta luonnonsuojelualueella. Johdan tutkimuslaitosta erään luonnonpuiston alueella, ja siellä ne härvelit ovat pyörineet luonnonpuiston yläpuolella lukemattomia päiviä viime kesänäkin, kun siellä kuulemma malmeja on, mutta siitä toimeliaisuudesta ei koidu luonnolle haittaa. Ongelmahan syntyy vain siitä, että prospektausmielessä otetaan koko irtonaisten maalajien kerros peruskallion päältä pois ja sen jälkeen pilkotaan kallioperän pintaosa jnp. Eihän se mikään luonnonsuojelualue enää sen jälkeen ole. Siis toisin sanoen on olemassa menetelmiä, ettei sinne tarvitse mennä kolkuttelemaan ja pilaamaan sitä luontoa. Tämä ehkä ei ole kovin selväksi tullut.

Arvoisa puhemies! Toinen yksityiskohta on se, että minä suuresti iloitsin, kun havaitsin, että luonnonpuisto on palannut lakiin. Minä olin niin pettynyt, kun valmisteluvaiheessa oli luonnonpuisto poistettu käsitteitten ja luonnonsuojelualueitten luettelosta. Kaiketikin siinä oli kysymys siitä, että haluttiin ulkomaankielille miettiä, millä tavalla tämä luokittelu tulee tietoisuuteen ym-

märretyksi. Mutta nyt on aivan loistavaa olla. Tällä tavalla juuri konservatiivi pitää olla, kuin tässä on konservatiiveja oltu. Eli luonnonpuisto on luonnonpuisto, se ymmärretään oikein Suomessa, ja kansallispuisto on kansallispuisto.

Sitten luonnonsuojelualueilla metsästämisestä. Nythän metsästys on kielletty kaikissa nykyisissä luonnonpuistoissa, joita on muistaakseni 19 kappaletta, ja toivottavasti pysyykin kiellettynä. Mutta muilla luonnonsuojelualueilla minusta voidaan aivan hyvin, esimerkiksi Lapissa ja siellä, missä metsästys on ollut tähän saakka sallittu, sitä jatkaa. Se on semmoista oikeaa luontoon ohjaamista. Kysymyshän on siitä, että ihmiset näillä alueilla saavat alkuperäisen luonnon kauneudesta nauttia ja siellä olla, kun kuitenkin metsästyslain mukaan metsästys tapahtuu kestävän käytön periaatteella. Ei siellä ole mitään oikeutta lähteä rikkomaan metsästyslakia eli ei sieltä montaa elukkaa voi pyytää vuosittain, mutta kuitenkin on mahdollisuus siellä tässäkin mielessä samoilla. Minä uskon, että ympäristöministeriö pitää huolen siitä, että näin myös jatkossa on asian laita.

Arvoisa puhemies! Metsälakien puolelta muutama näkökohta. Keskeisestä sidonnaisuudesta seuraa, että yksi hyvin merkittävä alue, jolla on luonnonsuojelullinen ulottuvuus, on erityisen tärkeät elinympäristöt. Minusta on oikein hyvä nyt se, että tätä asiaa mietinnössä erityisesti korostetaan siinä katsannossa, että erityisen tärkeät elinympäristöt nyt hyvin ensi vaiheessa kartoitetaan, ne tiedetään ja voidaan ottaa kaikessa aluesuunnittelussa huomioon, siis metsänkäyttösuunnitelmissa ja hoitosuunnitelmissa huomioon jnp. Sillä tavalla tämäkin asia on suhteellisen pysyvällä tavalla ratkaistu. Tässä on hyvin merkittävää se, että yksi metsäkiistojen aihe on hoidettu pois päiväjärjestyksestä.

Sitten aika mielenkiintoinen asia on se, pysyykö luonto samana vai muuttuuko se. Me kaikki olemme kantaneet huolta siitä, että kasvihuoneilmiö näyttää etenevän. Mitäs se tarkoittaa? Se tarkoittaa eräällä puolella sitä, että kasvillisuusvyöhykkeet siirtyvät etelästä pohjoiseen, ja se tarkoittaa sitä, että jalopuitten menestymismahdollisuudet täällä etelärannikolla merkittävästi parantuvat. On aivan selvä asia, että jos ja ilmeisesti kun näin tapahtuu, niin pitää olla mahdollista suunnitelmallinen jalopuumetsien hoito ja jalopuitten tuottaminen taloudellisessa mielessä. Ei luonnonsuojelun varjolla tätä pidä estää missään nimessä. (Ed. Aittoniemi: Ei saa kettinkeihin sitoa!) — Ei siellä kettinkejä, ed. Aittoniemi, tarvita. Minusta on aivan paikallaan, että tämä asia on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä todettu, vaikka ei ole tarvinnut pelätä sitä, että ed. Aittoniemi uhkaa kettingeillä. Eli tämäkin asia on tulevaisuutta varten pitkällä aikavälillä hoidettu näin.

Samoin, arvoisa puhemies, on erittäin hyvä se, että metsäpuolella tuli koijarit järjestykseen laittava takuujärjestelmä siinä muodossa kuin se siellä mukana nyt on. Samaan liittyy se, että metsien uudistamisen aikatauluasiat on mietitty nyt ihan vihoviimeiseen pisteeseen saakka toimivaksi järjestelmäksi ja siinäkin koijarifilosofia ... (Ed. Rajamäki: Ei ihan viimeiseen!) — Ehkä olisi voinut, ed. Rajamäki, vieläkin pitemmälle vähän mennä, mutta aika pitkälle päästiin nyt hyvään suuntaan siinä. Eli tällä tavalla tämä asia tuli suhtkoht hyvään malliin.

Arvoisa puhemies! Ainut, mikä jäi kaivertamaan ja kaivertaa vielä ensi viikollakin varmasti, on se, että rahoituslain 7 ja 8 §:n mukaista tieraiskiota, josta juuri ed. Rajamäki kuvaa näyttää tänne eteenpäin, ei näistä sidonnaisuuksista johtuen voitu hoitaa. Mutta ehkä se on niin, että lainsäädäntötyössä täydellisyyteen ei koskaan voi päästä.

Ed. L i n d é n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rohkenen hieman olla eri mieltä ed. Pulliaisen kanssa siitä, mikä oli ympäristövaliokunnan rooli tämän lakipaketin hionnassa. Ed. Pulliainen hehkutti ympäristövaliokunnan mahdollisuuksia hioa tätä kokonaisuutta. Kyllä itselleni tuli aivan erilainen kuva valiokunnan työskentelystä, johon on jo viitattu tässä keskustelun yhteydessä. Lähinnä muutokset, joita pykäliin tehtiin, olivat teknisiä, ja ainoastaan perustuslakivaliokunnan vaatimukset tiettyjen pykälien muuttamisesta, jotta laki voitaisiin säätää normaalissa järjestyksessä, valiokunnassa huomioitiin. Muilta osin pykälämuutoksia ei tehty, ja lähinnä mietinnön tekstissä yritettiin pureutua niihin ongelmiin, joita kumminkin asiantuntijakuulemisen kautta ilmeni.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan tästä. Uskoisin, että ed. Pulliainen tarkoittaa nimenomaan mietintöä, niin että mietintö saatiin hiotuksi myös sellaiseksi, että se ei ole lain kanssa ristiriidassa. Se kai olisi epäloogistakin. Tuotu esitys oli jo niin pitkälle tehty kompromissi, niin kuin ensimmäisessä puheenvuorossa totesin, että siitä ei paljon enää voitu ympäristönäkökulmasta katsottuna

tehdä uusia kompromisseja. Muuten se olisi vesittynyt lopullisesti. Tästä näkökulmasta ei ollut myöskään sellaista tarvetta, ed. Lindén, että olisi pitänyt pykäliä avata.

Sitten ed. Pulliaisen hyvään puheenvuoroon. Olen kahdesta kohdasta kuitenkin eri mieltä. Eivät ainoastaan vihreät ja Suomen metsäteollisuus ole tyytyväisiä, että tämä laki on tullut, vaan myös monet muut, ed. Pulliainen. (Ed. Kautto aivastaa) — Terveydeksi! (Ed. Kautto: Olen varmaan puhujalle allerginen!) — Tai puhumiselleni! — Uskon aivan piittaamatta puoluerajoista, että monet edustajat täälläkin kunnioittavat ja pitävät tärkeänä ympäristöarvoja ja ovat toimineet ympäristön puolesta jo ennen kuin vihreä liike puolueeksi on järjestäytynytkään Suomessa.

Toinen asia on mosaiikki. Sen myös itse olen ymmärtääkseni sisäistänyt. Näen myös, että sellaiseen asiaan kuin luonnonlohikantojen suojeluun pitäisi myös maa- ja metsätalousministeriön, kun tämä laki hyväksytään, toisella tavalla ehkä suhtautua kuin tähän saakka.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luonnonsuojelulaki pyrkii turvaamaan elämän monimuotoisuuden, mutta minusta tässä ollaan aika ristiriitaisessa tilanteessa, kun tiedetään, että kasvihuoneilmiö on etenemässä. Kun ed. Pulliainen mainitsi, että se vain johtaa siihen, että tulee jalopuita Suomeen, niin se on tietenkin hyvä, jos se auttaa sitä, ettei mitään kovin suuria katastrofeja tapahdu, mutta kasvihuoneilmiö ilmeisesti etenee niin nopeasti, jos nykyinen vauhti jatkuu fossiilisten polttoaineiden polttamisessa, että luonto ei pysty siihen mukautumaan. Siitä tulee kyllä aikamoisia vaaroja elämän monimuotoisuudelle. Esimerkiksi jos jäitä ei enää ole Saimaassa moneen talveen, niin kyllä siinä norpalle ilmeisesti käy huonosti. Kyllä minusta pitäisi vähän murhetta kantaa ilmaston muutoksestakin eikä jatkuvasti harrastaa toimia, jotka johtavat siihen, että hiiltä, maakaasua ja turvetta poltetaan yhä enemmän Suomessa.

Ed. Olin merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Lindénille, että nyt pitää muistaa se tietysti, että luonnonsuojelulain tarkoitus on luonnon suojelu. Silloin kun esitys on tältä osin erittäin pitkälle viimeistelty, sinne jää hyvin vähän fiilaamisen tarvetta. Metsälakien puolella oli sitä enemmän, siis tässä kokonaisuudessa, ja silloin pääpaino, ed. Tiusanen, on siellä ollut. Elikkä minä puhuin nyt kokonaisuudesta, jonka muodostivat nämä eri lait, enkä eritellyt niitä sillä tavalla. Pidän siis tässä mielessä kokonaisuutta nyt suhtkoht hyvänä.

Sitten ed. Tiurille, että kyllä minä kannan huolta kasvihuoneilmiöstä, mutta kaikki tutkimukset ja tulevaisuudenkuvat viittaavat siihen, että tämän laatuinen kehitys nyt valitettavasti on edessä johonkin mittaan saakka. Se realiteetti on pakko nyt minun mielestäni ottaa tässäkin lainsäädännössä huomioon, siis mahdollistaa se. Siinähän ei mitään muuta kuin mahdollistetaan tämän vaihtoehdon järkevä käyttötilanne eikä mitään muuta. Siinähän ei edistetä sitä, vaan otetaan se huomioon, että jos näin käy, niin silloin on sitäkin varten lainsäädäntöä olemassa.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a : Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen on ehdoton luonnonsuojelulain asiantuntija varmasti. Hän opetti mosaiikkiruutujen sisältöä ja syntyä, mutta jätti kuitenkin mielestäni yhden näkökulman ottamatta esille ja sillä tavalla antoi ymmärtää, että luonnonsuojelulaki olisi tärkeä vain siitä syystä, että ihminen nyt puuttuu luontoon ja muuttaa luontoa ja tätä mosaiikkiruudukkoa. Historia kuitenkin opettaa meille, että ihminen on aina muuttanut luontoa, joskus radikaalistikin ja hyvinkin lyhyen ajan kuluessa. Sen lisäksi luonto muuttaa aina itse itseään, joten lakikaan ei turvaa ikuisuutta, vaikka olisi kuinka hyvä. Myöhemmin kyllä, kun ed. Pulliaisen puhetta tarkemmin kuunteli, niin annoitte ymmärtää, että hyväksytte sen, että luonto muuttuu. Näin ollen puheenne oli ehkä hieman ristiriitainen alusta ja lopusta.

Ed. Markku Koski esitteli aiemmin varsin perusteellisesti keskustan näkemyksiä luonnonsuojelulakiin ja olletikin ympäristövaliokunnan mietintöön ja siihen työhön, jota kuluneen syksyn aikana valiokunnassa on tehty. Haluan omalta osaltani tuoda muutamia näkökohtia ja pyrin välttämään ed. Kosken puheenvuoroon nähden toistoa.

Ensinnäkin luonnonsuojelulain uudistustyö aloitettiin Ahon hallituskaudella. Vuonna 1993 maaliskuussa asetettiin työryhmä tekemään ehdotusta kokonaisuudistukseksi. Uudistustarve nousi ensi sijassa kansallisista, ei kansainvälisistä lähtökohdista. Vanhentunut lainsäädäntö oli

johtanut siihen, että luonnonsuojelua toteutettiin lähinnä valtioneuvoston päätösten perusteella. Johdonmukaisuutta ei välttämättä ollut, ja erityisesti maanomistajien oikeusturva oli heikentynyt.

Nyt käsillä oleva lakiesitys oli, kuten täällä on todettu, vähällä saada huonon kohtelun eduskunnassa, kun hallitus yritti puristaa lain käsittelyksi pika-aikataulua. Olen itsekin hyvin iloinen siitä, että valiokunta on voinut perehtyä huolella lakiesitykseen ja lisäksi kolme muuta valiokuntaa on antanut asiasta lausunnon. Näin ollen eduskunnalla on tällä hetkellä hyvin selvillä lakiesityksen puutteet ja epäkohdat.

Laista voisi sanoa yleisenä huomiona sen, että siinä otetaan nyt käyttöön monia ennen tuntemattomia ja määrittelemättömiä käsitteitä. Täsmällistä määrettä tai sisältöä epäselville käsitteille ei valiokuntakaan ole kyennyt kaikilta osin antamaan, joten seurauksena on, että viranomaisille jää paljon tulkintavaltaa, siis todellista valtaa. Näin laajaa harkintavaltaa ei olisi mielestäni tullut antaa viranomaisille olletikaan silloin, kun on kyse selvästi poliittisista päätöksistä. Tällaisen tulkintavallan antaminen mielestäni ympäristöviranomaisille ei ole yleinen käytäntö. Normaalisti eduskunta tekee harkintavallan ollessa kyseessä tulkintaa joko mietinnössään tai täsmentäessään lakitekstejä.

Edellisestä seuraa, että kansalaisten oikeudenmukainen kohtelu saattaa vaarantua. Uusi hallintolain käyttölaki ei poista niitä aukkoja, jotka tulevat tämän lain voimaantulon syntymisen myötä. Oikeudenmukaisuus- ja avoimuusperiaatteen toteutuminen olisi edellyttänyt myös hallintomenettelylakia laajempaa kuulemismenettelyä erityisesti luonnonsuojeluohjelmia laadittaessa. Hallitusmuodon perusoikeussäännöksen hengen mukaista olisi tehdä säännelty kuulemismenettely. Tiedämme hyvin, miten oikeuskanslerinvirastoon on mennyt monia kanteluja puutteellisista kuulemismenettelyistä, ja siellä on asiaan kiinnitetty huomiota erityisesti valtakunnallisia suojeluohjelmia valmisteltaessa. Kuuleminen tulisi aina tehdä selkeästi ja riittävän varhaisessa vaiheessa ja oikeudenmukaisesti eri tahoja ajatellen.

Ongelmana on sekin, että asioiden käsittely saattaa kestää perusteettoman kauan ja siitä syntyy myös taloudellista vahinkoa. Suojelualueen perustaminen, lunastustoimet jne., siis koko prosessi, ei saisi viedä kohtuuttomasti aikaa. On syytä muistaa, että hallitusmuodon 16 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ilman aiheetonta viivytystä. Kun nyt esimerkiksi alueellisille ympäristökeskuksille annetaan valitusoikeus, se voi johtaa pitkäaikaisiin ja raskaisiin oikeusprosesseihin, jotka heikentävät kansalaisten oikeusturvaa hidastamalla tarpeettomasti hankkeiden toteuttamista etenkin, kun valitusoikeutta ei rajata. Siksi minusta 63 § tulisi poistaa kokonaan.

Lakivaliokunnan lausunnon eriävässä mielipiteessä kiinnitetään oikeudenmukaisuusperiaatteeseen huomiota myös muutoksenhakuprosessin toteuttamisessa. Valitusoikeus tulisi olla vain sillä, jonka oikeutta tai etua asia todennäköisesti koskee. Oikeudenmukaisuus- ja avoimuusperiaatteiden parempi toteutuminen voitaisiin saada aikaan vieläkin. Hallituksella on mahdollisuus säätää näistä asioista asetuksessa. Jotakin sinne saattaa olla tulossa, mutta nyt näillä näkymillä ei riittävästi.

Yksi ongelmallisimmista pykälistä on lain 5 §, johon täällä on useissa puheenvuoroissa puututtu. Haluan omalta osaltani todeta vain sen, että asiantuntijoiden kuulemisen jälkeen voi todeta sen olevan ristiriidassa vahvasti EU-luontodirektiivin kanssa. Lakiin on kirjoitettu suotuisan suojelutason määrittely siten, että se merkitsee, että tietoisesti säädämme korkeamman vaatimustason kuin EU:ssa yleisesti on. Vaikka lain perusteluissa korostetaan lain tavoitteellisuutta, on kuitenkin todettava, että käytäntö Suomessa muodostunee tiukemmaksi kuin EU:ssa. Sen takia pykälään olisi tullut saada selvennystä tai lisäystä siten, että eliölajin suojelutaso on suotuisa, kun laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisella levinneisyysalueellaan. Nyt lain pykälä merkitsee suotuisaa suojelutasoa yksittäisiin tapauksiin.

Kaivostoiminnan harjoittamisesta syntyi viime kädessä vilkas keskustelu. Jos vaaditaan yhtä aikaa luonnonsuojelua ja kaivostoiminnan harjoittamista, syntyy siitä välttämättä keskinäistä ristiriitaa. Kuitenkin luonnonsuojelualueilla tulisi sallia ilman raskaita lupamenettelyjä malminetsintä ja tutkimustoiminta. Olisi saattanut olla paikallaan, että ilmoituskin tästä riittäisi, mutta hyväksyn tässä valiokunnan näkemyksen. Jos malmia yleensä sitten löytyy näiltä alueilta, täytyy se ja luonnonsuojelun yhteiskunnalliset ja yleiset arvot määritellä uudelleen ja olla mahdollisuus, jos tarpeen, purkaa tehty luonnonsuojelupäätös.

Myönteinen asia, jonka lähetekeskustelussakin totesin, on, että maisemansuojelusta tulee lakitason määritteitä. Kuitenkin maisemansuo-

jelu jää edelleen ongelmaksi, vaikka korvaussäännöstöä valiokunnassa selkeytettiin niin, että tässäkin otetaan käyttöön "merkityksellinen haitta". Käsite "merkityksellinen haitta" on asiantuntijakuulemisessakin todettu ongelmalliseksi. Sen sisältö täsmentynee, ei eduskunnan kautta vaan oikeuskäytännön myötä.

Maisemansuojelumääräysten lakisääteistäminen olisi ehkä paremmin tapahtunut rakennuslain kautta, koska kaavoituksen avulla maiseman suojelua ja maiseman rakentamista joka tapauksessa toteutetaan. Nyt kuitenkin se jää luonnonsuojelulain puolelle.

Maisemansuojeluun haluan todeta vielä sen, että on aika kohtuutonta maanomistajan kannalta, että hän joutuu sitten aikanaan omalla kustannuksellaan hakemaan mahdollisiin maisemansuojelupäätöksiin ja -määräyksiin muutosta, jos niin katsoo tarpeelliseksi.

Kun hallitus päätti luonnonsuojelulain yhteydessä muuttaa myös rakennuslakia, se menetteli mielestäni väärin. Olen sitä mieltä, että nämä asiat olisi ollut perustellumpaa asiantuntijakuulemisenkin jälkeen siirtää rakennuslain kokonaisuudistuksen yhteyteen. Nyt uuden lain myötä kunnat joutuvat lyhyessä ajassa ja lyhyellä varoitusajalla hyvin ahtaalle. Laki edellyttää kunnilta nykyistä suurempia panostuksia kaavoitukseen ja rakennusvalvontaan. Jos näin ei hetimiten tapahdu, sattumanvaraisuus ja heikkolaatuinen suunnittelu entisestään lisääntyvät.

Näin tapahtuu nimenomaan rantarakentamisessa. On vaikea löytää perusteita rantojen kaavoituspakolle ja sille, että se tulee näin yllättäen. Meillä on Suomessa 180 000 kilometriä rantaa, josta on rakennettu noin 29 000 kilometriä. Rannat eivät tällä väkimäärällä lopu koskaan. Suomalaista mökkirakentamista on aina ohjannut tietty periaate, voisiko sanoa juurien etsintä ja arvoperiaate sikäli, että rakennamme mielellämme tutuille maille ystävien ja sukulaisten lähelle, ja rantojen rakentamisessa linja on pääosin ollut selkeä. Sitä paitsi kunnissa on hyvää asiantuntemusta näitä asioita ratkoa ja myös kaavan tarpeellisuutta pohtia.

Arvoisa puhemies! Useat valiokunnan kuulemista asiantuntijoista ovat olleet suhteellisen kriittisiä hallituksen lakiesitykseen. Haluan korostaa, että itselläni peruslähtökohta on ehdottoman myönteinen. Näen lain tarpeelliseksi ja välttämättömäksi, mutta myös sen, että valiokunnassa ei onnistuttu riittävästi saamaan tarpeellisia muutoksia pykäliin. Käytännöksi näyttää muodostuneen ympäristövaliokunnassa se, että se ei rohkene olla kyllin itsenäinen vaan hakee kompromissin kompromissia, jolloin lainsäädäntötyö ei voi olla parasta mahdollista. Haluan tässä lopuksi, etten puhuisi vain omalla suullani, siteerata erästä valiokunnassa kuultua, hyvin arvostettua asiantuntijaa. Hän totesi näin:

"Esitetty luonnonsuojelulaki perustuu puutteelliseen perusselvitykseen. Ennen lain uudistamista olisi pitänyt selvittää luonnonsuojelulain tehtävät ja asema Rion sopimuksen mukaisessa luonnonsuojelujärjestelmässä. Ratkaisevaa tässä suhteessa on, mikä osa luonnonsuojelusta voidaan toteuttaa sääntelemällä ja ohjaamalla monimuotoisuutta uhkaavia toimintoja. Jo ennen tätä olisi pitänyt laatia Rion sopimuksenkin edellyttämät selvitykset monimuotoisuuden osista ja niitä uhkaavista tekijöistä. Näiden selvitysten sijasta uudistustyö on aloitettu miltei suoraan säädöstekstin valmistelemisesta. Seurauksena on, että esitetty uusi luonnonsuojelulaki ei vastaa luonnonsuojelujärjestelmän uudistamiselle asetettuja vaatimuksia.

Esitys pohjautuu puutteelliseen ja osittain virheelliseen kuvaan kansainvälisistä luonnonsuojeluvelvoitteista. Kun esitetty laki vielä on sekava ja epäjohdonmukainen sekä toteutuessaan monimutkaistaisi maankäytön ohjausjärjestelmää, sen tarpeellisuus voidaan perustellusti kyseenalaistaa. Sekavuudesta ja epätäsmällisistä säännöksistä aiheutuu myös se, että esitetyn lain soveltuvuutta käytännön eri tilanteisiin ei voida ennakolta arvioida. Tämä puolestaan antaa lain soveltajalle laajan harkintavallan muun muassa esityksen mukaisten pakkotoimien käyttämisessä.

Loppuhuomautuksena" — siteeraus jatkuu — "voidaan vielä todeta, että luonnonsuojelulakiesityksen perusteluissa esiin tuodut luonnonsuojelulainsäädännön uudistamisen tavoitteet vastaavat varsin hyvin niitä lähtökohtia, joiden varaan luonnonsuojelujärjestelmän uudistaminen tulisi rakentaa. Perusteluissa mainittuja tavoitteita ovat muun muassa suojelun keinovalikoiman monipuolistaminen ja suojelujärjestelmän tekeminen joustavammaksi, suojelun toteuttamismenettelyn yksinkertaistaminen sekä maanomistajien oikeusturvan parantaminen.

Pelkästään perusteluja lukemalla saakin helposti sen käsityksen, että luonnonsuojelulakiesitys toteutuessaan korjaisi kaikki luonnonsuojelun toteuttamisessa ilmenneet ongelmat ja nykyaikaistaisi kerralla koko Suomen luonnonsuojelulainsäädännön. Ongelmana on kuitenkin se,

että itse lakiteksti ei vastaa näitä perusteluja, kuten edellä esitetystä on ilmennyt."

Arvoisa puhemies! Kuten arvoisat kansanedustajat havaitsevat ympäristövaliokunnan mietinnöstä, ei valiokunta siis kyennyt korjaamaan kuin vähäisessä määrin ja teknisesti hallituksen esityksen epäkohtia.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viimeiseen huomautukseen väittäisin, että opposition, tässä tapauksessa Suomen keskustan vastalause sisältää ympäristön kannalta paljon enemmän epäkohtia kuin hallituksen esitys.

On myös paljon sellaisia yleisesti arvostettuja asiantuntijoita, jotka ovat todenneet päinvastaista kuin ed. Isohookana-Asunmaa halusi puheenvuorollaan tuoda esiin. Edelleen, kun muistelitte Ahon hallituksen aikaa, tietysti pitäisi muistaa myös se, että silloinen ympäristöministeri omalla toiminnallaan hyvin pitkälti on mahdollistanut sen, että tämän hallituksen aikana on voitu tuoda edistyksellinen ympäristölaki, luonnonsuojelulaki, johon liittyy rakennuslain muutos. Ilman hänen toimintaansa edellisen eduskunnan ja hallituksen aikana, jossa myös te olitte valtioneuvoston jäsenenä, ei tämä olisi ollut mahdollista. Se todettakoon!

Edelleen valitusoikeudesta toteaisin, että asia koskee todella usein myös niitä ihmisiä, jotka eivät omista, ja siinä mielessä pidän esitystä valitusoikeuden laajentamisesta hyvin perusteltuna.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaa kritisoi puheenvuoronsa alussa allekirjoittaneen puheenvuoroa siltä osin, että en olisi ymmärtänyt, että luonto muuttuu. Arvoisa ed. Isohookana-Asunmaa, luonto todella muuttuu. Se muuttuu tällä hetkellä nopeammin kuin se on koskaan muuttunut. Se muuttuu häviämällä. Perinteisesti luonnon järjestelmään on kuulunut, että eliölajeilla on ikää siinä 400 000—1 000 000 vuotta, ja se merkitsee myös luonnon uusiutumisen nopeutta lajien osalta. Nyt muutamassa vuodessa tuhotaan vuosimiljoonien tuotanto pois. Siinä on ero teidän ja minun ajatteluni välillä.

Te sanoitte, että Ahon hallitus aloitti luonnonsuojelulain valmistelun, ja lopussa käytitte siteerausta rusikoidaksenne tätä luonnonsuojelulakiesitystä. Minä totean, että sillä välillä sitä ajatellen, miten te esittelitte omaa näkemystänne luonnonsuojelusta, sille laille en antaisi nimeä luonnonsuojelulaki.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy onnitella ed. Isohookana-Asunmaata. Hän on suorittanut todella tarkkuusammuntaa, että hän on löytänyt asiantuntijalausunnoista tällaiset perustelut. Kun itse kävin vielä mietintöä laadittaessa uudelleen läpi kaikki asiantuntijalausunnot, minulle jäi se kuva, että nimenomaan poikkeuksellisen yhteneväisiä kannanottoja oli sen puolesta, että tämä laki on nimeensä verrattuna erittäin hyvin laadittu.

Mitä tulee ympäristökeskusten mahdollisuuksiin, olen kiinnittänyt siihen itsekin huomiota. Heille jää kieltämättä paljon tulkintavaltaa, ja tavallaan he jäävät paljon vartijaksi. Mutta näen, että jos tätä lakia olisi lähdetty kirjoittamaan jotenkin yksityiskohtaisemmin, taidettaisiin tehdä sitä vielä seuraavat kymmenen vuottakin.

Ed. J o e n p a l o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ei pitäisi provosoitua, vaikka selvästi provosoidaan, varsinkin kun on näin merkittävästä asiasta kyse kuin luonnonsuojelulain uudistaminen, mutta minäkin jaksan hämmästellä sitä vähättelyä, jota ed. Isohookana-Asunmaa tätä tärkeää lakia kohtaan sekä sisällöllisesti että kaiken kaikkiaan harjoittaa. Tämä on kuitenkin vuosikymmenien uudistus ja on tänne saliin saatettu suuressa yhteisymmärryksessä, joka myös valiokunnassa vallitsi pitkään. Tietysti hiukan keskustelua haittaa se, että edustajien läsnäolo valiokunnassa asiantuntijoita kuultaessa oli varsin heikko ja vaihteleva ja monta tärkeää puheenvuoroa jäi monelta edustajalta kuulematta, kun he eivät olleet paikalla. Ihailen ed. Isohookana-Asunmaan ammattitaitoa siinä, että hän löytää asiantuntijoiden joukosta yhden asiantuntijan, yhden virkkeen taikka muutaman virkkeen, joita käyttäen yrittää teilata koko tämän merkittävän lainuudistuksen. Tämä on korkeaa ammattitaitoa.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoroihin ehkä jokin näkökohta. Ensinnäkin haluaisin ed. Tiusaselle muistuttaa siitä, että keskusta oli erittäin aktiivinen luonnonsuojelulain uudistusprosessin käynnistäjä. Siitä löytyy runsain mitoin dokumentteja luultavasti hyvin helpollakin.

Mitä tulee kritiikkiin, täytyy todeta, että valiokunnan jäsenten on perehdyttävä huolella asiantuntijoiden tuomiin näkökohtiin. Ne ovat kirjallisina useimmat hyvin selkeästikin, ja sen lisäksi on suullista informaatiota. Mielestäni keskustan

ryhmä on varsin kohtuullisesti ollut valiokunnassa kuuntelemassa asiantuntijalausuntoja. Kaikista eduskuntaryhmistä ei voi samoin sanoa.

Ed. Joenpalolle haluan todeta sen, että meillä täytyy olla myös aina kunnianhimoinen tavoite. Se on selkeästi, ed. Joenpalo, se että tämän talon tulee pyrkiä tekemään niin hyvää lainsäädäntöä kuin mahdollista. Viimeaikainen käytäntö valitettavasti on ollut toista, mihin myös eduskunnan taholta on kiinnitetty aiheellista huomiota.

Mitä tulee ed. Pulliaisen filosofointiin, niin on hyvä, kun laajensitte ja täydensitte omaa puheenvuoroanne siltä osin, että kerroitte, miten luonto muuttuu. Siinä suhteessa olemme varmasti samaa mieltä.

Ed. Lindén: Arvoisa puhemies! Uuden luonnonsuojelulain valmistelu on ollut vireillä jo pitkään, ja voisi sanoa, että vihdoinkin se on tässä salissa päätöksenteon alla, sillä 20-luvulta peräisin oleva luonnonsuojelulaki on jo pahasti vanhentunut eikä siten enää vastaa nykyajan vaatimuksia ja ympäristönsuojelulle asetettuja tarpeita. Näin ollen nämä ovat varmasti niitä kansallisia syitä, miksi olemme tätä uudistusta käsittelemässä.

Syitä on myös kansainvälisellä tasolla. Tarkoituksena on myös panna täytäntöön Euroopan yhteisön luonnonsuojelulle luonnonvaraisten eläinten sekä kasvien suojelulle asetetut direktiivit. Lisäksi uuden luonnonsuojelulain avulla pyritään täydentämään ympäristönsuojelun kansainvälisiä tavoitteita ottamalla Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoa koskevia säännöksiä mukaan lakiin. Uuden luonnonsuojelulain myötä Suomi toteuttaa merkittävän osan niistä ympäristötavoitteista, joihin olemme jo aiemmin sitoutuneet kansainvälisillä sopimuksilla.

Yksi tärkeä syy, miksi siirtymäsäännösten laittamista näihin lakipykäliin kritisoitiin, oli juuri kansainväliset vaatimukset. EU:n taholta meille on useaan otteeseen jo huomautettu, että emme ole laittaneet käytäntöön Natura 2000 -lainsäädäntöä. Olisin kuitenkin toivonut, että tietyissä pykälissä olisivat siirtymäsäännökset olleet mahdollisia, kuten perustuslakivaliokunta huomautti.

Lakiehdotuksen 5 § suotuisasta suojelutasosta, jossa asetetaan tavoitteet Suomen luonnonsuojelutasolle, keskustelutti valiokuntaa kovasti. Laissa tulee asettaa tavoitteet kansalliselle luonnonsuojelulle vahvistamaan maamme luonnon ja sen monimuotoisuuden suojelemista. Hyvä näin.

Korostettava on kuitenkin pykälän tavoiteluonnetta. Tämän toivoisi hälventävän sitä pelkomomenttia, joka useissa asiantuntijalausunnoissa tämän pykälän osalta tuli. Sillä ei näin ollen ole suoraa sovellettavuutta yksittäistapauksissa. Myös maa- ja metsätalousvaliokunta korosti lausunnossaan pykälän tavoiteluonnetta.

Uusi luonnonsuojelulaki lisää ympäristönsuojelun keinovalikoimaa huomattavasti. Merkittävien luonnonarvojen turvaamiseksi on tähän asti täytynyt hankkia alue valtion omistukseen ja muodostaa siitä luonnonsuojelualue. Kun kysymys on ollut pienialaisista suojelukohteista, nykyinen laki on vaatinut kohtuuttoman paljon byrokratiaa ja aiheuttanut myös huomattavia kustannuksia. Laki edellyttää, että päätetyt suojeluohjelmat toteutetaan viipymättä, mikä parantaa erityisesti maanomistajien asemaa nykytilaan verrattuna.

Keinovalikoiman monipuolistuminen mahdollistaa useissa tapauksissa luonnonsuojelutavoitteiden toteutumisen ilman, että menetetään alueen elinkeinon harjoittamiseen tai muuhun taloudelliseen hyödyntämiseen perustuva arvo. Yhtä tärkeää on kuitenkin se, että lain soveltamisalasta rajataan talousmetsien suojelu metsälakiin. Tämä osaltaan varmistaa jatkossa metsien järkevän taloudellisen hyödyntämisen.

Kokoomuksen mielestä erityisen tärkeää on, että lakiesityksen taloudelliset vaikutukset ovat hallittuja ja että se kunnioittaa yksityisten omistusoikeuksien pysyvyyttä. Kun maanomistajalle syntyy suojelusta haittaa, hänen kuuluu saada täysi korvaus, jos asetettu merkityksellisen haitan korvauskynnys ylittyy. Tämä turvaa sen, että suojelusta koituvia kustannuksia ei maksateta maanomistajilla vaan kustannuksiin osallistuvat yhteisvastuullisesti kaikki edunsaajat eli Suomen kansalaiset. Korvausmenettelyä on myös pyritty yksinkertaistamaan siten, että korvaus määrätään suoraan lunastustoimituksessa eikä korvauskynnyksen ylittymisen ratkaisemiseen siten tarvita erillistä lääninoikeuskäsittelyä.

Uuden luonnonsuojelulain perusteella suojeluohjelmaan otetun alueen omistajalla on oikeus vaatia alueen lunastamista neljän vuoden kuluttua ohjelman hyväksymisestä. Maanomistajien oikeuksien kannalta on olennaista, että alueen suojeluhanke toteutetaan suunnitelman mukaisena kohtuullisen ajan kuluessa.

Luonnonsuojelun tavoitteita on mahdoton saavuttaa, jos tiedossa ei ole riittävää rahoitusta. Ongelma on todellinen, kun muistetaan, että jo vanhoista suojelupäätöksistä on kertynyt 2,8 miljardin markan vaje valtion kassaan. Olemassa olevista luonnonsuojelupäätöksistä koituneet kustannukset tullaan kuitenkin kattamaan pääosin valtion metsien myynnillä, ja asiasta on valtioneuvoston periaatepäätöksillä tehty ratkaisut, mikä on erinomainen asia. Uuden luonnonsuojelulain osalta rahoituspohja on kunnossa.

Asiantuntijakuulemisen yhteydessä suurta huolta kannettiin suomalaisen kaivosteollisuuden tulevaisuudesta. 17 §:n perusteluissa hallitus yksikantaisesti toteaa: "Kaivostoiminta ja luonnonsuojelu ovat lähes aina toisensa pois sulkevia maankäyttömuotoja eikä kaivostoiminta luonnonsuojelualueilla siten ole mahdollista". Tämä toteama perustelutekstissä oli pääsyy kaivosteollisuuden ja kaivannaisteollisuuden huoleen.

Uuden luonnonsuojelulain voimaan saattaminen ei estä kaivostoimintaa tulevaisuuden Suomessa. Käytäntö jatkuu lähes nykyisellään. Malminetsintä ja geologiset tutkimukset suojelualueella ovat jatkossakin mahdollisia alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen luvalla, kunhan nämä toiminnot eivät haittaa luonnonmukaista kehitystä. Mikäli tutkimusten avulla havaittavat malmivarat ovat suojelualueella niin suuret, että kannattava kaivostoiminta tulee kysymykseen, alueen merkittävyys on arvioitavissa uudelleen sekä luonnonsuojelun että kaivostoiminnan tarjoamien mahdollisuuksien kannalta. Kaivostoiminnan aloittamiseksi alueesta tehty rauhoituspäätös voidaan lakkauttaa joko kokonaan tai osittain saman viranomaisen päätöksellä, joka on suojelun aikanaan vahvistanutkin.

Kaivostoiminnan jatkuminen uuden luonnonsuojelulain puitteissa on tärkeä asia erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomelle, jossa suojelualueet ja malmirikkaat alueet ovat usein päällekkäisiä. Kaivostoiminta on näille alueille tärkeä tulonlähde ja tervettä elinkeinonharjoittamista myös aluepolitiikan kannalta.

Rakennuslakia muutetaan rantakaavoituksen osalta tämän lain yhteydessä. Järkevämpää mielestäni olisi ollut ratkaista rantakaavoitus rakennuslain uudistamisen yhteydessä, mutta poliittinen realiteetti valmistelun yhteydessä oli se, että rantakaavoitus haluttiin sitoa luonnonsuojelun uudistamisen yhteyteen.

Rantakaavoituksen osalta keskeistä on, että lopulliset päätökset rantarakentamisen säänteilystä tehdään siellä, missä ne vaikuttavat eli kunnassa. Kunta voi alueellista ympäristökeskusta kuultuaan osoittaa rakennusjärjestyksessään alueet, joilla ei rantakaavaa tarvita. Tämä mahdollistaa järkevän rantojen kaavoittamisen. Suomeen mahtuu monenlaisia rantoja ja kaavamaisuutta olisi ollut ehdottoman rantakaavapakon säätäminen. Kaavamaisten, metrimääräisten rajoitusten sijasta onneksi myös terve harkinta ja paikallisen asiantuntemuksen käyttö on sallittua myös jatkossa. Rakentamisen lainsäädännön selkeyden kannalta on hyvä, että rantarakentamisen suunnitelmallisuutta koskevat säädökset ovat rakennuslaissa eikä luonnonsuojelulaissa.

Ympäristövaliokunta kuuli lukuisia asiantuntijoita. Lausuntonippu kasvoi kohtuullisen kokoiseksi kokoelmaksi näkemyksistä suomalaisesta luonnonsuojelusta. Myös maa- ja metsätalousvaliokunta, lakivaliokunta sekä perustuslakivaliokunta lausuivat asiantuntijakuulemisen jälkeen näkemyksensä laista.

Ympäristövaliokunnassa syntyikin muutospaineita pykäliin asiantuntijakuulemisen jälkeen. Myös valiokuntien lausunnot lisäsivät muutospaineita. Osa muutosehdotuksista oli kuitenkin sen suuntaisia, että sekä lain sisältö että henki olisivat muuttuneet. Mutta myös asiantuntijakuulemisessa sekä valiokuntien lausunnoissa esitettiin mielestäni seikkoja, jotka olisi voitu ottaa huomioon pykälissä. Valitettavasti vain poliittinen realiteetti piti hallituksen esityksen tiukasti alkuperäisessä muodossaan ja pykälämuutoksia ei teknisten muutosten lisäksi liiemmin syntynyt. Tärkeää on kuitenkin seurata lain toteutumista ja soveltamista. Jos ongelmia, joita nostettiin esille valiokuntakuulemisen aikana, syntyy, lakiin tulee mielestäni palata.

Arvoisa puhemies! Uusi luonnonsuojelulaki on pitkällisen valmistelun, vaikkakaan ei voi sanoa valiokuntakäsittelyn myötä hioutunut muotoon, joka toteuttaa ympäristönsuojelun tavoitteet, mutta samalla mielestämme turvaa maanomistajien oikeudet. Hyväksyessään hallituksen esityksen uudesta luonnonsuojelulaista eduskunta saattaa suomalaisen ympäristölainsäädännön nykyajan ja eurooppalaisen yhteistyön vaatimusten edellyttämälle tasolle.

Ed. I t ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lindén ja monet muut ovat ottaneet esiin rantojen kaavoitusvelvollisuuden. Mielestäni sen käsittely sopii varsin hyvin luonnonsuojelulain yhteyteen. On oikein, että kaavoitusvelvollisuus on pääsääntö rantarakentamisessa.

Meillä on olemassa paljon huonoja esimerkkejä siitä, miten rantamaisema on pilattu poikkeuslupakäytännöllä. Toki tämän osalta ajat ja asenteet ovat varsin paljon onneksi muuttuneet.

Nykyisen käytännön vallitessa viranomaiset usein suhtautuvat varsin kielteisesti poikkeuslupiin ja siksi on vaikeata saada rakennuslupia erityisesti saaristossa. Tämän lain voimaantulon jälkeen kaavoituksen kautta voi moni maanomistaja nyt saada rakennusluvan, mikä ei aikaisemmin ole ollut mahdollista poikkeuslupamenettelyn kautta. Tässä laissa kuitenkin erityistapauksia varten on myös poikkeuslupamahdollisuus.

Erityisesti rantojen kaavoitusvelvollisuuden osalta olen mielihyvällä pannut merkille, että kukaan edustaja ei ole täällä esittänyt rakennusluvan saamiselle mitään edellytyksiä, jotka koskevat metrimääriä. Tärkeintä on maaston muoto ja paikalliset olosuhteet, eivät metrimäärät. Mielestäni esitys rantojen kaavoitusvelvollisuuden osalta on hyvä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin ed. Itälälle. En kiistä, etteikö rantojen kaavoitusta koskeva lainsäädännön muutos ole perusteltu, mutta siinä on eräitä haittoja, jotka alkavat lähiaikoina tulla esille. Yksi on se, että ne alueet, jotka on kaavoitettu, joissa on rakennusoikeus, tulevat hinnaltaan nousemaan hyvin nopeasti, koska rakennusmaasta tulee olemaan jonkun aikaa pulaa. Se on tietysti hyvä niille, joilla on sellaista rakennusmaata, johon voi rakentaa, mutta tällainen pieni kupru tähän ajallisesti tulee.

Ed. Lindén samaten kuin muutkin ovat kohdistaneet huomiota maanomistajan turvaan ja siihen, miten lunastus- ja korvausmenettely käynnistyy ja johtuu suotuisaan tulokseen. Tietysti lunastus- ja korvausmenettely käynnistyy niin kuin on esitetty, mutta kun lakivaliokunnassa keskusteltiin asiantuntijoiden kanssa sekä lakivaliokunnan huoneessa että kahvilan puolella, niin kyllä he olivat sitä mieltä, että vie pitkään ennen kuin tällainen määritelmä kuin "merkityksellinen haitta" ja "merkityksellistä vähäisempi haitta" jne., tämän tyyppiset asiat saavat vakiintuneen näkemyksen ja perustan korvausmenettelyssä. Oikeudenkäynnit käydään loppuun saakka ja ongelmia tulee olemaan. On selvää, ettei puntarilla voi punnita, mikä on merkityksellistä haittaa, mutta se vaatii kuitenkin tietynlaisen vakiintuneen näkemyksen korvausmenettelyssä. Tämän tyyppiset epämääräiset ja määrittelemättömät määritelmät tulevat muodostumaan aikamoiseksi haitaksi tässä prosessissa ja aiheuttamaan suuria vaikeuksia ja oikeudenkäyntejä.

Ed. S a a p u n k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Itälän puheenvuoron johdosta haluaisin muutaman sanan rantarakentamisesta huolestuneena sanoa.

Meillähän on Suomessa joko perinnön tai oston kautta tullut tuhansia pienehköjä rantatontteja ja kun kunnat eivät kerkiä kaavoittaa alueita, niin voi mennä vuosia ennen kuin kaava tulee kyseiselle alueelle, jossa yksi pieni tontti on. Sitten pitää poikkeusluvalla pyrkiä siihen saamaan lupa, ja nyt kun ottaa huomioon, että luonnonsuojelujärjestöt voivat esimerkiksi valituksen kautta saada asioita jarrutettua, niin käy niin, että voi vuositolkulla mennä aikaa ennen kuin saa perintö- tai ostetuille maille rakentaa — ja saako koskaan. Tämä minua ainakin tällä hetkellä askarruttaa, eikä se ole auennut ed. Lindénin eikä ed. Itälänkään puheenvuorosta. Toivottavasti tilanne aukeaa ministerin puheenvuoron jälkeen, ettei tarvitse tällaisia asioita pelätä.

Ed. L i n d é n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle haluaisin huomauttaa, että hän vallan hyvin tietää, että nykyinen lainsäädäntö ei huolehdi maanomistajan oikeuksista luonnonsuojelun yhteydessä. Sen vuoksi onkin tärkeää, että asiasta huolehditaan uudessa luonnonsuojelulaissa. Käytäntöhän on ollut tosiasiallisesti se, että jo ympäristökeskusten mahdolliset suunnitelmat tulevaisuudessa jonkin tietyn alueen suojelusta ovat käytännössä tehneet alueesta suojellun, mutta maanomistajilla ei ole ollut minkäänlaisia oikeuksia vaatia korvauksia. Minusta on erinomainen asia, että uudessa luonnonsuojelulaissa määritellään selvät pelisäännöt sille, miten suojelupäätöksiä tehdään ja miten maanomistajien oikeudet hakea korvauksia hoidetaan.

Ed. H. K o s k i n e n : Herra puhemies! Luonnonsuojelulaki on tarpeellinen. Siitä olemme lähes yksimielisiä.

Esitellessään ympäristövaliokunnan lausuntoa ed. Tiusanen mainitsi, että valiokunnan työn tuloksena on syntynyt kompromissi luonnon ja kestävän kehityksen suhteen. Kompromissiin ei hänenkään mukaansa ole otettu maanomistajia tai maanhaltijoita. Mielestäni se näkyy jossain määrin myös valiokunnan lakiehdotuksessa.

Käsittelen jatkossa joitakin yksityiskohtia sekä luonnonsuojelulaista että kiinteistön muodostamislaista.

Luonnonsuojelulain 24 § 3 momentin mukaan alueellinen ympäristökeskus voi ilman maanomistajan hakemusta tai suostumusta perustaa luonnonsuojelualueeksi alueen, jos alue sisältyy valtioneuvoston hyväksymään luonnonsuojeluohjelmaan. Lakiehdotuksen 53 § 2 momentin mukaan omistaja voisi vaatia korvausta valtiolta, jos tästä perustamispäätöksestä aiheutuu omistajille merkityksellistä haittaa. Jos korvauksesta ei sovita, alueen omistaja voi hakea maanmittaustoimistolta korvaustoimitusta.

24 §:n 3 momentin mukainen suojelualueen perustamispäätös voidaan rinnastaa lunastuslain 3 §:n 2 kohtaan. Sillähän rajoitetaan oikeutta käyttää tai vallita kiinteätä omaisuutta. Sen vuoksi 53 §:n 2 ja 3 momentin säännöstä olisi tarkistettava siten, että jollei alueen omistaja ja alueellinen ympäristökeskus sovi luonnonsuojelualueen perustamispäätöksestä aiheutetuista korvauksista ennen tämän päätöksen tekemistä, alueellisen ympäristökeskuksen on haettava maanmittaustoimistolta korvaustoimitusta perustamista koskevan päätöksen saatua lainvoiman.

Tämä on siinä mielessä selvä poikkeus tässä lakiehdotuksessa, jossa edellytetään maanomistajan hakevan tätä korvausta. Mutta tällöin jos sen ympäristökeskus hakisi, niin säästyttäisiin myös semmoiselta riidalta, joka tässä mahdollisesti tulee eli siitä, mistä ajankohdasta korko ruvetaan laskemaan tälle korvaukselle. Palaan siihen myöhemmin. Tämä parannus olisi selvä kädenojennus haitasta kärsimään joutuneille maanomistajille.

Lakiehdotuksen 51 §:n mukaan omistaja voi vaatia alueensa lunastamista, kun on kulunut neljä vuotta siitä, kun hänen omistamaansa aluetta koskeva luonnonsuojeluohjelman hyväksymispäätös on saanut lainvoiman. Tämän kohdan mukaan omistaja voi vaatia siis alueen lunastamista, mutta ei luonnonsuojeluohjelman toteuttamista siten, että alueen käyttöoikeutta rajoitettaisiin perustamalla luonnonsuojelualue, joka on mainittu 24 §:n 3 momentissa.

Lain perusteluista käy selvästi julki, että omistaja ei voi vaatia tätä suojelun toteuttamista käyttöoikeutta rajoittamalla. Tätä voitaisiin parantaa tekemällä 51 §:n 1 momenttiin lisäys: "Jos suojelu voidaan toteuttaa perustamalla 24 §:n 3 momentin mukaisesti luonnonsuojelualue, alueen omistaja voi vaatia tällaisen luonnonsuojelualueen perustamista alueen lunastamisen sijasta." Jos tämmöinen vaatimus on tehty, ympäristökeskuksen on tehtävä asiasta ratkaisunsa kuuden kuukauden kuluessa tämän toimenpiteen vireille panemisesta.

Lunastuslaissa ja tielaeissa on yhtenäiset ja yleiset korvaussäännökset. Samoin mielestäni tulisi olla luonnonsuojelulaissakin ja nämä säännökset koskisivat kaikkia lain mukaisia korvaustilanteita. Edellä sanotun mukaisesti tulisi lain 53 §:ää muuttaa siten, että siinä olisi yleissäännös, jonka mukaan, jos luonnonsuojelulain nojalla tehdystä päätöksestä tai annetusta määräyksestä aiheutuu alueen omistajalle merkityksellistä haittaa, valtio on velvollinen korvaamaan haitan.

Erityisesti on, nyt palaan korkokysymykseen, vielä huomattava 53 §:n 3 momenttiin sisältyvä korkoa koskeva säännös. Sen mukaan lunastuslain 95 §:n 1 momentin mukaista korkoa maksettaisiin siitä päivästä, jolloin alueen omistaja on hakenut maanmittaustoimistolta määräystä korvaustoimituksesta, siis siitä päivästä, kun tätä korvaustoimitusta on haettu. On kuitenkin huomattava, että tämän lain oikeusvaikutukset astuvat voimaan luonnonsuojeluohjelman hyväksymisestä tai päätöksen tai määräyksen antamisesta lähtien. Käsittääkseni korvaukset tulisi maksaa siitä päivästä, jolloin käyttö- tai toimenpiderajoitus on astunut voimaan. Tämä on myös perustuslakivaliokunnan kanta, jota ympäristövaliokunta ei sitten ottanut huomioon.

Tämän lakiehdotuksen 55 §:n 3 momentin mukaan saman pykälän 2 momentissa säädetystä korvauksesta päättää alueellinen ympäristökeskus. Korvauksen perusteena on samaisen ympäristökeskuksen antamasta väliaikaisesta toimenpidekiellosta aiheutuva merkityksellinen haitta. Siis sama viranomainen tekee päätöksen ja päätöksen mukaisen korvausratkaisun. Korvauksesta päättäisi siis sama viranomainen, joka on itse tehnyt korvauksen kohteena olevan toimenpiteen. Nykyäänhän korostetaan, että viranomaisen on sekä oltava esteetön että näytettävä esteettömältä. Tämän vuoksi 55 §:n 3 momentin säännöstä tulisi muuttaa siten, että jos alueen omistaja ja alueen ympäristökeskus eivät sovi korvauksesta, siitä päätetään korvaustoimituksessa. Tätä toimitusta haetaan maanmittaustoimistolta, ja hakijana on omistaja.

Tämä luonnonsuojelulain yksityiskohdista.

Kiinteistönmuodostamislaista on avoinna ainoastaan yksi pykälä eli 35 §, ja tästä ovat asiantuntijat ja ympäristöministeriö käyneet keskuste-

luja, muovanneet tämän pykälän uuteen asuun. Tämä pykälä on tässä muodossaan selvä parannus aikaisempaan, vaikka se ei suinkaan ole paras mahdollinen. Pykälähän kuuluu: "Jos lohkomisessa syntyy epätietoisuutta siitä, onko alue sanottua rantavyöhykettä, toimitusinsinöörin on siirrettävä asia alueellisen ympäristökeskuksen tai rakennusasetuksella säädetyissä kunnissa ympäristöministeriön ratkaistavaksi. Rantavyöhykkeellä saadaan määräala lohkomalla siirtää ennestään olevaan kiinteistöön ja muuksi kuin rakennuspaikaksi tarkoitettu määräala lohkoa eri kiinteistöksi, jos lohkominen ei huomattavasti vaikeuta 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua kaavan laatimista."

Tässä tuli jo edellisessä keskustelussa ilmi se, että kaavakysymys ranta-alueella ei ole itsestäänselvyys eikä suinkaan helposti määriteltävissä. Tässäkin kaavan laatimisessa saattaa tulla kysymykseen yleiskaava, asemakaava, rakennuskaava tai rantakaava. Lisäksi on otettava huomioon, että kaavaa ei velvoiteta laatimaan ranta-alueelle. Saattaa kestää vuosia, jopa vuosikymmeniä, ennen kuin kaava saadaan. Sen vuoksi tässä pykälässä on määrätynlaisia ongelmia. Tulen toisessa käsittelyssä tekemään ehdotuksen, että toimitusinsinööri lohkomistoimituksessa siirtää tämän asian, ei suinkaan ympäristökeskuksen tai ympäristöministeriön ratkaistavaksi, vaan kunnan rakennuslupaviranomaiselle.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. H. Koskinen viittasi minuun ja sanomaani tänään. Totesin: "Taustalla on lukuisia neuvotteluja, työryhmätyötä, kompromisseja, kädenvääntöä. - - käsittelyssä on sellainen kompromissi, jota voi hyvällä omallatunnolla puolustaa myös ympäristön ja kestävän kehityksen näkökulmasta." Näin halusin todeta, että tämä paperi, toisin sanoen luonnonsuojelulakiehdotus, on todellakin työryhmän käsittelyssä jne. käynyt läpi monenlaista arviota ja se, mikä on lopputuloksena tuotu tänne taloon ja nyt valiokunnasta tähän suureen saliin, on niin pitkälle läpikäyty, että siinä todella ei paljon enää ympäristönäkökulmasta ole muutettavaa eikä poistettavaa.

Tietysti ympäristönäkökulmastakin olisi ollut parempiakin vaihtoehtoja esimerkiksi rantarakentamisessa. Totesin jo alkupuheenvuorossa, että tämä tapa ei ole ongelmaton, mutta realiteetit ja ennakoineen käsittelynkin huomioiden sopii siihen suhtautua nyt kuitenkin edistysaskelin.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! On todella merkittävä asia, että luonnonsuojelulainsäädännön ja Suomen metsälainsäädännön kokonaistarkistus on saatu yhtä aikaa etenemään tähän pisteeseen. Kyseessä on kansallinen etu monessa suhteessa ja ennen kaikkea sen takia, että myös metsälainsäädännön osalta kyseessä on koko suomalaisen hyvinvoinnin keskeinen perusta. Onhan puolet meidän vientituloistamme edelleenkin keskeisesti metsätalouden aikaansaamaa.

Tältä osin on ollut myönteistä todeta se, että valmistelu esimerkiksi metsälainsäädännön osalta on lähtenyt tämän kansallisen edun ymmärtämisestä ja ennen kaikkea ollut varsin perusteellista. Ministeri Pesälän aikana asetettu metsälakitoimikunta, jossa oli parlamentaarinen ja myös muiden eri tahojen edustus, teki pitkälti yli vuoden töitä. Eikä se tietysti ihme ollut, että työ vei paljon aikaa, koska erilaisia arvoja ja latauksia tietysti asiaan sisältyi kuin myös se, että kyseessä on 20-luvun jälkeen suurin metsälainsäädännön kokonaisuudistus, siis metsälain osalta rahoituslain ja alun perin myös organisaatiolakien uudistaminen. Organisaatiolaithan otettiin toimikunnan työn loppuvaiheessa erikseen hallituksen esitykseksi, mutta nämä kaksi muuta lohkoa olivat komitean työssä loppuun saakka.

Ehkä jälkeenpäin arvioiden koko metsätalouden ja metsäpolitiikan kannalta olisi ollut hyvä puun saatavuuteen liittyviä tekijöitä arvioida laajemminkin ja metsälakitoimikunnan työhön olisi voitu metsäverotukseen liittyviä lähtökohtia myöskin ottaa mukaan. Erityisesti minusta oli vahinko, että metsänhoitoyhdistyslainsäädännön uudistamista ei kytketty myöskään metsälakitoimikunnan työhön, vahinko sen takia että nyt jälkeenpäin tarkastellaan metsänhoitoyhdistys- ja neuvontajärjestelmää, joka on valitettavasti saanut myöskin puhtaasti veroluonteisilla maksuilla edunvalvontaluonteen MTK:n jatkeena. Nyt sitä pohditaan vähän erilaisessa tilanteessa, sen sijaan että koko metsälainsäädännön uudistukseen, metsäkeskusten asemaan ja tehtäviin sitä olisi päästy paremmin suhteuttamaan.

Sinänsä täällä on todettu näiden metsälakien sisältö varsin kattavasti jo monessa puheenvuorossa. Haluan myös omalta osaltani ja sosialidemokraattien taholta korostaa sitä, että me pidämme tärkeänä sitä, että metsäpolitiikkaa ei viedä yhteisöpolitiikaksi Euroopan unionissa ja kansallinen määräysvalta tähän meidän keskeiseen kansantalouden peruspilariimme pidetään käsissämme.

On tietysti selvää, että metsien hoitoon ja käyttöön liittyvät arvot ja paineet muuttuvat ajassa. En viittaa pelkästään kansainvälisiin ostajiemme piirissä tapahtuviin toimintoihin. Siellä on asiallista kiinnostusta, mutta valitettavasti tänä päivänä myöskin suoraan sanoen erittäin asiatonta Suomen metsäteollisuuteen ja metsätalouteen kohdistuvaa hyökkäystä. Viittaan Greenpeacen toimintaan, joka ei perustu mihinkään asiallisiin lähtökohtiin.

Mutta myöskin kansalliset arvot ovat metsien moninaiskäyttöön ja merkitykseen liittyen muuttuneet. Muistan tässä talossa 1980-luvun puolessavälissä yksityismetsälakien käsittelyn maa- ja metsätalousvaliokunnassa. Kuuluin niihin, jotka erittäin voimakkaasti arvostelivat metsien korjuumenetelmiä, korjuutapoja. Silloinhan oli näistä Takalan metsistä ynnä muista puhetta, niitä pantiin toimenpidekieltoon ja metsäteollisuus harrasti hyvin raakaa, kovaa korjuumenetelmää aurauksineen ja isoine avohakkuineen. Silloin arvostellessani tätä eräs metsäteollisuuden johtava henkilö totesi loukkaantuneena, että eihän viljaakaan korjata korsi kerrallaan. Tänä päivänä tämän tyyppinen kommentti voisi olla johtajan viimeinen sana metsäteollisuudessa. Joka tapauksessa asenteet muuttuvat. Toisaalta ei pidä myöskään mennä toiseen äärimmäisyyteen.

Joka tapauksessa 1980-luvun puolessavälissä jo saimme paineita siinä suhteessa, että metsänomistajan näkemykset korjuutavan valinnassa korostuivat. Se on hyvin tärkeä asia, koska itse asiassa silloinen hakkuutapa saattoi monella tavalla nostaa puun saatavuuskynnystä teollisuudelle, koska moni ei, jos ei sosiaalisesti ja taloudellisesti ollut pakko, halunnut katsella eläkemaisemaansa eläkemökkinsä ikkunasta samanlaisena kuin Kollaan taistelutanner. Näin ollen tässä oli paljon tällaisia asennehommia. Metsäteollisuus ja monet muut ovat asenteitaan muuttaneet ja uudistaneet.

Ihan muutamaan asiaan menen metsälain osalta, lähinnä siltä osalta, miten ne liittyvät sosialidemokraattien pyrintöihin, jotka eivät ehkä ihan täysin tässä toteutuneet, vaikkakin täytyy metsälakikomitean jäsenenä sanoa, että kyllähän metsälakien sisältöön voi olla tyytyväinen. Koska itse on päässyt niihin vaikuttamaan, ei nyt passaa itseänsä hirveästi tietysti moittia.

Mutta uudistamiskysymys eli uudistamispykälä, 8 §, on yksi niistä keskeisimmistä, ja siihen jätin toimikunnassa eriävän mielipiteen, koska pykälä oli erittäin tylsä metsälakitoimikunnan mietinnössä teholtaan. Nyt ministeriön esityksessä se on edennyt hyvään suuntaan. Uudistamisvelvoite on hyvin selkeä. Ennen kaikkea mikä on myönteistä, uudistamisvelvoitteeseen liittyy selkeä jälkihoitovaatimus nimenomaan nuoren taimikon eloonjäämiseen ja kehittymiseen liittyvien toimenpiteiden maininnan osalta aivan lakitasolla. Tämä on minusta erittäin myönteinen asia.

Sosialidemokraatit hävisivät valiokunnan äänestyksessä. Me olisimme halunneet kolme vuotta uudistamismääräajaksi hakkuun aloituksesta. Nimittäin tosiasiahan on, että monissa tilanteissa olosuhteet ovat sellaisia, että jos jäädään sitä viidennen vuoden viimeistä kuutamoa odottamaan kuokan kanssa, silloin on turha uudistaa enää mitään. Jos metsää halutaan uudistaa, pitää melko nopeasti ryhtyä toimenpiteisiin. Tätä olisi pitänyt korostaa enemmän. Valiokunnan enemmistö tuli tässä meitä vastaan vain niin, että uudistamisen on tapahduttava viisi vuotta hakkuun aloittamisesta tai viimeistään kolme vuotta hakkuun päättymisestä. Tältä osin monet asiantuntijat yhtyivät kyllä sosialidemokraattien kritiikkiin ja olivat sitä mieltä, että uudistamisen pitäisi tapahtua aikaisemmin ja selkeästi laissa määrätyllä tavalla.

Toinen asia, jossa myöskään tavoitteemme ei mennyt läpi — näitähän ei kyllä kovin monta kohtaa ollut, kyllä maa- ja metsätalousvaliokunta varsin yksituumaisesti mietintönsä teki — on käyttötarkoituksen muutos. Tämä liittyy ed. Pulliaisen mainitsemiin Koijärvi-tapauksiin. Näissä uudistamisasioissa tietysti muutenkin valitettavasti on nimittäin niin, että maankäyttömuodon muuttaminen voi olla myöskin joissakin tapauksissa huonon valvonnan ja viranomaistoiminnan aikana tapa välttää uudistamisvelvoitteet ja -kustannukset. Tältä osin aika moni lausunnonantaja kiinnitti huomiota aivan vastaavalla tavalla siihen, että mikäli metsätalousmaata otetaan muuhun käyttöön, nykyinen mietintö sallii liian pitkän siirtymäajan hakkuun ja tarkoitetun toimenpiteen aloittamisen välille ja ehdottomasti tämä viiden vuoden aikamäärä on tarpeettoman pitkä. Moni asiantuntija oli jopa sitä mieltä, että vuosikin riittää: Kun hakkuu on suoritettu ja käyttötarkoitusmuutos on tehty, kyllä nyt vuoden aikana jotain pitää ruveta tapahtumaan. Me esitimme tähän kolmea vuotta, mutta sekään ei kelvannut. Se jäi viideksi vuodeksi. Toivon kyllä tältä osin, että hallitus seuraa tämän pykälän toimivuutta jälkeenpäin.

Toinen asia, jota ei lainkaan riittävästi pohdita metsälaissa, entisessäkään metsälaissa ei siihen

tietysti puututtu, on ensiharvennus ja ensiharvennusten laiminlyönti. Entinenkin laki kielsi metsän tuhoamisen, mutta metsän sai tukehduttaa jättämällä ensiharvennukset suorittamatta. Käytännössä voi tuhota metsän sillä tavalla. Tämä on aika vakava kysymys Suomen kannalta. Me tänä päivänä tappelemme saha sahalta sahatukkitavarasta. Suomessa tehdään ensiharvennuksia suurin piirtein 125 000 hehtaarilla vuositasolla. Määrä pitäisi kaksinkertaistaa. Nyt on kyseessä myöskin merkittävä työllisyysasia, myös merkittävä kotimaisen energian eli hakkeen saantikysymys ja ennen kaikkea tulevaisuudessa tukkipuun saannin turvaaminen. Se on erittäin keskeinen asia suomalaisen hyvinvoinnin kannalta joka suhteessa tänä aikana mietittynä.

Valiokunta tästä asiasta kyllä kantaa huolta. Minusta tätä asiaa pitäisi myöskin seurata. En usko, että myöskään ympäristönsuojelumielessä on kovin kaunista katsoa tukehtuvia metsiä, jotka riu'uttuvat. Toisaalta tietysti täytyy ihmetellä, että Suomessa on metsänomistajia, joilla on varaa pitää negatiivisella korolla metsiä, koska sitähän se käytännössä tarkoittaa.

Täällä tuotiin esille myönteisenä valiokunnan muutoksena eli eduskunnassa tehtynä muutoksena vakuusjärjestelmän uudistaminen eli tapauksissa, joissa henkilö on aikaisemmin laiminlyönyt uudistamisen, voidaan pankkitakaus eli vakuus metsäkeskuksen toimesta määrätä. Minusta tämä on hyvä. Tämä oli kompromissi. Me sosialidemokraatit olimme jossain vaiheessa esittämässä vähän pitemmälle menevää vakuusjärjestelmää, mutta tämä on meille ihan kelvollinen. Pääasia on, että pahimpiin tapauksiin voidaan reagoida. Itse asiassa metsäteollisuus ja kaikki, jotka aikoinaan tämän vakuusjärjestelmän poistivat yksitotisesti, tekivät suuren virheen ja ovat sen jälkeenpäin myöntäneet.

Ehkä luonnonsuojelulain ja metsälain tiettyjä ongelmakohtia ovat luonnonsuojelulain 55 ja 63 § siinä suhteessa, että koko ajanhan lähdettiin siitä, että metsälainsäädännöstä säädetään kansallisesti omassa lainsäädännössä kokonaisuudessaan eikä luonnonsuojelulaki muodosta sateenvarjovaikutteita ja vaikutuksia metsälain ja metsätalouden puolelle. Töiden keskeytyssysteemi 55 §:ssä on epämääräinen, jos sitä sovelletaan hyvin summamutikassa, kun kaunis suomalainen luontomaisema sinänsä löytyy perusteluksi lähes joka puolella, jos niin halutaan. Viranomaistoiminnan ja yhteistoiminnan merkitystä on korostettava tämän niin kuin myös 63 §:n osalta, jossa metsäkeskuksen päätöksistä ympäristökeskuksella on tietyssä määrin valitusoikeus. Yhteistoimintaa täytyy olla, ja sitä myös maa- ja metsätalousvaliokunta lausunnossaan korosti.

Myös hyvin tärkeä asia on se, mihin valiokunta kiinnittää huomiotaan mietinnössään, eli toimenpiteiden rekisteröinti. Metsäkeskuksilla täytyy olla mahdollisuus ilman henkilörekisterilain tulkintaa tai rajanvetoa käydä kirjaamaan niitä toimenpiteitä, mitä metsälöissä tapahtuu, sen takia, että kysymys ei ole pelkästään lainvalvonnasta eli metsälainsäädännön valvonnasta vaan myös metsälön ostajan oikeusturvasta, koska ostaessaan metsämaata hänelle myös siirtyy tiettyjä metsälainsäädäntöön liittyviä velvoitteita, kenties laiminlyötyjä asioita. Hänen täytyy saada jostain tarkistaa, ja mikä muu kertoo kuin metsäviranomainen, mitä siihen liittyy. Tältä osin luettelon pitäminen käsittelykiellossa olevien kohteiden ym. osalta on tärkeä asia.

Myös metsälakikomiteassa syntynyt ajatus alueellisesta ohjelmasta pyrkii hyvään. Se pyrkii lakien sodan sijasta lakien rauhaan. Toivoa sopii, että kaikki vastuullisesti yhdessä tällaista laajempaa metsämaan eri käyttötarkoituksia, hakkuita ynnä muita kattavaa ohjelmaa tekevät, ettemme olisi lakisääteisesti luomassa pakollisia sotia joka alueelle. Tästä on toivon mukaan toteutuksessa erityistä huolta kannettava.

Metsätalouden rahoituslaista täällä esille on tullut 7 ja 8 §. Mielestäni oli ympäristö- ja luonnonsuojelumielessä suuri puute, että maa- ja metsätalousvaliokunnassa ei kyetty muuttamaan 7 ja 8 §:ää, koska siellä nimenomaan useampien pienten metsänomistajien yhteishankkeiden toteutuksessa, erityisesti kunnostusojitus- tai metsätientekemistilanteissa on vaara, että tehdään kyllä ympäristövaikutuksiltaan karseita ratkaisuja. Vesi tulee putken alta eikä putkesta ja metsätie on kuin Karjalan tasavallan valtatie, eli tässä suhteessa olisi syytä erityisesti kiinnittää huomiota jatkossa siihen, että hallitus tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin, jos näissä asioissa ovat havainnot sellaisia kuin me jopa valokuvista saatoimme tarkastella.

Ehkä ihan lopuksi siitä, että samaan aikaan kun Suomi saa erityisesti minusta ajanmukaisen metsien biologista monimuotoisuutta ja metsätalouden merkitystä ja metsäpolitiikkaa nykyaikaisella tavalla käsittelevän lainsäädäntökokonaisuuden, on ristiriitaista sen kanssa, että lain toteuttamiseen liittyviä resursseja vedetään edelleen voimakkaasti alas. Ongelmahan oli metsäkeskusten järjestelyssä se, miten rakennetaan

semmoinen malli, jossa on toisaalta perinteinen metsäkeskusjärjestelmä ja sitten toisaalta viranomaistoiminnot. Ne eivät tällä hetkellä toimi, koska metsäkeskusten viranomaisputki on liian ohut.

Itse komiteassa aikoinani edustin sitä mallia, että meillä olisi pitänyt olla selkeä metsäviranomaisjärjestelmä, joka olisi toiminut tämän lainsäädännön puolesta. Tämä niin sanottu parjattu koppalakkimallihan hävisi sitten valmistelussa, mutta kyllä nyt näkyy ja väitän, että jatkossa tulee entistä enemmän näkymään, että jos metsälainsäädäntö halutaan kunnolla panna lain merkitsemässä vahvuudessa täytäntöön, se vaatii myös vahvan, selkeän viranomaistoimijan ja resurssit.

Tältä osin voin kyllä luvata, että valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto parhaillaan vakavasti pohtii tapoja metsäkeskusten resurssien lisäämiseksi ensi vuoden talousarvioon.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rajamäen tavanomainen letkautus maa- ja metsätalouden suuntaan kohdistui tällä kertaa metsänhoitoyhdistyksiin tietynlaisina MTK:n selkärangan jatkeina. On kyllä sillä tavalla, että ed. Rajamäki ei ilmeisesti metsänhoitoyhdistysten asioita tunne lainkaan. Ennen metsänhoitoyhdistykset olivat niitä, jotka kävivät leimaamassa puut ja sen jälkeen alkoivat kytätä juurileiman perusteella, onko kaadettu leimaamatonta. Se oli heidän ainoa tehtävänsä.

Nykyisin metsänhoitoyhdistykset tekevät erinomaista neuvonta- ja valistustyötä. Ne valvovat myös, ed. Rajamäki, että metsissä suoritetaan ensiharvennukset ajallaan. Ne suorastaan uhkaavat ja sanovat, että jos sinä et tee, niin me menemme sinne, ja ottavat sen suorittaakseen, tuovat puut tienvarteen ja myyvät ne yhteismyynteinä. Niitä pieniä eriä puutavarayhtiöt eivät muuten ostaisikaan, joten ne suorittavat yhteismyyntejä ja ne tulot, mitä ne saavat tietynlaisesta liiketoiminnasta, tulevat kaikki metsänhoitoyhdistyksen tuloihin. Toisin sanoen valtion ei tarvitse sillä tavalla niitä ylläpitää.

Tämä on kehittynyt valtavasti. Minä olen sitä mieltä, että oli ihan turha letkautus siihen suuntaan. Tämä ei kuulunut sellaisenaan luonnonsuojelulainsäädäntöön, metsälainsäädäntöön kylläkin. Ed. Rajamäki, te ette ole lainkaan seurannut metsänhoitoyhdistysten kehitystä tänä päivänä suomalaisessa yhteiskunnassa, kun te esitätte letkautuksianne. Teidän pitäisi joskus mennä maaseudulle tutustumaan.

Ikaalisissa olisi metsänhoitoyhdistys, josta näkee, kuinka hyvä metsänhoitoyhdistys toimii kaikilla alueilla eikä MTK:n selkärangan jatkeena, vaan yhteiskunnallisesti.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rajamäki toi puheenvuorossaan esiin muun muassa metsien ensiharvennuksen puutteellisuuden. Sehän on erittäin vakava tosiasia tänä päivänä.

Se, mihin ed. Aittoniemi viittasi juuri metsänhoitoyhdistysten osalta, ei kyllä tältä osin pidä paikkaansa, koska metsien ensiharvennusrästit ovat erittäin suuret. Niihin ovat puuttuneet muun muassa Tapio, alan ammattimiehet jne. Tässä hiljattain oli myös asia esillä eduskunnan kyselytunnilla. Tältä osin on olemassa erittäin suuria puutteita.

Mutta olisin halunnut puuttua myös vakuuskysymykseen. Se on asia, joka myös on vaikuttanut siihen, että kun vakuutta ei ole ollut olemassa, niin erilaiset rästit metsänhoitotöissä ovat hyvinkin pahasti päässeet villiintymään. Olen tyytyväinen siitä, että edes hiukan tässä uudessa laissa nyt tämä asia paranee, mutta ei mielestäni riittävästi. Tämä valiokunnan mietintö on tietynlaisten kompromissien tulos, miten hallituksen esitystä tältä osin on haluttu parantaa.

Sitten rahoituslain 7 ja 8 §:n osalta, joihin myös ed. Rajamäki puheessaan otti kantaa, on todella ongelmallista ja murheellista, että tässä asiassa ei edetty. Se tuli monissa asiantuntijakuulemisissa esiin. Erikoisesti metsäkeskusten työntekijät tästä kantoivat huolta, toivat esiin sen vaaran, mikä tulee olemaan nimenomaan ympäristövaikutusten osalta ja myös siltä osin, että saattaa käydä niin, että maanomistajat itse joutuvat jopa kalliimmin näitä asioita teettämään, kun ei tässä saatu yhdenmukaista, selkeää kantaa tähän mietintöön, mitä esimerkiksi itse henkilökohtaisesti olisin toivonut.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti hirveän masentavaa allekirjoittaneelle, kun ed. Aittoniemi totesi, että allekirjoittanut metsänhoitoyhdistyslakityöryhmän parhaillaan toimivana jäsenenä, joka jo monta kuukautta on uudistanut metsänhoitoyhdistyslakia, ei ymmärrä siitä yhtään mitään, mutta tietysti ministeriö on nyt asettanut epäpäteviä ihmisiä eri puolueista tätä työtä jatkamaan.

Haluaisin vain todeta sen, että tämä on sen takia ongelmallinen, että metsänhoitoyhdistyslaki, vanha laki, on käytännön elävässä elämässä

muuttanut muotoaan sillä tavalla, että on hyvin neuvontaan paneutuvia, mutta myös voimakkaasti edunvalvontaan paneutuvia metsänhoitoyhdistysten liiton nimissä toimivia veronluontoisilla maksuilla rahoitettuja järjestelmiä, jotka painavat kaasua ja painavat jarrua puun myyntiin liittyvissä asioissa, mutta ei silloin veronluontoisilla maksuilla tarvitse toimia. Ei meillä ole lakia SAK:stakaan ja sen lakisääteisestä verosta.

Tämä on asia, jota nyt selvitellään parhaillaan metsänhoitoyhdistyslakityöryhmässä, minkälaiseen tulokseen tässä päästään, ja voin vain kertoa, että esimerkiksi metsänparannusrahojen käyttö metsänhoitoyhdistyksissä vaihtelee paljon. Metsäteiden osalta suoritustaso oli jopa yli 120 prosenttia, kun taas taimikoiden osalta metsänhoitoyhdistysten suoritteet olivat jääneet taimikon uudistamisessa jopa 40—50 prosenttiin syystä tai toisesta. Tämä on hyvin laaja kysymys ja, niin kuin viittasin, tätä olisi hyvä ollut pohtia metsälain toimijoiden rinnalla, mikä metsänhoitoyhdistys on, onko se nimenomaan sellainen kuin nykyään. Mutta edunvalvontaahan ei lakisääteisillä veroluontoisilla maksuilla voida järjestää. Metsänhoitoyhdistyksille pitäisi löytää ed. Aittoniemenkin arvostamia tehtäviä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä kehottaisin ed. Rajamäkeä sekä komiteaa menemään vähän muuallekin kuin Helsinkiin ja Varkauteen, käykää jossakin, mihin teidät on kutsuttu, mutta tehkää yleiskatsaus suomalaisten metsänhoitoyhdistysten toimista. Minulla on vähän metsää. Siellä on parastaikaa metsänhoitoyhdistyksen miehet, jotka sanovat, että tämä pitää raivata taikka tulee vaikeuksia tästä. Ne ovat tekemässä siellä, raivaavat ja tuovat puut tienvarteen, myyvät ne, ja minä saan siitä osuuden. He ottavat siitä 2,50 markkaa kuutiolta ja se menee metsänhoitoyhdistyksen yhteiskunnalliseen toimintaan. He keräävät rahaa. He eivät laita yhtään siitä taskuunsa, vaan se menee yhteiskunnalliseen toimintaan. Harjoitetaan laajaa neuvontaa, jopa kilpailutoimintaa ja niillä alueilla, mitä metsänhoitoyhdistyksellä tarkoitan, on metsien kunto erittäin hyvä. He hyvin tarkkaan seuraavat, millä tavalla ihmiset metsiään hoitavat. Vaikka he eivät tietenkään voi käydä pakottamassa omistajia, he käyvät kuitenkin sanomassa, että näin pitäisi tehdä, ja tekevät ehdotuksen siitä, millä tavalla tehdään. Tällaisia metsänhoitoyhdistyksiä on Suomessa valtaosa.

Ed. Rimmille myös minä sanoisin, että jos jokin on huono metsänhoitoyhdistys, niin minä uskon, että metsänomistajat alkavat kiinnittää siihen huomiota tai niin käy MTK:n taholta, jonka selkärangan jatkeena ne ovat. Nämä tahot katsovat, että kaikki metsänhoitoyhdistykset toimivat sillä tavalla kuin yhteiskunnan yleinen kehitys on. Ed. Rajamäki on nyt pahasti kyllä tietämätön asioista, miten yleisesti on tässä maassa.

Ed. H o l o p a i n e n : Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme nyt rinta rinnan sekä luonnonsuojelulakia että metsälakia. Ed. Rajamäki piti puheenvuoron, johon täysin voi yhtyä ed. Aittoniemen kritiikistä huolimatta. Haluan itse kiinnittää huomiota vain metsälain muutamaan kohtaan.

Ensiksi haluan todeta, että metsälain ja siihen liittyvien rinnakkaislakien käsittely maa- ja metsätalousvaliokunnassa sujui erinomaisen hyvin, jouhevasti ja asiallisesti. Vaikka olimmekin muutamista asioista hieman eri mieltä, niin asiat sujuivat varsin hyvin. Tässä yhteydessä haluan kiinnittää vain erääseen kohtaan huomiota, nimittäin metsäkeskusten toimintaedellytyksiin.

Valtiontalouden tiukkuuden takia myös metsäkeskukset ovat joutuneet säästötoimiin, ja se on ymmärrettäväkin asia. Nyt metsälain uudistuksen myötä metsäkeskusten tehtävät lisääntyvät merkittävästikin. Jotta uuden metsälain toimivuus ei jäisi puolitiehen, on metsäkeskusten toiminta turvattava, riittävät työkalut eli talous- ja henkilöstöresurssit. Tähän on kiinnitetty huomiota myös maa- ja metsätalousvaliokunnassa.

Lain toimivuutta parannetaan sillä, että talousarvion valmistelun yhteydessä metsäkeskuksille turvataan riittävät määrärahat. En haluaisi uskoa, että eduskunta antaa metsäkeskuksille lakiuudistuksen myötä lisää tehtäviä, mutta ei kuitenkaan niiden toimivuuden kannalta tärkeitä riittäviä määrärahoja.

Puhetta ryhtyy johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. K o m i : Arvoisat herra ja rouva puhemies! Metsälain ja metsätalouden rahoituslain tarkoitus taloudellisesti ja ekologisesti sekä sosiaalisesti kestävä metsien hoito ja käyttö, on aivan perusteltu tavoite ja se on pääosin mahdollista toteuttaa nyt käsiteltävänä olevien metsälain ja siihen liittyvän kestävän metsätalouden rahoituslain puitteissa.

Metsätalouden jatkuvuuden kannalta merkittävimpiä tehtäviä kestävässä metsätaloudessa ovat metsien uudistus ja hoitotoimenpiteet mukaan luettuna ensiharvennukset. Näiden tehtävien hoito vaatii myös suunnittelua, neuvontaa ja valvontaa, joissa tehtävissä metsäkeskuksien rooli on hyvin merkittävä. Siksi metsäkeskusten taloudellisten resurssien turvaaminen on ensiarvoisen tärkeää, ja toivomme, että tämä valtion talousarviossa otetaan huomioon.

Metsälakien käsittelyn yhteydessä valiokunta kantoi erityisesti huolta metsien uudistamisen varmistamisesta. Lakiehdotus lähtee rikosoikeudellisista seuraamuksista laiminlyöntien tapahtuessa. Kuitenkin käsittelyn yhteydessä heräsi epäilys, onko rikoslainsäädäntö jälkikäteisenä valvontana yksin riittämätön turvaamaan metsien uudistamisen toteuttamisen. Siksi valiokunta ehdottaa, että myös vakuusjärjestelmää metsien uudistamisen varmistamiseksi voidaan määrätyissä tilanteissa käyttää.

Käsittelyn yhteydessä näkemykset vakuuden käyttämisen rajaamisesta kuitenkin erosivat toisistaan. Valiokunnan enemmistö ehdottaa mietinnössään, että vakuus voidaan vaatia myös silloin, jos on annettu vain kehotus uudistamistoimenpiteiden toteuttamiseen. Toinen lakiehdotuksen 15 §:n vakuuden vaatimisehdon laukeamisen kriteeri on metsäkeskuksen toimesta aikaisemmin suoritetut toimenpiteet metsän uudistamiseksi.

Viimeksi mainitun vakuuden vaatimusvelvoitteen olemme valmiit hyväksymään, mutta pelkkä kehotus uudistamistoimenpiteisiin on mielestämme liian järeä ase vakuuden vaatimiseen. Kehotus voi tulla väärinkäsityksistä tai muusta metsän uudistajasta riippumattomasta syystä. Tästä syystä tulemme tekemään lain toisessa käsittelyssä muutosehdotuksen metsälakiehdotuksen 15 §:stä.

Lisäksi mietinnössä olevassa 15 §:ssä ei ole vakuuden vaatimista estävää takautuvaa määräaikaa. Mielestämme on kohtuutonta lainsäädäntöä, jos monia kymmeniä vuosia sitten tehdystä rikkeestä voidaan rangaista uudelleen vaatimalla vakuus metsän uudistamisen varmistamiseksi. Kyseessä olisi ikään kuin rajoittamaton ehdonalaisuus, joka voisi kestää vuosikymmeniä. Siksi tulemme lain toisessa käsittelyssä ehdottamaan, että vakuusvaatimuksen takarajaksi määrätään viisi vuotta metsäkeskuksen teettämien uudistamistoimenpiteiden päättymisestä.

Toinen eriävä näkemys metsälakiin valiokuntakäsittelyssä jäi lain 10 §:ään. Vastalauseessa esitimme, että luonnonsuojelulain 29 §:n 1), 2) ja 3) kohdat siirretään metsälain 10 §:ään. Kyseessä olevissa kohdissa mainitaan tervaleppäkorvet, pähkinäpensaslehdot ja jalopuumetsiköt.

Valiokunta on mietinnön yleisperusteluissa tullut niin lähelle muutosta, että kyseiset kohdat olisi voitu siirtää aivan hyvin metsälakiin. Näin enemmistö valiokunnassa ei tehnyt. Siksi tulemme esittämään, että kyseiset kohdat siirretään metsälakiehdotuksen 10 §:n 5), 6) ja 7) kohdaksi. Kyseinen muutos on tehtävä myös luonnonsuojelulakiin.

Valiokunnan enemmistö toteaa mietinnössä muun muassa, että valtaosa talousmetsinä hoidettavista jalopuumetsiköistä on syntynyt luontaisen uudistumisen kautta. Jalojen lehtipuiden osuus näissä metsiköissä ei kuitenkaan kehittyisi merkittäväksi ilman erityisiä toimenpiteitä. Jalojen lehtipuiden kasvattaminen edistää metsäluonnon monimuotoisuutta, koska jalopuumetsiköitä on Suomessa vähän. Suotuisissa oloissa jalopuumetsiköiden kasvattaminen on taloudellisestikin mielekästä. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että suunnitelmallisesti talousmetsinä hoidettujen jalopuumetsien hoito ja kestävä käyttö voisi jatkua. Tässä tarkoituksessa valiokunta toteaa, että luonnonsuojelulain 29 §:n 1 momentin 1) kohdan säännöstä ei tule soveltaa sellaisiin metsiköihin, joita on hoidettu suunnitelmallisesti talousmetsinä jalojen lehtipuiden säilyttämistä ja kehitystä edistävin hoitotoimenpitein.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä mietinnössä olevasta kannasta johtuen olisi ollut täysin johdonmukaista siirtää kyseiset jalopuumetsiköt metsälakiin, mitä tulemme toisessa käsittelyssä esittämään.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Komin puheenvuoroon voisi todeta uudistamisasiasta seuraavaa:

Jos lakiin tulee sellainen rajoite, että viisi vuotta on perälauta, kun velvoite esimerkiksi metsäkeskuksen toimesta on annettu siitä, että toimenpide tehdään tai on tehty metsäkeskuksen toimesta ja maksatettu tietysti asianomaisella henkilöllä, jos rajaksi tulisi vain viisi vuotta, niin omistaja taas voisi jättää uudistamatta jonkin toisen alueen, kun hän myy metsää ja tarvittaisiin uudistamistoimenpiteitä.

Minusta viisi vuotta on sinällään lyhyt aika. Tässähän käy sillä tavalla, jos viisi vuotta on aikaa hakkuun aloittamisesta uudistaa ... Jos teoriassa ajatellaan niin päin, että metsäkeskus

on heti viiden vuoden kuluttua tehnyt tämän toimenpiteen, niin tavallaan on mennyt kymmenen vuotta aikaa hakkuun aloittamisesta.

Minusta sen ajan, mitä ed. Komi esitti, pitäisi olla kymmenen vuotta. Sitten se voisi olla paikallaan. Silloin ainakin nämä huijarit ja koijarit, jotka haluavat putsata metsän, paremmin rajattaisiin pois eikä jouduttaisi niitä sanktiotoimenpiteitä harrastamaan, jotka lain loppuosassa ovat.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Lahtela aivan oikein totesi, että ensin kuluu viisi vuotta ennen kuin metsäkeskus voi kehottaa tai tehdä toimenpiteitä. Kun sitten on aikaa viisi vuotta, niin yhteensä se on kymmenen vuotta hakkuun aloittamisesta.

Mielestämme on outoa lainsäädäntöä, että jos 20-vuotiaana tekee virheen, niin vielä 60-vuotiaana rangaistaan samasta asiasta samaa henkilöä. (Ed. Myllyniemi: Niin kuin avioliitossa!) Lakiehdotuksessahan ei ole lainkaan määräystä takarajasta.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Aikaisemmin tänä iltana ed. Itälä oli hyvillään siitä, kun kukaan ei ole metreistä puhunut, kun puhutaan rantojen suojelusta.

Ensinnäkin täytyy todeta, että Suomi todella oli viimeinen Itämerenkin valtioista, joka yleensä ottaen toi lainsäädäntöön rantarakentamisen. Toisaalta sanoisin, että nykyiseen vaihtoehtoon, jossa ei siis ole metrejä vaan on kaavoitus ja asia jätetään auki, niin kuten aikaisemmin totesin, saattaa liittyä haavoittuvuutta ympäristön kannalta, ja tämä on yleisessä tiedossa. Metrivaatimusten hautautuminen aika aikaisessa vaiheessa lienee tietynlaista poliittista realismia, mutta se ei tietysti poista sitä, että siinä hautautui myös jotakin hyvää ympäristön ja rantojensuojelun kannalta.

Toinen asia, johon halusin, arvoisa puhemies, hyvin lyhyesti viitata, on suurimman oppositiopuolueen Suomen keskustan puolelta tullut kritisointi. Sanoisin, että ed. M. Kosken kritiikki vastaa enemmänkin hyvin asiallista Suomen keskustan toimintaa valiokunnassa eikä niinkään ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuoro, joka oli ikään kuin ulkopuolelta sen koetun arkipäivän, mikä valiokunnassa on ollut.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan ed. Tiusaselle sanoa, että on kyllä myös erinomaisen kohtuullista, ettei metrimääriä Suomen lakiin tullut, kun tiedämme, että meillä kuitenkin Suomessa rantoja on suunnattoman suuri määrä. Olisin pitänyt lain kannalta suurena heikkoutena, jos metrimäärät olisivat mukaan tulleet. Nyt voi käyttää järjellistä harkintaa esimerkiksi siihen, miten ranta nousee ja minkälainen kokonaismaisema on jne. jne. Tästä voi erityisesti kyllä kiittää myös valmistelua, olinhan siellä itsekin aikanaan komiteatasolla jossakin vaiheessa mukana.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Äskeiseen vastauspuheenvuoroon liittyen, jonka käytin ed. Komin puheenvuoroon, vielä jatkan filosofointia siitä viiden vuoden määräajasta hakkuun aloittamisesta. Metsäkeskus voi antaa huomautuksen ja lähteä toimenpiteisiin viiden vuoden jälkeen. Siitä olisi määräaika eteenpäin viisi vuotta, jona aikana eli kymmenen vuoden päästä hakkuun aloittamisesta, kun on jättänyt hoitotoimenpiteet suorittamatta, vapautuisi tavallaan uudesta vakuudesta, jos myy lisää metsää, tietysti omilta mailtaan mutta toiselta alueelta. Minusta se aika on liian lyhyt. Miten isoksi rikkeeksi se yleisesti koetaan? Minusta sellainen yleinen käytäntö olisi hyvä, että se olisi kymmenen vuotta. Kymmenessä vuodessa monet muutkin asiat jo vanhenevat ja se olisi siltä puolelta aika looginen.

Muutama kommentti lakiesityksestä.

Tässähän on kysymys siitä, miten näillä laeilla, metsälailla ja tietysti tässä on luonnonsuojelulaki ja rahoituslaki mukana, turvataan riittävästi puun saanti tulevaisuudessa. Antaako se siihen vastauksen? Entä täyttääkö luonnonsuojelulaki ne edellytykset, mitä kestävältä kehitykseltä metsien hoidon osalta edellytetään? Kaiken lisäksi tulee se, minkä mielikuvan voimme luoda maailmalle siitä, miten kohtelemme luontoamme ja miten hoidamme metsiämme. Tästähän tässä oikeastaan kokonaisuudessa on kysymys.

Lähes poikkeuksetta voin todeta, että tässä paketissa on aika hyvin onnistuttu. Joitakin epäkohtia tosin jää, joita aikanaan tietysti pitää korjatakin, kun nyt ei tehdä ihan lopullista hiontaa. Muutenhan jäämme varmaan työttömiksi. Jos kaikki lait tehdään viimeisen päälle, niin ettei ole muutostarvetta, niin voisimme sitten pitää lomaa välillä, kun ei olekaan enää korjattavaa. Siltäkään pohjalta ei tietysti voi lainsäädäntöä tehdä, että sinne valtavasti jätetään aukkoja.

Rahoituslain 7 ja 8 § osalta valiokunnassa käytiin kovaa keskustelua. Siihen olisi haluttu vähän muutoksia monien kansanedustajien toi-

mesta mutta siihen ei oikein löytynyt yksimielisyyttä. Tämähän koskee suunnittelua ja töiden rahoittamista. Olisin toivonut sellaista ratkaisua, että yhteishankkeet — kunnostusojitukset ja metsäteiden suunnittelu — olisi edellytetty metsäkeskusten toimesta tehtäviksi, nimenomaan yhteishankkeet, koska silloin olisi turvattu suunnittelun taso. Lisäksi siihen olisi pitänyt liittää valvonta. Nythän valvontapuoli jää vähän auki. Rahoituksen saamiseksi vaaditaan suunnitelma, okei, siinä vaiheessa vielä joudutaan katsomaan, miten hyvä se on, mutta lopullinen valvonta jää tekemättä. Sen tyyppinen ajattelumalli tähän olisi pitänyt saada sisään, mutta jostain syystä se hirttäytyi kaupantekoon. Lähinnä kokoomuslainen ja vihreiden edustaja eivät päässeet sopuun asiasta, ja käsittelyvaiheessa tuli pattitilanne.

Yleisesti ottaen, vaikka olisin ollut esittämässä metsäkeskuksille joitakin lisätehtäviä, elikkä valvontaa, niin tällä hetkellähän koko paketti lisää ainakin alkuaikana hyvin paljon metsäkeskusten työmäärää. Kun katsotaan, mitä on tapahtunut menneisyydessä, niin ei hyvin kauas taaksepäin tarvitse mennä, kun siellä henkilömäärä oli huomattavasti isompi. Nyt sitä on vähennetty eli henkilövoimavarat ovat vähentyneet, ja nyt heille tulee uusia tehtäviä kuitenkin aika paljon. Sen takia metsäkeskusten henkilöstön palkkarahojen ja muiden varojen osalta pitää jatkossa budjeteissa varautua siihen, että on riittävät voimavarat, jotta tämä kohtuullisen hyvä lakipaketti sekä luonnonsuojelu- että metsälain osalta toteutuisi. Rahasta on kiinni, miten tiedottaminen ja opastus ja yhteensovittaminen ympäristökeskusten ihmisten kanssa onnistuu.

Hyvänä asiana voi todeta, että nyt nämä koijarit ainakin pyritään saamaan, siihenhän voi vielä jäädä aukkoja, mutta pyritään saamaan hanskaan uudistamisvakuusvaatimuksen kanssa. Perälautana on se vaihtoehto, että jos joku lipsahtaa vielä läpi, eli kun metsäkeskus määrää vakuuden, niin jos ei vielä siinä vaiheessa paljastu, ihan viimeisenä tulevat rangaistussäännökset, jotka ovat aika kovia sanktioita, jos asioita laiminlyö. Siinä mielessä tämä kattaa tulevaisuuden osalta sen, mitä alussa kyselin, turvaako tämä riittävän puunsaannin teollisuudelle. Siltä osin se turvaa, että nyt uudistaminen todennäköisesti jatkossa tulee onnistumaan ja semmoiset hakkuuraiskiot, mitä nyt on tapahtunut, jotka ovat jääneet vähän oman onnensa nojaan eikä kukaan niitä halua itselleen, omistukseensa, todennäköisesti jäävät ainakin hyvin pieneen mittakaavaan. Saadaan se puoli hallintaan.

Samaten valiokunnassa tehtiin hyvää työtä myös sen osalta, missä ajassa tämä uudistaminen pitää tehdä, ja päästiin suht hyvään kompromissiin siitä, jotta uudistaminen pitää suorittaa viisi vuotta hakkuun aloittamisesta tai kolme vuotta hakkuun lopettamisesta. Nämä rajathan eivät tarkoita, että pitää ehdottomasti odottaa. Jokainen järkevä ihminen, joka haluaa hyvän tuoton metsästään, tietysti istuttaa ja kylvää ja tekee kaikki voitavansa, jotta kasvu lähtisi heti käyntiin, kun on hakattu.

Luonnonsuojelulain osalta yksi pykälä, johon haluan tässä yhteydessä vielä kiinnittää huomiota, on luonnonsuojelulain 40 §, kuolleena löydetty rauhoitettu eläin. Siinä näköjään valiokunta on ilmeisesti käynyt hyvää keskustelua, mutta hirveän paljon tähän 40 §:ään vielä ei ole tullut sellaista edistysmielisyyttä, mitä minä odotin. Minä tein lakialoitteen, jossa toivoin, että isoa byrokratiamyllyä ei laitettaisi pyörimään sen kuolleen tintin osalta, jonka sattuu löytämään tieltä, joka on lentänyt tuulilasiin. Se pitäisi toimittaa poliisille. Sitten poliisi toimittaa yliopistolle, ja sitten autonomistaja, jos haluaa ehdottomasti sen tintin viedä täytettäväksi kirjahyllyynsä muistoksi, joutuu vielä tekemään anomuksen ympäristökeskukselle siitä, voiko hän sen tintin täytättää. Minusta tähän pitäisi saada semmoinen joku järkevä juttu, että olisi vähän helpompi tie. Tämä menee tietysti semmoisellakin, että tulisi semmoinen ohjeisto, että niiden kohdalla, mitkä eivät ole hyvin harvinaisia, eivät ole tärkeitä yliopistolle eikä eläintieteellisille museoille, ympäristökeskukset voisivat delegoida valtaa tai helpottaa menettelyä. Tämä on pikku asia. Tämä ei ole maailman tärkein asia. Mutta sinällään huvittaa, miten voidaan pienestä tintistä saada iso byrokratiarumpu pyörimään.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Lahtela palasi vielä tähän vakuuskysymykseen. Haluan hieman sitä selventää.

Kun viiden vuoden jälkeen metsäkeskus voi kehottaa tai tehdä toimenpiteitä, ne vievät yleensä vuoden pari. Ehdotuksemme on, että sen jälkeen, kun toimenpiteet on tehty, alkaa tämä viiden vuoden määräaika. Nämä kustannuksethan peritään metsänomistajalta.

Mielestämme tässä on otettava huomioon myös rikkeen vakavuus. Siis mietinnön mukaan vain pelkkä kehotus riittää rikkeeksi ja laukaisee vakuusvaatimuksen. Tuntuu kohtuuttomalta, että tämmöinen kehotus jo aiheuttaa sen, että

tavallaan ihmiselle jää tällainen elinikäinen takautuvuus.

Sitten tuohon asiaan, että lopettamisesta kolmen vuoden kuluessa on suoritettava uudistamistoimenpiteet. Tuntuu, että se on pitkä aika. Se on hyvin lyhyt aika. Toimenpiteet vievät vähintään kaksi vuotta, eli pelivaraa on vain yksi vuosi. Siinä mielessä tämä on hyvin tiukka laki. Sitä toki emme vastusta, koska haluamme, että metsät uudistetaan ajallaan.

Ed. Korteniemi: Arvoisa rouva puhemies! Metsälain ja siihen liittyvän kestävän metsätalouden rahoituslain osalta totean, että olen pääosin tyytyväinen valiokunnan mietinnössä esitettyihin kannanottoihin. Valiokunta on tehnyt hyvää työtä ja päätynyt melkein kaikessa yksimielisiin kannanottoihin. Tämä on hyvä asia, koska metsätalous on koko kansantaloudellemme niin tärkeä asia, ettei sitä ole järkevää saattaa poliittisista suhdanteista riippuvaiseksi.

Kun samanaikaisesti on ollut valmistelussa ja nyt myös käsittelyssä luonnonsuojelulaki, tiettyä rajanvetoa on käyty sen kanssa, mikä kuuluu metsälain puolelle, mikä luonnonsuojelulain puolelle. Ei rajalinja aivan selvä ole. Siksi yhdynkin siihen näkemykseen, joka on kirjattu metsälakiin liittyvään ed. Kallin ym. vastalauseeseen, jossa todetaan, että metsälakiesityksen ja luonnonsuojelulakiesityksen soveltamisen kannalta on tärkeää, että selkeä luontotyyppien suojelu kuuluu luonnonsuojelulain soveltamisalaan ja että ne luontotyypit, joiden ominaispiirteitten säilyttäminen edellyttää selkeästi metsätaloudellisia toimenpiteitä, kuuluvat metsälain soveltamisalaan. Se merkitsee, että talousmetsissä tehtävät toimenpiteet kuuluvat metsälain piiriin.

Tärkeää on, että metsälait pyrkivät turvaamaan puun tuotannon myös tulevaisuudessa. Metsätalouden rahoituslain mukaan tullaan antamaan tukea metsänuudistustöiden kustannuksiin. Tämä on välttämätöntä, jotta kansantaloudellemme niin tärkeän metsätalouden tulevaisuus turvataan.

Laissa ei tarkemmin määrätä perusteita, joiden mukaan tuki metsän hoitoa ja käyttöä edistäviin tarkoituksiin myönnetään. Laissa todetaan vain, että maa jaetaan vyöhykkeisiin ja tuen enimmäismäärä on 70 prosenttia. Valiokunnan käytössä on ollut kuitenkin myös asetusluonnos, jossa vyöhykejako ja tukiprosentit on esitetty. Asetusluonnoksen mukaan tukiprosentit tulisivat pääsääntöisesti alenemaan merkittävästi nykyisestä. Jos näin todella tapahtuu, se on minusta taka-askel, jota ei pitäisi ottaa. Toivonkin, että lopullisessa asetuksessa tuen tasoa ei heikennetä nykyisestä.

Kiitän valiokuntaa siitä, että se on ponnen muodossa ottanut kantaa vyöhykejakoon siltä osin, että valiokunta edellyttää, että toteutettaessa kestävän metsätalouden rahoituksesta annettavan lain 9 §:n mukaista vyöhykejakoa Kemin, Keminmaan, Simon, Tervolan ja Tornion kunnat sijoitetaan samaan vyöhykkeeseen kuin muut Lapin läänin kunnat ja Koillismaan kunnat.

Minusta on tärkeää huolehtia metsänparannustöiden rahoituksesta myös työllisyyssyistä. On valitettavaa, että valtion säästötoimet ovat vähentäneet huomattavasti myös näitä varoja ja ammattitaitoista työväkeä on jouduttu lomauttamaan ja irtisanomaan. Siksipä toivonkin, että metsätalouden rahoituslakiin liittyvällä asetuksella annetaan mahdollisimman hyvät taloudelliset resurssit metsätaloutemme tulevasta kehityksestä huolehtimiseen.

Luonnonsuojelulain osalta otan esille kaksi asiaa, jotka ovat ainakin Lapissa olleet näkyvästi esillä.

Ensiksi kaivostoiminnasta. Huolimatta siitä, että monet asiantuntijat epäilivät luonnonsuojelulain vaikeuttavan ja eräissä tapauksissa suorastaan estävän malminetsinnän ja kaivostoiminnan, valiokunta toteaa mietinnössään: "Asiaa selvitettyään ympäristövaliokunta on päätynyt käsitykseen, ettei uusi luonnonsuojelulaki aseta esteitä malminetsinnälle tai kaivostoiminnalle." Nyt joutuu kysymään, voidaanko lakia tulkita tässä asiassa näin eri tavalla, olivatko malminetsinnän ja kaivostoiminnan tulevaisuudesta huolestuneet käsittäneet lukemansa niin väärin. Epäilen tätä, sillä huolestumisen tässä asiassa esittäneet olivat ja ovat alansa asiantuntijoita. Vaikka lakiin ei olekaan tehty nyt muutoksia, onneksi mietintöön on kirjattu valiokunnan kantana, ettei nykyinen käytäntö tule muuttumaan. Hyvä, että tämä käy selkeästi ilmi mietinnöstä, jos tämän asian kanssa tulee jatkossa tulkintaerimielisyyksiä.

Paikallisten asukkaiden oikeudet luonnonsuojelualueilla ovat puhuttaneet myös lappilaisia. Tästä asiasta toivottiin selvää mainintaa erityisesti metsästyksen osalta. Valiokunta ei ole sitä tehnyt vaan väistänyt koko kysymyksen toteamalla, ettei nykyinen tilanne vanhoilla luonnonsuojelualueilla muutu miksikään, ja mainitsemalla, että paikallisten asukkaiden oikeudet tulee ottaa huomioon luonnonsuojelulain 15 ja 16 §:n mukaisista poikkeuksista päätettäessä.

Minusta tässä kohden asiaa selventää ed. M. Kosken ym. vastalauseessa 14 §:ään tehty lisäysehdotus, jonka mukaan pykälään lisätään luonnonsuojelualueita koskien uusi 10) kohta, jossa todetaan, että näillä alueilla saa metsästää, mikäli se ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Tätä muutosta tulen kannattamaan, sillä se vastaa lappilaisten näkemyksiä tässä asiassa eikä anna mahdollisuutta lain tulkinnalla vesittää paikallisten asukkaitten perinteisiä oikeuksia.

Ympäristöministeri Haavisto: Arvoisa puhemies! Haluan aivan ensiksi kiittää eduskuntaa varsin asiapitoisesta ja hyvästä keskustelusta koskien molempia lakihankkeita, sekä metsälakiuudistusta että luonnonsuojelulakiuudistusta. Omat kommenttini tietysti koskevat lähinnä luonnonsuojelulaista täällä käytyä keskustelua.

Täällä on tuotu esiin monia, voi sanoa, suurempia ja pienempiä ongelmia, mukaan lukien kuolleena löydetyn tintin tapaus, joka ei varmasti kuulu niihin suurimpiin tässä luonnonsuojelulakikokonaisuudessa. Mutta ylipäätään ottaen mielestäni käytetyt puheenvuorot ovat olleet hyvin asiallisia. Kiitän erityisesti valiokuntaa ja valiokunnan jäseniä siitä, että luonnonsuojelulain käsittely valiokunnassa on ollut perinpohjaista ja siihen on tehty myös sellaisia korjauksia, jotka selvästi asiantuntijoiden toivomuksesta on katsottu välttämättömiksi tai tarpeellisiksi. Siinä mielessä myös mielestäni valiokunnan mietintö tältä osin on varsin hyvä.

En voi liikaa korostaa näiden lakien tärkeyttä, voisi sanoa, Suomen imagon kannalta kaiken kaikkiaan ja sitä etua, minkä saamme siitä, että luonnonsuojelulaki ja metsälait uudistetaan nyt yhtaikaa, sen vuoksi, että kaikki tiedämme Suomen erittäin suuren riippuvuuden luonnon metsien hyötykäytöstä sekä paperin tuotannossa että itse asiassa konepuolella ja tekniikan puolella, jolla meillä on tämän sektorin erittäin suuri asiantuntemus, ehkä johtava asiantuntemus maailmalla. Siinä mielessä on erittäin myönteistä, että jatkossa voimme näyttää, että meillä on tällä sektorilla myös hyvin uudet modernit lait, jotka vielä keskenään on yhteensovitettu. Tässäkin mielessä se, mitä täällä nyt käsitellään, on hyvin tärkeätä.

Muutama kommentti pykäläkysymyksiin, joita on nostettu esille. Ymmärrän valiokunnassa ja käytetyissä puheenvuoroissa nousseen huolen maisemansuojelusta, sen korvauksista ja korvauskynnyksistä. Ehkä haluan vain tuoda sen näkökulman tässä yhteydessä esiin, että nykyisellä rakennuslainsäädännöllä ja -kaavoituksella ja kaavoituksen kautta tehtävillä rakennussuojelumerkinnöillä ja muilla tämän tyyppisillä käytetään itse asiassa tällaista voisi sanoa taloudellista valtaa tänä päivänä huomattavasti enemmän kuin nyt luonnonsuojelulailla ja sen maisemapykälillä varmasti koskaan tullaan käyttämään. Tässä mielessä tämä ei ehkä ole niin suuri asia kuin miltä se tässä yhteydessä näyttää, mutta on varmasti paikallaan, että tätä on myös perustuslakivaliokunnan toivomuksesta tässä yhteydessä vielä haluttu täsmentää.

Sitten on käyty keskustelua Natura 2000 -ohjelmasta. Ed. Kautto taisi todeta, että on turhaa, että ollaan paavillisempia kuin paavi itse juuri suhteessamme EU-lainsäädäntöihin. Tässä myönnän aivan ympäristöministeriön puolelta tavallaan valmisteluvirheen. Virhe tosiaan on tainnut tulla luonnonsuojelulakityöryhmän yhteydessä, eli EU-määräyksiä tässä yhteydessä oli tulkittu ehkä kaavamaisemmin tai vahvemmin kuin EU itse niitä tulkitsee. Tässäkin mielessä valiokunta on tehnyt hyvää työtä tätä kokonaisuutta tarkentamalla juuri sillä tavalla kuin käytetyissä puheenvuoroissa on viitattu, että Natura 2000 -ohjelman piiriin voi tulla sellaisiakin alueita, joilla on esimerkiksi maa- ja metsätaloudellista toimintaa, eikä Natura 2000 tähän välttämättä millään tavalla vaikuta, jos mitkään luonnonsuojelutarpeet eivät sitä edellytä.

Jotkin Natura 2000 -esitykset ovat saattaneet pitää sisällään myös aivan urbaaneja kokonaisuuksia, vaikkapa satamatoimintaa tai jotakin tällaista joissakin maissa. Tässä mielessä tämä on myös hyvin tarpeellista, että käsittelemme Natura 2000 -kokonaisuutta samalla tavalla kuin muuallakin EU:ssa käsitellään, eli siinä ohjelmassa voidaan spesifioida, mitä erityistä suojeltavaa Natura 2000 -alueilla on. Muussa mielessä toiminnat ovat sitten vapaat. Tähän liittyvät tarkennukset ovat hyviä.

Mitä tulee kaivostoimintaan, voi sanoa, että se keskustelu, joka hallituksen piirissä valmistelussa oli, on vielä eduskunnassa jatkunut. Korostan nyt edelleen sitä, mistä tarve voisi sanoa luonnonsuojelulain ja kaivoslain yhteensovittamiseen on tullut. Se on tullut siitä, että tilanne on ollut epäselvä. Tilanne on ollut juridisesti sekava, eikä ole voitu käydä, niin kuin voisi sanoa, näiden lakien puitteissa tai niiden asettamassa järjestyksessä, vaan riidat on käyty kentällä. Riidat on käyty siinä vaiheessa, kun ehkä malminetsintä tai kaivostoiminta on ollut aluillaan ja on ollut epäselvää, millä tavalla ihan proseduaalisesti

näissä kysymyksissä menetellään. Tässä mielessä tämä tuo selkeyden ja mielestäni se, mitä valiokunta on tähän kirjannut, että alueen omistajan luvalla ja tietyn proseduurin kautta myös viime kädessä luonnonsuojelualuetta tai luonnonsuojeluohjelmaa purkamalla voidaan edetä normaalissa järjestyksessä, on hyvä ja prosessi on tältä osin varsin selvä.

Mielestäni tämä on tärkeätä sen vuoksi, että kaikki osapuolet jatkossa tietävät, miten menetellään näissä kysymyksissä, joissa on erilaisia paineita ja erilaisia tarpeita. Toivon itse, että jotakin sen kaltaista, mitä on vaikka tapahtunut Lemmenjoen kansallispuistossa, missä nämä suhteet ovat hyvin sekavat, ei koskaan enää tapahdu. Tietenkään jo syntynyttä tilannetta, jo syntyneitä oikeuksia ei enää voida tällä muuttaa. Mutta mielestäni se on jonkinlainen irvikuva näistä prosesseista.

Sen sijaan haluan antaa tunnustusta tällaiselle modernille, hyvin hoidetulle kaivostoiminnalle ja hyvin hoidetuille ympäristönäkökohdille, joita ammattimainen kaivostoiminta laajamittaisenakin pystyy tänä päivänä ottamaan huomioon. Mielestäni missään tapauksessa luonnonsuojelulaki ja siihen liittyvät pykälät eivät ole tällaista toimintaa vastaan tähdättyjä. Siinä mielessä yhdyn niihin monien edustajien puheenvuoroihin, että tällä ei ole tarkoitus haitata tämän tyyppistä kaivostoimintaa eikä sen kehitystä.

On myös käytetty muutamia kriittisiä puheenvuoroja valitusoikeudesta sekä järjestöjen että ympäristökeskusten osalta. Mielestäni järjestöjen valitusoikeus on nykyaikaa siinä mielessä, että valitusoikeutta ei voi tänä päivänä enää sitoa pelkästään maanomistukseen tai naapuruuteen vaan on aivan paikallaan, että myönnetään, että paikallisilla asukkailla ja heidän järjestyneellä toiminnallaan voi olla sanansa sanottavana siitä, mitä lähiympäristössä tapahtuu. Luulen, että tämän kuitenkin suuri osa suomalaisista on valmis myöntämään, että näin asioiden tulee olla.

Mitä tulee ympäristökeskuksiin ja niiden rooliin koko tässä lainsäädännössä ja myös valitusoikeuden osalta, totean niille, jotka ovat pelänneet, että luonnonsuojelulaista tulisi jonkinlainen sateenvarjolaki, joka menisi kaiken lainsäädännön yli, että näinhän asia ei ole vaan asia järjestettiin juuri sitä kautta, että luonnonsuojelulain yhteyteen kirjataan ympäristökeskuksen valitusoikeus sellaisiin päätöksiin, jotka muussa lainsäädännössä ja muiden viranomaisten toimin tehdään, joilla on linkitys näihin luonnonsuojelukysymyksiin. Mielestäni tämä on hyvin tasapainossa. Yhdyn kaikkiin niihin, jotka sanovat, että tämä tuo vallan lisäksi myös suuren vastuun ympäristökeskuksille toisaalta asioiden seuraamiseen, mitä tapahtuu muun lainsäädännön puitteissa, mutta myös siihen, milloin ikään kuin valituskynnys laukeaa. Ympäristökeskusten ammattitaitoa, koulutuksen ja näiden kysymysten merkitystä on ilman muuta tässä yhteydessä korostettava, ja näin tulemme tietysti ministeriössä sitten tekemään.

On myös korostettu ympäristökeskusten yhteistyötä muun muassa metsäkeskusten kanssa metsälakikokonaisuutta käsiteltäessä. Olen tässäkin yhteydessä puhujien kanssa aivan samaa mieltä, että tällainen saumaton yhteistyö näissä asioissa on tarpeen myös sen vuoksi, että eri luontotyypit ja niiden suojelutarpeet jakautuvat nyt sekä metsälain että luonnonsuojelulain osalle, metsälakiin siten, että talousmetsissä tapahtuva luonnonsuojelu pääsääntöisesti on sillä puolella ja sitten valtakunnallisesti harvinaiset erityistyypit ovat luonnonsuojelulaissa, mainitut tervaleppäkorvet tai luontaisesti syntyneet jalopuumetsiköt tai pähkinäpensaslehdot, joihin myös ed. Komi viittasi, jotka hehtaarimäärällisesti ovat erittäin pieni ryhmä Suomessa.

Mitä luonnonsuojelulaki näiden osalta tarkoittaa, tässä on mielestäni hyvin selvä määritelmä. Niitä ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Jos puhutaan vaikka luontaisesti syntyneistä jalopuumetsiköistä, tämä tarkoittaa aktiivista hoitoa niin, että nämä säilyvät nimenomaan jalopuumetsikköinä eivätkä kasva umpeen jotakin muuta luontotyyppiä.

Vielä aivan muutama asia. Mielestäni oli hyvä, että muun muassa ed. Lindén kiinnitti huomiota rahoitukseen ja siihen liittyviin kysymyksiin maanomistajan oikeusturvan kannalta. Olen ollut hyvin tyytyväinen siitä, että yhtä aikaa on voitu eduskunnalle esitellä rahoituskokonaisuutta ja hallituksessa tehtyjä pitkän linjan päätöksiä ja käsitellä luonnonsuojelulakia, koska se oli yksi niitä merkittävimpiä varauksia, joita lain lähetekeskustelun yhteydessä tehtiin, millä tavalla maanomistajien oikeusturva on tässä yhteydessä rahoituksen osalta järjestetty. Uskon, että se on melko hyvässä kunnossa. Aina voisivat tietysti asiat olla vielä paremminkin, mutta tällä rahoitusaikataululla saamme kiinni jo tehdyt luonnonsuojeluohjelmat ja niihin liittyvät päätökset. Meillä on myös mahdollisuus muun muassa Natura 2000 -ohjelman toteutukseen.

Rantojen osalta myös monet edustajat ovat todenneet puheenvuoroissaan, että kyseessä on kompromissi. On ollut toiveita toiseen suuntaan. Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja muun muassa viittasi siihen, että ehkä vielä osa edustajistakin näkee, että kiinteä metrimäärä voisi olla selkeämpi ratkaisu ja että monissa Itämeren maissa on paljon pidemmälle vietyjä rantojensuojelutoimenpiteitä. Esimerkiksi Baltian maat ovat tässä suhteessa voisi sanoa Suomea paljon pidemmällä omissa toimenpiteissään. Mutta on myös tosiasia, että kehitys täällä on ollut toisen tyyppinen ja poliittisia mahdollisuuksia ehkäpä sellaiseen etenemiseen, jota näissä maissa taikka Ruotsissa on ollut, ei Suomessa ole. Tässä on nyt sellainen tulos, joka ymmärtääkseni voi kohtuullisesti tyydyttää eri osapuolia, eli voidaan rakennuslain ja kaavoituksen keinoin järkevää rantarakentamista ohjata ja myös siten, että paikallisilla tahoilla eli kunnillakin tässä on oma vastuunsa ja oma roolinsa ympäristökeskusten ohella.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies, ehkä kitkerimmän puheenvuoron käytti ed. Isohookana-Asunmaa, joka ensin korosti sitä, että lain valmistelu on lähtenyt liikkeelle Ahon hallituksen aikana. Myönnän ilman muuta tämän. Tässä on ollut pitkä valmistelu takana. Luonnonsuojelulakityöryhmä on tehnyt perusteellista työtä. Edellinen ympäristöministeri on sitä kaitsenut, mutta sitten, kun ed. Isohookana-Asunmaa totesi, että koko lain valmistelun alkulähtökohdat ovat olleet aivan pielessä, en olekaan varma, kohdistuiko kritiikki tähän vai edelliseen hallitukseen. Näiltä osin tämä hallitus on vastaanottanut työn siinä vaiheessa, kun luonnonsuojelulakityöryhmän esitys on ollut valmistumassa. Siihen liittyi koko joukko eriäviä mielipiteitä, ja olemme siitä kokonaisuudesta pyrkineet voi sanoa kokoamaan ja pelastamaan keskeiset elementit ja löytämään niistä sitten mahdollisimman laajan poliittisen kompromissin. Siinä mielessä tämä laki on eduskunnalle esitelty.

Arvoisa puhemies! Mielestäni kommentit ja puheenvuorot ovat olleet hyvin arvokkaita, ja päävaikutelmaksi minulle jäi, että kovin suurta kritiikkiä ei kuitenkaan tästä salista lakia kohtaan löytynyt. Uskon, että se sillä tavalla eduskunnan enemmistöä tyydyttää valiokunnan tekemin muutoksin.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Valitusmenettely on oikeusturvan tae, mutta joissakin asiatyypeissä se saattaa johtaa jonkinlaiseen kaaokseen. Sanoisin, että nimenomaan luonnonsuojelulakiin liittyvät valitusmenettelyt saattavat olla juuri hyvin herkkä kohta tällaiselle ja 61 §:ssä on sellaisia asioita, jotka olisi pitänyt korjata sillä tavalla kuin keskustan vastalauseessa esitetään. Muutosesitykset ovat tulleet lakivaliokunnan lausunnosta.

Ensinnäkin, keitä valitusoikeus koskee, tässä on epämääräisesti sanottu, että "niitä, joiden etua asia saattaa koskea". Se saattaa koskea teoriassa ketä tahansa. Aina voidaan esittää riittäviä perusteita tämän kynnyksen laukaisemiseksi. Mielestäni, ministeri Haavisto, tämä on erittäin hankala asia.

Samoin myös, kun puhutaan rekisteröidyistä paikallisista ja alueellisista yhteisöistä, joilla on mahdollisuus tällaiseen, tämä rekisteröinti tietysti merkitsee jonkinlaista vakavuutta, mutta on olemassa kaikenlaisia ympäristöaktivisteja. En halua loukata heidän imagoaan, mutta he hyvin helposti muodostelevat oman harrastuksensa pohjaksi tällaisia yhteisöjä, jotta saavat valittaa asiasta kuin asiasta. Hiukan epäilen, en toivo sitä mutta epäilen, että tämä saattaa eräänä päivänä muodostua kestävän kehityksen jarruksi, luonnonsuojelullisilla toimenpiteillä nämä valitussysteemit, joita nämä aktivistit suorittavat.

Samoin 63 §:lläkin, jossa ympäristökeskukselle myönnetään yleinen oikeus valittaa melkein mistä vain, kunhan peruste jossakin laissa on, riippuen vähän ympäristökeskuksesta, kuinka innokas se näissä asioissa on, saattaa olla aikamoinen negatiivinen vaikutus, kun se alkaa käyttää tätä lainsäädäntöä hyväksi.

Siinä mielessä minä mielenkiinnolla seuraan, mitä tästä valitusmenettelystä, kun se jätetään tällaiseksi, aikanaan tulee. Saattaa olla aikamoinen valitussuma, ja suma seisoo ja asiat sen mukana.

Ympäristöministeri H a a v i s t o : Arvoisa puhemies! Tietysti voi maalata erilaisia kauhukuvia valitusmenettelystä ja jarrutuksesta, mutta otetaan nyt esimerkiksi nykyinen rakennuslaki ja sen pohjalta tehdyt päätökset. Muistaakseni jokainen kuntalainen voi valittaa, siis jokainen kuntalainen, yksityishenkilö voi olla tietyissä asioissa valittajana, eikä se ole vielä Suomen oikeusjärjestystä tukkinut eikä muuttanut näitä käytäntöjä. Tässä tapauksessa, kun kysymys on valittavasta tahosta, jota päätös saattaa koskea, niin ensiksi tietenkin tulee tutkittavaksi näissä oikeusasteissa, koskeeko vai eikö koske, ja sen pohjalta muodostuu varmasti jatkossa melko sel-

keä oikeuskäytäntö. En usko, että tämän tyyppinen valitusoikeus millään tavalla vaarantaa asioiden etenemistä. Päinvastoin tässähän on tehty tiettyjä rajauksia valittajien suhteen.

Ed. H. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Haavisto puheensa aluksi vertasi kaavojen ja luonnonsuojelulain suojeluja keskenään. Rakennuslain suojelukysymykset tulevat varsin usein esille kaavoittajista ja kunnasta riippumattomista syistä. Varsin usein nämä esitykset lähtevät ympäristöaktivistien ja yli-innokkaiden virkamiessuojelijoiden taholta. Luonnonsuojelulain suojelukysymykset saisivat varmasti huomattavasti paremman vastaanoton myös maanomistajien taholta, jos korvauskysymykset kaikilta osiltaan olisivat kunnossa. Viittaan vain esimerkiksi Natura 2000 -ohjelmiin ja toisaalta korvausten korkokysymyksiin.

Ed. Kalli (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Haavisto puolusteli sitä mahdollisuutta, jonka luonnonsuojelulaki antaa ympäristökeskuksen johtajalle, mahdollisuutta valittaa metsälain piirissä olevaa hakkuuta, jolloin johonkin hakkuuseen saattaa sisältyä jonkinlainen avainbiotooppi. Ja jos tämän kaltaisessa mahdollisuudessa käy niin, että ympäristökeskuksen johtaja käyttää hyväkseen valitusmahdollisuutta ja saa aikaan toimenpidekiellon, tämä kyseinen hakkuu saattaa seisoa vuoden tai kaksikin. Jos kyseinen viranomainen on hyvin herkkä, saattaa syntyä tietynlaisia tilanteita.

Sen tähden ehkä olisi ollut parempi, että tämän kaltaista valitusmahdollisuutta ympäristökeskuksen johtajalla ei olisi. Epäilen, että tulevaisuudessa saattaa tulla turhaa tämän kaltaisia konflikteja, jotka koituvat koko metsänhoidon ja metsätalouden kannalta haitallisiksi.

Ed. Korteniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Haaviston puheenvuoroon liittyen totean, että epäilen edelleen, että päätös luonnonsuojelualueen rajauksen muuttamisesta tai suojelun purkamisesta kaivostoiminnan takia tulee olemaan vaikeaa.

Enontekiöllä on nimittäin konkreettinen esimerkki siitä, kuinka vaikeaa, suorastaan mahdotonta se voi olla. Siellä on muun muassa kunnan toimesta ja aloitteesta yritetty muuttaa Pallas-Ounastunturin kansallispuiston rajaa, jotta Pyhäkerolle voitaisiin rakentaa laskettelukeskus. Tämä ei ole kelvannut missään vaiheessa ympäristöministeriölle, vaikka vaihtomaatakin on tarjottu, jottei kansallispuiston pinta-ala pienene. Tuntureitakin Enontekiöllä on noin viitisenkymmentä, joten viimeistä tunturia ei olla viemässä. Minulla ja hyvin monella lappilaisella on pelko siitä, että sama kuin Pyhäkeron tapauksessa saattaa toistua, jos kaivosta yritetään perustaa luonnonsuojelualueelle.

Ympäristöministeri Haavisto: Arvoisa puhemies! Ed. Kallin kysymykseen siitä, miten ympäristökeskuksen johtaja voisi toimia hakkuukysymyksissä, niin itse näen, että tällaiset tapaukset, joissa ajauduttaisiin siihen, että tällaisiin toimenpiteisiin mentäisiin, ovat kyllä äärimmäisen harvinaisia. Luulen, että ympäristökeskusten ja metsäkeskusten yhteistyö, joka tulee monella tavalla hyvin institutionaaliseksi näiden lakien yhteyden kautta, tulee tulevaisuudessa estämään tämän tyyppiset asiat. Riitoja ja erimielisyyksiä ratkotaan kirjoituspöydällä silloin, kun suunnitelmia tehdään, hakkuusuunnitelmia käsitellään, ja mielestäni tämä on se ainoa oikea tie näiden asioiden hoitamiseksi. Uskon, että tällaiset tapaukset, joissa viranomainen joutuisi valittamaan toisen viranomaisen toiminnasta, ovat todellakin poikkeustapauksia myös tämän lain voimaantulon jälkeen.

Sitten ed. Korteniemen kommenttiin siitä, miten vaikea on ollut luonnonsuojelualuetta Enontekiöllä purkaa, niin on kyllä olemassa sitten päinvastaisiakin tapauksia. Esimerkiksi kävin kesällä Pyhätunturilla, jossa jo aikaisemmin on tehty sellainen päätös, jossa luonnonsuojelualueen rajausta on muutettu juuri tämmöisen turistitoiminnan ja siihen liittyvien asioiden syystä. En ota kantaa, onko päätös hyvä vai huono, mutta näin siellä on tapahtunut ja tehty, ja tässä on voitu edetä. Mutta nämä joudutaan tapauskohtaisesti käsittelemään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys metsälaiksi sekä laeiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta ja rikoslain 48 luvun 1 §:n 3 momentin muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 63/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 18/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys Autorekisterikeskuksen muuttamisesta osakeyhtiöksi ja yhtiön eräistä tehtävistä annetun lain 6 §:n 1 momentin muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 207/1996 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 9/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelu:

Ed. S a a p u n k i : Arvoisa rouva puhemies! Taidamme hieman pienempään asiaan siirtyä tässä illan mittaan. Olisi ollut mukavampi kyllä päivällä saada puhua tämä omakin asia tuolta liikennevaliokunnan puolelta, mutta tälle ei mahda mitään. Kun olen puheen tehnyt, niin puhunpahan sen nyt kuitenkin.

Tämä asia, mikä nyt on esillä, on lakiesitys 207. Se on seurausta Autorekisterikeskuksen osakeyhtiöittämisestä, joka tapahtui joku aika sitten tai tämän vuoden alusta tämä laki on tullut voimaan. Kyseisen toimenpiteen seurauksena, jolloin Autorekisterikeskus yhtiöitettiin ja siitä tuli valtion osakeyhtiö, avattiin tavallaan kilpailu tälle sektorille ja vuoden aikana koko valtakunnassa on noin 20 prosenttia autokatsastustoiminnasta siirtynyt yksityisille ja niillä kilpailupaikkakunnilla, joissa tämä kilpailu on avautunut, yksityisten osuus on jo kolmanneksen. Eli lailla aikanaan pyrittiin kilpailu avaamaan ja se laki on täyttänyt tietysti tavoitteensa siinä mielessä, että nyt on kentällä tosiaan kilpailutoiminta täydessä käynnissä.

Samalla lailla, jolla kilpailutoiminta avattiin, Autorekisterikeskukselle määrättiin muutamia tehtäviä suoritettavaksi vuoden 96 eli tämän vuoden loppuun saakka. Nämä tehtävät olivat ensiksikin kuljettajatutkintoihin, ajokortteihin ja kuljettajaopetukseen liittyvät tehtävät, toiseksi vaarallisten aineiden kuljettamiseen oikeuttavan todistuksen hoitaminen, ajolupakokeet ja ajolupakoulutukseen liittyvät tehtävät. Näinhän on tapahtunut jo vuosikymmenien ajan käytännössä. Nyt olemme siis siinä tilanteessa, jolloin voimassa olevan lain mukaan kyseiset tehtävät tulisi siirtää jollekin muulle organisaatiolle ensi vuoden alusta, ellei lakia muuteta. Tähän asiakokonaisuuteen liittyvän lain muutosesityksestä on siis nyt kysymys.

Hallitus esittää, että Suomen Autokatsastus Oy:lle myönnettäisiin jatkoaikaa edellä mainittujen tehtävien hoitamiseen aina kesäkuun loppuun saakka vuoteen 98 asti. Tämän jälkeen tehtävät siirtyisivät esityksen perustelujen mukaan Ajoneuvohallintokeskuksen hoidettavaksi sille muodostettavalle, osaksi tielaitoksen toimipaikkaverkostoa hyväksi käyttävälle organisaatiolle.

Liikennevaliokunnan asiaa koskevan kuulemismenettelyn yhteydessä kävi selvästi ilmi, että esillä olevien toimintojen siirtäminen jollekin uudelle organisaatiolle tapahtuu aikataulullisesti liian nopeasti, jos siirtoajankohdaksi määrätään lakiesityksessä mainittu kesäkuun loppu 1998. Tämän johdosta valiokunta, korostan, yksimielisesti esittää, että mainitut tehtävät hoitaisi edelleen Suomen Autokatsastus Oy vuoden 1998 loppuun saakka. Lakiesitykseen verrattuna jatkoaikaa tulisi näin ollen lisää puoli vuotta. Lisäksi kuulemistilaisuudessa ei yksikään taho voinut osoittaa nykykäytännön mukaisessa toiminnassa heikkouksia, päinvastoin toiminta on viime aikoina tehostunut ja joustavoitunut. Tehtävien siirtämistä ylipäätänsä pois autokatsastustoiminnan piiristä perustellaan yksinomaan viranomaistoimintojen luonteella.

Toisaalta, jos kysymys on vain kyseisestä tekijästä, valiokunnan saaman selvityksen mukaan maassamme on runsaasti julkisen viranomaisvallan käyttöön kuuluvia tehtäviä hoitavia yhteisöjä. Näistä voisi luettelomaisesti muutamia mainita, niin että käy ilmi, että näitä viranomaistehtäviä hoidetaan muidenkin kuin viranomaisten toimesta.

Valtionyhtiöistä tällaista ovat Oy Edita Ab — en viitsi lukea, mitä kaikkea sille kuuluu, mutta painatustoiminta kuitenkin, se on sen alan yritys — ja Kehitysaluerahasto Oy, joka hoitaa viranomaistoimintoja. Yksityisistä yhtiöistä Helsingin Arvopaperipörssillä on sellaista toimintaa, samoin Suomen Vientiluotto Oy:llä.

Lainsäädäntötoimin perustettuja julkisoikeudellisia yhdistyksiä, sellaisia, joille on laissa annettu tehtäviä, on Paliskuntain yhdistys, metsälautakunnat, riistanhoitoyhdistykset ja keskuskauppakamarit, muun muassa tilintarkastajien

auktorisoinnin ja valvontatehtävien hoitaminen kuuluu niille. Suomen Asianajoliitolla on samoja viranomaistoimintoja. Uskonnollisilla yhdistyksillä on myös avioliittoon vihkiminen, avioliittolaissa se määritellään.

Yksityisille henkilöillekin on annettu viranomaistehtäviä: Merilaissa on julkinen katsastus- ja arviomies olemassa, kalastuslaissa kalastuksen valvoja ja metsälaissa metsänvartija, metsästyslaissa metsästyksen vartija, maakaaren 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettu julkinen kaupan vahvistaja on myös sellainen, lentoaseman turvatarkastajat jne.

Edellä olevan perusteella voidaan todeta, ettei viranomaistoimintoihin vedoten tarvitse vuoden 1998 jälkeenkään esityksen alussa mainittuja tehtäviä siirtää pois autokatsastustoiminnan piiristä. Muiden syiden takia vielä vähemmän, sillä tutkimuksen mukaan palvelualojen ykköseksi on Suomessa noussut juuri autokatsastustoiminta.

Valiokunnan yksimielisesti esittämä puolen vuoden pidennys lain voimaantulosäännökseen perustuu myös liikenneministeriön edustajan valiokunnassa esittämään näkemykseen. Hän ei siis pitänyt sitä mitenkään hirmuisen pahana asiana, jos mekin parlamentissa tekisimme joitakin muutoksia virkamiesten esityksiin.

Puolen vuoden jatkoaikaa lukuun ottamatta valiokuntamietinnön kannanotot on tarkoitettu vuoden 1999 alusta tulevan uuden lain valmistelutyöhön. Tässä laissa käsitellään periaatteessa vain tämä yksi pykälä, jossa annetaan jatkoaika, mutta kun lain perusteluissa mainitaan kuitenkin, kelle toiminta sen jälkeen siirtyy, niin valiokunta haluaa antaa valmistelutyöhön omat näkemyksensä asiantuntijakuulemisen perusteella.

Mikäli tulevassa laissa huomioidaan esittämämme näkemykset, kuljettajatutkintojen tarjonta suuremmissa asutuskeskuksissa, siis niillä alueilla, missä kilpailua on nyt, joilla annetaan myös yksityisille mahdollisuus suorittaa kuljettajatutkintojen tarkastusta, vain paranee. Mutta tällä lailla katsastustoiminta maaseutualueilla tulee säilymään nykyisellään. Jos kuljettajatutkintotoiminta otetaan autokatsastustoiminnan piiristä pois, se on noin 15—20 prosenttia työmäärästä pois näillä katsastusasemilla. Se tietää sitä, että muun muassa maaseudulla olevilla katsastusasemilla toiminta vaikeutuu. On ensinnäkin huomattava määrä asemia, joilla on juuri nipin napin kymppitonnin tai satatonnia plussalla kate vuositasolla, mutta on sellaisiakin, joissa kate on miinuksella. Jos tämä toiminta otetaan pois, se tietää laajan katsastusverkostotoiminnan loppumista haja-asutusalueella.

Nyt kun tässä kerran annetaan se mahdollisuus taajama-alueille, joissa on yksityisiäkin katsastusasemia, niiden kautta lisätä palveluja kaupunkiseuduille, olisi kohtuullista, että toiminta pystyttäisiin säilyttämään maaseudulla edes nykytasollaan. Mikä parasta, tällä esityksellä, jos näin tuleva laki valmistellaan, ei penniäkään valtiolta lisää rahaa mene, että ei ole rahan tuhlauksesta kysymys.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä yksimielinen valiokuntamme näkemys.

Ed. L i n d é n : Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Saapunki jo kertoi historiaa, mistä juonta kyseinen lainmuutos. Mielestäni määräaikaa, siirtymäkautta, olisi voinut lisätä enemmänkin kuin puoli vuotta. Tietysti järkevää on, kun nykyinen valiokunta on käynyt läpi Autorekisterikeskuksen yhtiöittämisen ja silloin jo perehtynyt asiaan syvällisesti, että myös tämä loppuhoito eli viranomaistehtävien järjesteleminen ja hallinnointi käydään läpi tämän valiokunnan toimikauden aikana. Siitä varmasti johtuu se järkevä loppupäätelmä, että lisäaikaa annetaan vain puoli vuotta. Se kylläkin tarkoittaa, että on vähän reilu vuosi aikaa valmistella tätä asiaa, jotta valiokunta voi sen asian ottaa uudestaan käsittelyyn.

Suomen Autokatsastus Oy:n syntyessä tiedettiin, että viranomaistoimintojen hoitamisen osalta tulee ongelmia. Silloin kuitenkin kuviteltiin, että Ajoneuvohallintokeskus, joka syntyi yhtiöittämisen yhteydessä, kykenisi hoitamaan tehtävät. Valiokunta kuitenkin vakuuttui asiantuntijakuulemisen aikana siitä, ettei ole lainkaan selvää, miten viranomaistehtävät tulee hoitaa. Liikenneministeriön kanta on ollut kaikissa yhtiöittämistapauksissa yhdenmukainen: Yhtiöt eivät voi hoitaa viranomaistehtäviä. Kuitenkin asiantuntijakuulemisen yhteydessä saimme liudan esimerkkejä tapauksista, joissa yhtiöt, järjestöt tai yksityishenkilöt hoitavat viranomaistehtäviä toimilupajärjestelmän nojalla. Valiokunnan puheenjohtaja ed. Saapunki luettelikin joitakin esimerkkejä.

Kaiken kaikkiaan mielestäni on tärkeää selvittää, miten järkevästi, noudattamalla hallinnon uudistamisen periaatteita, voidaan asia hoitaa. Käsittämätön mielestäni on tilanne, jos viranomaistehtäviä varten pitää rakentaa uusi

alueellinen organisaatio. Ajoneuvohallintokeskuksella ei ole maakunnallista organisaatiota, ja säästöjä ei uuden organisaation rakentamisella tule, vaan epäilemättä päinvastoin kustannukset nousevat.

Huolta asiantuntijakuulemisessa esitettiin myös palvelujen mahdollisesta heikentymisestä. Liikenneministeriön virkamiehet kuitenkin vakuuttivat, etteivät palvelut heikkene, mutta vakuuttuneeksi valiokuntaa ei näillä lupauksilla saatu. Valiokuntaa ei myöskään saatu vakuuttuneeksi siitä, etteivätkö kustannukset nouse, jos tehtävät hoidetaan aiemmin kaavaillulla tavalla. Mielestäni tulee selvittää edelleen erilaisia vaihtoehtoja.

Kilpailulainsäädäntö ei salline sitä, että yhdelle yhtiölle eli Suomen Autokatsastus Oy:lle annettaisiin monopoli viranomaistehtävien hoitamiseen. Tällöin kilpailutilanne katsastustoiminnassa ei ole aito, koska kuljettajantutkintomaksuilla katetaan Suomen Autokatsastus Oy:n kiinteitä kuluja. Selvitettävä kuitenkin on, voisiko viranomaistehtäviä antaa toimiluvan nojalla useille eri yksityisille yhtiöille Suomen Autokatsastus Oy:n ohella, jolloin kilpailutilanteesta huolehditaan. Ongelmaton ei varmasti ole myöskään tämä malli.

Tulee myös selvittää muita mahdollisuuksia. Onhan meillä monia yhteisöjä ja organisaatioita, joilla on koko maan kattava verkosto. Muun muassa asiantuntijakuulemisessa tulivat esille vaihtoehtoina Liikenneturva ja poliisi. Tielaitoksen tulevaisuus tultaneen myös ratkaisemaan ensi vuoden aikana, ja järkevää onkin antaa selvittelyä varten lisäaikaa.

Arvoisa rouva puhemies! Liikennevaliokunnan mietinnön henki on mielestäni se, että ennen tutkintolinjauksen perusratkaisun tekemistä on eriteltävä kuljettajantutkintojen järjestämisen vaihtoehtojen realistiset mallit, alueellisen ja laadullisen palvelutason muutokset sekä valtiolle ja asiakkaille tosiasiallisesti koituvat kustannukset.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kun mies, jota suuresti arvostan, ed. Saapunki, puhui, kysyinkin, kun hän tuli paikalleen, onko hänet suggeroitu, kun hän puhui sillä tavalla, kuin uskoisi, että kaikki viranomaistoiminnot suomalaisessa yhteiskunnassa siirretään yksityisille. Tämä ei ollut tarkoitettu loukkaukseksi ed. Saapungille. Hän tietää minun huumorintajuni.

Mutta jos nyt katsotaan esimerkiksi katsastustoimintaa, niin kun se kilpailutetaan yksityisillä yhtiöillä, siinä on yksi ainoa hyvä puoli: Valtion katsastuskonttoreillakin ovat katsastajat höveleitä. He tulevat viiden metrin päähän ulko-ovelle ja tervehtivät. Se höveliys on tosin epäluonnollista verraten siihen, mitä oli 20 vuotta sitten, mutta mitään muuta hyötyä kilpailuttamisesta ei ole.

Mutta jos hieman karrikoidaan, niin tulevaisuudessa ajotutkinnon voi suorittaa jälkivaatimuksin postikurssina, kun tällä tavalla näitä hommia kilpailutetaan. Tämä on aivan lapsellista. Eihän Suomessa ole enää hetken kuluttua osakeyhtiöiden ulkopuolella kuin poliisi. Eräänä päivänä muutetaan poliisikin osakeyhtiöksi, kilpailutetaan ja Kakolan suutarit ry:kin saa tehdä tarjouksen, millä hoitaa Helsingin järjestyksenpidon. Tämä yhteiskunta on aivan hullu! Kaikessa kilpailu ratkaisee, kaikki yksityistetään, viranomaisorganisaatiot murennetaan.

Eräänä päivänä ollaan tämän järjestelmän tien päässä ja eräänä päivänä näitä asioita kootaan kiireellä takaisin päin, niin kuin monessa muussakin valtiossa on jouduttu tekemään. Mutta ehkä on sillä tavalla, että minulla on silloin jo peukalo pehmeä enkä niistä asioista enää välitä, mutta tulipahan nyt sanottua tämä näkemys, niin kuin aina sanotaan: eduskunnan pöytäkirjoihin.

Ed. L i n d é n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jäi vähän epäselväksi, kritisoiko ed. Aittoniemi sitä, että palvelut ovat katsastustoiminnassa parantuneet ja toisaalta myös hinnat laskeneet. Mielestäni tämä on ollut juuri sen suuntainen linja, mikä yhtiöittämisessä on ollut tavoitteena. Katsastustoiminnan yhtiöittäminen on ollut mielestäni erittäin onnistunut ratkaisu, ja kaikki palaute niin asiakkaitten kuin toimintoja suorittavien yhtiöiden taholta on ollut myönteistä. Tietysti kritiikkiä voidaan osittain joittenkin valtion toimintojen yhtiöittämistä kohtaan osoittaa, esimerkkinä Posti. Mutta autokatsastuksesta kaikki palaute on ollut erittäin myönteistä.

Ed. S a a p u n k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ymmärrän, että poliisina ed. Aittoniemi kannattaa poliisivaltion järjestelmää eli sitä, että kaikki pannaan viranomaistoiminnoiksi. Äsken luettelin pitkän listan viranomaistehtäviä, joita osakeyhtiöitten tai yksittäisten henkilöiden taholta hoidetaan, ja tiedämme, että siellä kaikki sujuu hyvin. Mitä varten virkamies-nimitys tai viranomais-nimitys pi-

tää aina olla? Onko mitään järkeä joku 70 hengen uusorganisaatio valtakuntaan perustaa viranomaistoimintoja hoitamaan? Se maksaa enemmän kuin nykyjärjestelmä, ja moninkertaisesti palvelu heikkenee valtakunnassa. Tässä oli ed. Aittoniemelle pikkuinen vastine hänen näkemykseensä, mutta mennään kahville ja poristaan lisää.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En minä kovin virkamiesvaltainen ole, kun ehdotin poliisin toimintojenkin siirtämistä Kakolan suutareille, niin että siinä mielessä olin hyvinkin myönteinen.

Mutta jos puhutaan muutakin kuin leikkiä, vastaan ed. Lindénille sillä tavalla, että minähän totesin äsken, että on myönteistä se, että valtion katsastuskonttorilla ollaan höveleitä, koska halutaan, että juuri heille saadaan katsastettavia, mutta se ei ole luonnollista. Ennen he olivat naamat peruslukemilla, pelottavan oloisia, nykyisin hymyillään jo kaukaa. Onhan se tietysti mukava asia.

Mutta kun siirretään niin tärkeitä toimintoja kuin katsastustoimintoja yksityisille firmoille, niin eräänä päivänä on se vaara, että jos rekisteriotteen välissä on 50 markkaa, niin auto, vaikkei siinä olisi renkaita ollenkaan, kyllä katsastetaan. Tämä on systeemi ääritapauksissa. Kun se ei ole valtion viranomaisten toimintoja, vaan jonkun autokorjaamon tiloissa suoritettavia toimintoja, minä en luota sellaiseen katsastustoimintaan. On hyvin tärkeä asia, että autot ovat kunnossa ja ne katsastetaan tiukalla seulalla.

Mitä tulee hintoihin, niin jos ennen maksoi katsastus 150 markkaa ja nyt maksaa 100, on yhdentekevää se 50 markkaa sinne taikka tänne, kunhan tiedän, että kaikki autot katsastetaan saman seulan mukaan eikä puolueellisesti ja että liikenneturvallisuus pidetään kunnossa. Siis ei ole mitään muuta hyötyä kuin se höveliys, jos sillä sitten joku jotakin ratkaisee.

Ed. Mähönen: Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja ed. Saapunki erittäin ansiokkaalla tavalla kuvaili, jota kuvailua täydensi ed. Lindén aivan oikein, niitä tuntoja, mitä liikennevaliokunnassa on liikkunut tämän asian käsittelyn yhteydessä. En käy toistamaan niitä epäilyjä, mitä siellä herätettiin, mutta yhden asian otan esille eli kustannusten ja palveluitten tilan uudistusten jälkeen.

Eivät minua ainakaan asiantuntijat saaneet millään tavalla vakuuttuneeksi siitä, että palvelut säilyisivät hamaan tulevaisuuteen lähes samoina kuin tänä päivänä, eivätkä myöskään siitä, että erinäisistä syistä johtuen kustannusten nousu olisi hillittävissä. Päinvastoin näyttää siltä, että matkakustannusten osuus saattaisi ehkä jopa kasvaakin huomattavastikin uuteen järjestelmään siirryttäessä.

Sen takia tämä jatkoaika, mikä tässä nyt on esitetty valiokunnan toimesta, on aivan paikallaan. Aivan kuten ed. Lindén totesi, olisi voinut vaikka pidempäänkin antaa. Mutta kyllä tässäkin nyt suunnitellussa ajassa tämä asia pystytään selvittämään. Henkilökohtaisesti ainakin pitäisin perälaudan vielä auki siinä mielessä, että ellei pätevämpiä selvityksiä asian suhteen tule, kielteinen kantani kyllä on hyvin herkässä myös myöhemmässä käsittelyvaiheessa, jos sitä olen käsittelemässä.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Verraten vähän pääsin valiokunnan kokouksissa olemaan, mutta asiantuntijapapereita kyllä selasin. Joissakin oli sellainen henki, että tässä voi olla vaarana, että palvelut saattavat loitota. Eli miten nämä uudet systeemit kohtelevat syrjäisiä seutuja, se on jatkossa ongelma.

Ed. Aittoniemen kanssa pitää olla yhtä mieltä siinä, että yksityistämispuolella mennään kyllä tosissaan liian pitkälle. Jotkut tehtävät pitää säilyttää selkeinä viranomaistehtävinä. Nyt ilmeisesti ollaan ihan niillä äärirajoilla, mihin voidaan enää mennä. Tuntuu ed. Aittoniemen filosofia semmoiselta, kuin vanhaa työväenliikkeen henkeä olisi ed. Aittoniemellä. On kiitettävä asia, että semmoista on löytynyt. On valitettavaa, että täällä työväenliikkeen rivissä on väljähtynyt se ajattelu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi yhdyskuntapalvelusta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 144/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 15/1996 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 15. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Enempää tähän asiaan enää puuttumatta tulen esittämään lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä muutoksia.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

5) Hallituksen esitys laiksi nuorisorangaistuksen kokeilemisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 109/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 16/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 16. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Tulen myös tämän asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään muutoksia.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tästä asiasta keskusteltiin jo ensimmäisen käsittelyn yhteydessä. Mutta haluan vielä todeta, että nuorisorangaistusta koskevan lain osalta tässä on ihan lainsäädännöllinen virhe: Lyhyesti sanottuna, kun nuorisorangaistus otetaan käyttöön ja nuorisorangaistuksen kohteena oleva nuori, 15—18-vuotias henkilö ei toteutakaan sitä, mitä nuorisorangaistus edellyttää, eli työpalvelusta, silloin joudutaan katsomaan joku muu rangaistus. On ihan selvää, että jos nuorisorangaistus ei sovi hänelle, pitäisi ottaa ankarampi rangaistus seuraavaksi, jotta se olisi tietyllä tavalla uhkana siihen, että nuorisorangaistus pitäisi kunnialla suorittaa, jottei joutuisi kovempaa rangaistusta kärsimään.

Nyt ainoa mahdollisuus on kiinteä vankeusrangaistus. Mutta sitä tähän lakiin ei ole otettu valiokunnan mietinnön mukaan, mitä kyllä nyt ehdotamme, niin kuin ed. Myllyniemi sanoi, kun asia tulee yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Ei voida lähteä siitä, jos jättää jonkin rangaistuksen edellyttämän toiminnan toteuttamatta, saa sen mahdollisuuden, että rangaistus muuttuu lievemmäksi, tässä tapauksessa ehdolliseksi rangaistukseksi.

Tässä tapauksessa, mitä ed. Myllyniemi tulee ehdottamaan, rangaistus on kiinteä vankeustuomio ja se panee silloin tietysti nuoren miettimään, kannattaako kunnialla suorittaa tämä työpalvelus vai ei, koska seurauksena on ankarampi rangaistus. Hän ei välitä työpalvelusta mitään, hän jättää sen toteuttamatta, jos seurauksena on lievempi rangaistus eli ehdollinen rangaistus. Tämä on lainsäädännöllinen virhe, johon ei pitäisi eduskunnassa koskaan mennä. Toivon, kun ed. Myllyniemi tätä asiaa ehdottaa, että täällä salissa myös tämä virhe korjattaisiin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

6) Lakialoite laeiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 6 §:n ja tuloverolain 70 §:n muuttamisesta

Lakialoite 72/1996 vp (Virpa Puisto /sd ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvalain 25 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta ja työttömyysturvalain 22 ja 24 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys 88/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 32/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

8) Hallituksen esitys laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta, kuntoutusrahalain 31 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta ja työntekijäin työeläkemaksun ja työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa

Hallituksen esitys 172/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 33/1996 vp
Lakialoite 33/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

9) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 5 ja 5 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys 173/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 34/1996 vp
Toivomusaloite 167/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

10) Hallituksen esitys laiksi yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 120/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 17/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

11) Hallituksen esitys laiksi maakaaren voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 214/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 18/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

12) Hallituksen esitys laiksi eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta

Hallituksen esitys 206/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 19/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, kyselytunti huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 21.17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen